

**Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого**

**Регіональний центр з надання безоплатної вторинної
правової допомоги у Полтавській області**

**Полтавський обласний центр перепідготовки та
підвищення кваліфікації працівників органів державної
влади, органів місцевого самоврядування, державних
підприємств, установ і організацій**

АДАПТАЦІЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Полтава, 8 грудня 2016 року)

Частина 2

**Полтава
ПУЕТ
2016**

УДК 340.11(477):341.1
ББК 67.9(4Укр)я031
А28

Редакційна колегія:

М. І. Лахижа, д. держ. упр., професор;
О. М. Лемешко, к. ю. н., доцент.

Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу: теоретичні та практичні аспекти : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 8 грудня 2016 р.) : у 2 ч. – Полтава : ПУЕТ, 2016. – Ч. 2. – 151 с.

ISBN 978-966-184-251-8

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції висвітлюють теоретичні та практичні аспекти проблем адаптації правової системи України до права Європейського Союзу.

Розраховано на юристів, фахівців державного управління, працівників органів державної влади й місцевого самоврядування, науковців, викладачів, слухачів та студентів.

УДК 340.11(477):341.1
ББК 67.9(4Укр)я031

*Матеріали друкуються мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого заборонено

ISBN 978-966-184-251-8

© Полтавський юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, 2016

ЗМІСТ

ЧАСТИНА 1. НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРАЦІВНИКИ

ПАНЕЛЬ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 17

Верлос Наталя Володимирівна

Рецепція європейських стандартів державного
будівництва в сучасних умовах конституційно-правової
модернізації в Україні 17

Гладкий Сергій Олександрович

Адаптація правової системи України до права ЄС:
«Проблема постановки проблеми» 20

Дегтяр Олег Андрійович

Загальнотеоретичні проблеми з удосконалення правового
регулювання в системі публічного управління 23

Драгомирецька Наталія Михайлівна

Світові тенденції правового регулювання комунікацій
в інтернет-мережі 27

Жадан Олександр Васильович

Проблеми застосування міжнародних трудових
стандартів в Україні 30

Козаченко Анатолій Іванович

Європейська традиція права і процес формування
вітчизняного конституціоналізму: історичний аспект 33

Козирєва Наталія Вікторівна

Виклики громадській ідентифікації свідомостів
сучасному глобальному просторі 36

Кураташвили Альфред Анзорович

Теоретические основы создания правовой системы
истинно человеческого государства и необходимость
ее адаптации с правом Европейского Союза 39

Лаврик Галина Володимирівна

Змістовне наповнення поняття конституційної реформи:
європейський досвід для України 42

Молодцов <i>Олександр Володимирович</i> Деякі методологічні зауваження щодо адаптації правової системи України до права Європейського Союзу з погляду теорії інституціональних матриць.....	46
Онуфрієнко <i>Олексій Володимирович</i> Дивергенція правових систем сучасності: досвід постановки проблеми.....	50
Полюлях <i>Руслан Анатолійович</i> Деякі аспекти загальнотеоретичних підходів щодо адаптації вітчизняної правової системи до європейського права в сфері електронної медицини.....	53
Помаза-Пономаренко <i>Аліна Леонідівна</i> Підходи до оцінювання ефективності реалізації державної соціальної політики: Україна й Європа	56
Прокопенко <i>Леонід Львович</i> Формування правової системи України: вплив римського права.....	59
Прохазка <i>Ганна Анатоліївна</i> Міжнародна допомога жертвам Другої світової війни	62
Романенко <i>Євген Олександрович</i> , Чаплай <i>Ірина Віталіївна</i> Європейський досвід у сфері протидії корупції та можливість його використання в Україні	65
Рудік <i>Надія Михайлівна</i> Вплив законодавства ЄС на національне: досвід вимірювання у Великій Британії.....	67
Рудік <i>Олександр Миколайович</i> Адаптація національного законодавства до законодавства ЄС: досвід Норвегії	70
Соскин <i>Олег Игоревич</i> Моральна парадигма міжнародного права в інформаційній економіці	73
Стрілець <i>Василь Васильович</i> Щодо змісту ідеї «Ever closer union» у праві Європейського Союзу	79

<i>Таранюк Анастасія Олександрівна</i> Законодавчі засади адаптації вітчизняної правової системи до системи права ЄС	84
<i>Товпеко Яна Костянтинівна</i> Проблеми реалізації національної стратегії у сфері прав людини в контексті гармонізації національного права з правом Європейського Союзу	87
<i>Шпакович Ольга Миколаївна</i> Особливості взаємодії права Європейського Союзу з національним правом держав-членів.....	89
<i>Юринець Юлія Леонідівна</i> Дотримання вимог ради європи як чинник адаптації правової системи України до права Європейського Союзу	92
ПАНЕЛЬ 2. СКЛАДНОЩІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОГО ПУБЛІЧНОГО ПРАВА ДО ACQUIS COMMUNITY	96
<i>Анакіна Тетяна Миколаївна</i> Адаптація законодавства України у контексті виконання зобов'язань за Угодою про асоціацію з ЄС.....	96
<i>Аніщенко Михайло Анатолійович</i> Питання правового регулювання фінансування галузі охорони здоров'я в контексті єврореформ.....	99
<i>Ворона Петро Васильович</i> Проблематика організації та проведення місцевих виборів за відкритими партійними списками за чинним законодавством (на основі досвіду виборів 2015 року).....	101
<i>Воротіна Наталія Вікторівна</i> Основні напрями адаптації бюджетного законодавства України до стандартів Європейського Союзу	107
<i>Габисонія Ираклий Тенгизович</i> Проблема защиты прав налогоплательщиков и ее решение с учетом адаптации с правом Европейского Союза.....	110

Гамбург <i>Леонід Самойлович</i> Європейський досвід децентралізованого унітаризму в територіальній організації публічної влади	113
Гриньова <i>Марина Вікторівна</i> Правові основи адаптації студентів-переселенців до навчальної діяльності.....	116
Гуляк <i>Олена Олександрівна</i> Огляд законопроектів, що знаходилися на розгляді в Верховній Раді України та стосуються визначення термінів «комунальна власність» та «спільна власність».....	121
Дорохіна <i>Юлія Анатоліївна</i> До визначення поняття «культурна власність», як предмета злочинів проти власності	128
Дудка <i>Ірина Анатоліївна</i> До питання громадянсько-патріотичного виховання студентської молоді.....	131
Єгоричева <i>Світлана Борисівна</i> Напрями удосконалення національного законодавства у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму	134
Завгородня <i>Владислава Миколаївна</i> Правове регулювання попередження повеней: досвід Європейського Союзу	137
Кабальський <i>Роман Олександрович</i> Труднощі застосування практики ЄСПЛ у кримінальному провадженні	140
Кернякевич-Танасійчук <i>Юлія Володимирівна</i> Реформа кримінально-виконавчої системи України: ефективність її реалізації	142
Ковальова <i>Тетяна Володимирівна</i> Регулювання мовних відносин в Україні і європейська мовнополітична практика: проблема екстраполяції	145

<i>Козюра Ігор Валерійович</i> Правове регулювання місцевого самоврядування: канадський досвід.....	148
<i>Криницький Ігор Євгенович</i> Основи фінансового законодавства України як перспективний інструмент приведення вітчизняного фінансово-правового регулювання у відповідність з <i>acquis</i> <i>communautaire</i>	151
<i>Кунцевич Марія Павлівна</i> Перспективи гармонізації законодавства України і ЄС у сфері кібербезпеки.....	154
<i>Кураташвили Анзор Альфредович</i> Правовой фактор в условиях социально ориентированной рыночной экономики и значение его адаптации с правом Европейского Союза	157
<i>Лозинська Тамара Миколаївна</i> Зміни законодавства щодо розширення деяких повноважень місцевих громад у контексті інтеграції до правової системи Європейських країн.....	160
<i>Маєв Андрій Петрович</i> Децентралізація та механізми забезпечення контролю з боку держави за діяльністю місцевої влади: французький досвід для України	163
<i>Мамонова Валентина Василівна</i> Правове забезпечення регіонального розвитку в Україні: порівняння з країнами ЄС.....	166
<i>Мосаєв Юрій Володимирович</i> Вдосконалення системи правової відповідальності медичних працівників в Україні	169
<i>Оліфіренко Лілія Дмитрівна, Віктор Тетяна Миколаївна</i> Інституалізація кадрового менеджменту судового адміністрування у контексті реформування судової системи України	172

Ольшанський Олександр Вікторович Проблеми правового забезпечення фінансової спроможності громад у контексті децентралізації	175
Полховська Інна Костянтинівна Новели виборчого законодавства України: орієнтація на зарубіжний досвід.....	178
Припхан Ірина Ігорівна Обмеження прав і свобод людини з метою захисту суспільної моралі в конституції України та законодавстві ЄС	181
Расулова Лала Амір кизи Правові аспекти «Нового публічного управління» (NPM): зарубіжний досвід для України.....	184
Самойленко Євген Анатолійович Імплементация права Європейського Союзу у сфері судноплавства на внутрішніх водних шляхах у національний правопорядок України: стан, проблеми та перспективи	187
Семенець-Орлова Інна Андріївна Перспективи законодавчого забезпечення управління сферою освіти в Україні: компаративний аналіз.....	190
Серета Тетяна Миколаївна Конституційно-правові основи інтеграції законодавства України до законодавства Європейського Союзу	193
Сиротенко Роман Олександрович, Кайдашев Роман Петрович Специфіка адміністративного судочинства в сучасних реаліях із врахуванням міжнародних рекомендацій	198
Славко Анна Сергіївна Обмеження прав і свобод людини і громадянина за умов дії режиму воєнного стану: українське законодавство у контексті європейських стандартів.....	201
Солових Віталій Павлович Деякі концепти трансформації системи публічного управління	205

<i>Солодухіна Любов Сергіївна</i>	
Модернізація системи соціального захисту дітей та сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, в контексті адаптації вітчизняної правової системи до права Європейського Союзу	209
<i>Стрілець Богдан Васильович</i>	
Положення щодо непрямой еспропріації у проекті всеохоплюючої економічної та торгівельної угоди між Канадою та ЄС	213
<i>Федорова Надія Вікторівна</i>	
Адаптація та переробка зарубіжних телеформатів	216
<i>Хорошенюк Оксана Вікторівна</i>	
Здійснення експертизи актів органів публічної служби як елемент адаптації вітчизняної правової системи до права Європейського Союзу	219
<i>Цукан Оксана Миколаївна</i>	
Європейська хартія місцевого самоврядування як складова правових основ транскордонного співробітництва України.....	223
<i>Малус Ангеліна Ігорівна, Чурилова Тетяна Миколаївна</i>	
До питання щодо гармонізації вітчизняної системи контролю за обігом гмо до стандартів ЄС	227
ПАНЕЛЬ 3. ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ ПРИВЕДЕННЯ У ВІДПОВІДНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	230
<i>Белкін Леонід Михайлович</i>	
Гасло «Адаптації до права Європейського Союзу» як чинник небезпеки для прав громадян	230
<i>Белкін Марк Леонідович</i>	
Щодо неможливості використання Європейської Конвенції з прав людини на шкоду цим правам.....	233
<i>Божко Володимир Миколайович</i>	
Правовий механізм реалізації права на рівну плату за рівноцінну працю в Європейському Союзі.....	236

<i>Гамбург Інна Аркадіївна</i> Проблемні аспекти застосування норм європейського права до порядку технічного регулювання в Україні	240
<i>Канітаненко Наталія Петрівна</i> Створення механізму правового регулювання відносин у сфері грального бізнесу: європейський досвід	243
<i>Коваленко Наталія Володимирівна</i> Правове забезпечення ринкових відносин як інституціональний механізм державного управління.....	246
<i>Козаченко Юлія Анатоліївна</i> Забезпечення прав пацієнта в аспекті удосконалення законодавства України про адміністративні правопорушення	249
<i>Корженко Володимир Васильович</i> Набувальна давність: право і мораль.....	253
<i>Орлова Ірина Миколаївна</i> Законодавство України про рекламу: сучасний стан та перспективи адаптації до права Європейського Союзу.....	256
<i>Соловей Альона Анатоліївна</i> Справедливість як європейська цінність у трудовому праві.....	258
<i>Троцька Валентина Миколаївна</i> Приведення законодавства України до законодавства ЄС щодо вільного використання об'єктів авторського права і суміжних прав у інформаційному суспільстві	261
<i>Чурилова Тетяна Миколаївна</i> Стимулювання розвитку сільськогосподарської кооперації: досвід Польщі	265
<i>Шарий Григорій Іванович</i> Інституційний розвиток земельних відносин в Україні.....	268
<i>Яковлєв Всеволод Валентинович</i> Адаптація законодавства України у сфері альтернативного вирішення спорів до стандартів права Європейського Союзу.....	271

**ПАНЕЛЬ 4. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ
ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ ВІДПОВІДНО ДО
ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ 275**

Волошина Яна Леонідівна

Особливості консультування як окремого виду
юридичних дій 275

Лахижа Микола Іванович

Розвиток системи безоплатної правової допомоги
в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду 278

Лемешко Олександр Миколайович,

Чому зростає рівень злочинності в Україні? Як цьому
протидіяти? 282

Тульчевська Наталя Володимирівна

Особливості системи надання безоплатної правової
допомоги в Україні відповідно до європейських
стандартів 285

Черчатий Олександр Іванович

Актуальні проблеми розвитку інтегрованої системи
безоплатної правової допомоги: досвід Полтавської
області..... 288

ЧАСТИНА 2. СТУДЕНТИ

**ПАНЕЛЬ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ
АДАПТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 17**

Александрова Єлизавета Юріївна

Загальна характеристика поколінь розвитку прав людини 17

Бабій Юлія Сергіївна, Пешкова Марина Олегівна

Відновлення кадетського корпусу як складова
компетенції Полтавської міської ради..... 20

Пономаренко Надія Сергіївна

Історія створення англосаксонської правової системи 23

Фабрикантов Максим Ігорович Адміністративно-правовий підхід до публічного управління в Україні	26
---	----

**ПАНЕЛЬ 2. СКЛАДНОЩІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ
ВІТЧИЗНЯНОГО ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
ДО ACQUIS COMMUNITY 30**

Арутюнян Арсен Артурович Адаптація національного законодавства про соціальне страхування до законодавства Європейського Союзу	30
--	----

Березовська Марія Олександрівна Кримінальна субкультура	33
---	----

Бородай Анастасія Віталіївна До питання удосконалення порядку зарахування строку попереднього ув'язнення.....	36
--	----

Волошко Анастасія Валеріївна Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини: практичні аспекти	39
--	----

Гахович Денис Олександрович До питання створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій в Україні	41
---	----

Гриньова Валентина Станіславівна До питання про правові основи виховання майбутнього вчителя для нової української школи	44
---	----

Дігтяр Євгенія Ігорівна Проблема захисту екологічних прав людини	46
--	----

Добряк Анастасія Володимирівна Аналіз пілотного проекту реєстрації громадських формувань територіальними органами міністерства юстиції України	49
--	----

Зуб Олександр Юрійович Перспективи створення вищого суду з питань інтелектуальної власності	52
--	----

<i>Калюжний Костянтин Володимирович</i> Аналіз практики Верховного суду України щодо застосування ст. 375 КК України	55
<i>Караулов Олександр Олексійович</i> Завідомо неправдиве показання: щодо деяких особливостей	58
<i>Кітура Ольга Вікторівна</i> Ринок сільськогосподарського призначення: зарубіжний досвід.....	61
<i>Кулинич Юлія Сергіївна</i> Порушення права на захист: практичний аспект застосування кримінальної відповідальності	64
<i>Лифарь Анна Олександрівна</i> Роль омбудсмена Європейського Союзу в захисті прав та свобод людини і громадянина.....	67
<i>Маліченко Максим Анатолійович</i> Кримінально-правова норма про незаконне збагачення: правова природа, доцільність та законність її існування	70
<i>Марсова Катерина Валентинівна</i> До питання медико-санітарного забезпечення засуджених до позбавлення волі	72
<i>Микитенко Віталій Васильович</i> Аналіз найбільш розповсюджених кваліфікаційних помилок.....	75
<i>Миколаєнко Анна Вікторівна</i> Психічні аномалії як детермінанти злочинної поведінки.....	77
<i>Миколайчик Тарас Іванович</i> Місце кримінально-виконавчого законодавства в процесі державотворення.....	81
<i>Мізік Дар'я Ігорівна</i> До питання «ціни» злочинності в науці кримінології.....	84
<i>Моргулець Вікторія Анатоліївна</i> Правове регулювання іноземного інвестування в Україні	86

Нога Петро Петрович Порівняльний аналіз систем соціального страхування працівників в Україні та Федеративній Республіці Німеччині.....	89
Пахомова Валерія Артурівна Шляхи реформування законодавчого регулювання відносин з трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів людини.....	91
Пешкова Марина Олегівна Адміністративно-правовий статус іноземців та осіб без громадянства	95
Письменна Ірина Анатоліївна Автономія волі сторін у міжнародних договорах	97
Рищиковець В. М. Питання впровадження інституту приватних виконавців в Україні.....	100
Олефір Юлія Василівна Міжнародні стандарти поведження із засудженими	103
Козловська Яніна Олександрівна Щодо чинників, які сприяють рецидивній злочинності серед неповнолітніх	105
Телик Катерина Володимирівна, Нога Петро Петрович Відповідальність за лікарську помилку: кримінально-правовий аспект	108
Чальцев Дмитро Вадимович Безробіття як фонове явище злочинності.....	110
Шишко Ігор Миколайович Право державних службовців на страйк як міжнародно-правовий стандарт	112
Яровий Юрій Євгенович Обов'язковість врахування правової позиції верховного суду України як прецедентне правило кваліфікації кримінальних правопорушень	115

**ПАНЕЛЬ 3. ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ ПРИВЕДЕННЯ
У ВІДПОВІДНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНОГО ПРИВАТНОГО
ПРАВА ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 118**

Артеменко Анна Олексіївна

Адаптація вітчизняного корпоративного
права до міжнародних стандартів 118

Богодист Максим Володимирович

Щодо уніфікації норм міжнародного приватного права 120

Гальченко Аліна Сергіївна

До питання самовільного зайняття земельних ділянок 123

Каленіченко Інна Василівна

Досвід німеччини як один із напрямів модернізації
господарського законодавства України 125

Ковтун Денис Миколайович

Система принципів міжнародного приватного права 127

Маценко Людмила Олександрівна

Окремі аспекти захисту персональних
даних в Європейському Союзі 129

Падалка Дмитро Юрійович

Автономія волі в міжнародному приватному праві 132

Приходченко К. А.

Правові заходи регулювання рекламної діяльності
в Україні та країнах Європейського Союзу 134

Пузиряка Ростислав Григорович

Значення останнього місця проживання спадкодавця
для регулювання відносин міжнародного спадкування 137

Фисун Руслана Сергіївна

До питання проблем забезпечення
права засудженого на працю 140

Шкуренко Наталія Олександрівна

Універсальні права людини 142

**ПАНЕЛЬ 4. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ
ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ ВІДПОВІДНО ДО
ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ 146**

Колінько Ярослава Олександрівна

Будинки права в системі центрів безоплатної правової
допомоги, як суб'єкти надання правової допомоги 146

Скрипник Андрій Володимирович

Право на правову допомогу: трансформація в аспекті
конституційно-правової реформи 149

ЧАСТИНА 2. СТУДЕНТИ

ПАНЕЛЬ 1.

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Александрова Єлизавета Юріївна,
студентка 2 курсу Полтавського юридичного коледжу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОКОЛІНЬ РОЗВИТКУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Права людини – це певні можливості людини, котрі необхідні для її існування та розвитку в конкретно-історичних умовах, об'єктивно визначаються досягнутим рівнем розвитку людства і мають бути загальними та рівними для всіх людей [2, с. 10].

Перше покоління прав людини сягає витоків конституціоналізму. Воно виходило з традиційних ліберальних цінностей проголошених демократичними революціями XVII–XVIII століть, а потім знайшли втілення у практиці законотворчості демократичних держав. Перші акти англійського конституціоналізму, що закріплюють права людини, – Петиція про права (1628), Білль про права (1689). Деякі вчені відносять до першого покоління прав людини Велику хартію вольностей (1215), де, зокрема, говориться: «Жодна вільна людина не буде заарештована, або ув'язнена, або позбавлена володіння, або у будь-який (інший) спосіб знедолена... як за законним вироком рівних їй та за законом країни». З таких підстав до першого покоління прав людини можна віднести й Литовські Статути (1529, 1566, 1588 рр.) – юридичний пам'ятник литовського, білоруського та українського народів. Проте середньовічне законодавство будувалося відповідно до феодално-ієрархічної, станової структури суспільства, коли була відсутня юридична рівність громадян. Громадянські і політичні права і свободи – право на свободу думки, совісті і релігії, право кожного громадянина на участь у

державних справах, право на рівність перед законом, право на життя, свободу і безпеку особи, право на свободу від довільного арешту, затримання або вигнання, право на гласний розгляд справи незалежним і неупередженим судом, виборче право, свобода слова, друку та ряд інших – визначають вільний розвиток особи та можливості громадян брати участь в управлінні державними і суспільними справами, забезпечує особі незалежність і недоторканність, індивідуальну автономію та особисту свободу, захищає особу від будь-яких втручань та обмежень, що можуть порушити свободу. Реалізація цих прав не може залежати від рівня соціально-економічного розвитку країни та матеріальних ресурсів держави [1].

Друге покоління прав людини сформувалося у процесі боротьби народів за поліпшення свого економічного життя, підвищення культурного статусу. Це так звані позитивні права, для реалізації яких необхідна організуюча, плануюча та інші форми діяльності держави по забезпеченню цих прав. Це економічні, соціальні, культурні права і свободи. В їх основу покладені соціалістичні концепції, які беруть свій початок після Першої світової війни і вперше отримали закріплення в «радянських» конституціях, Конституції Німеччини 1919 року, Статуті ООН (1945 р.) та в Загальній декларації прав людини (1948 р.), де було зафіксовано найважливіші з цих прав і свобод. Реалізація прав і свобод цієї групи пов'язана з рівнем економічного розвитку та наявністю відповідних матеріальних ресурсів [4, с. 24].

Третє покоління прав людини називають солідарними (колективними), тобто правами всього людства – правами людини і правами народів. До таких прав відносять: право на мир, безпеку, незалежність, на здорове навколишнє середовище, на соціальний і економічний розвиток як людини, так і людства у цілому. Становлення третього покоління прав людини (права людини – частина прав людства) пов'язують з національно-визвольним рухом країн, що розвиваються, а також із загостренням глобальних світових проблем після Другої світової війни (право народів на самовизначення, територіальну цілісність, суверенітет, позбавлення від колоніального гноблення і т. д.).

Третє покоління прав людини найтісніше пов'язане з глобалізаційними процесами.

Разом з тим, важко не погодитись із позицією О. Ф. Скакун стосовно того, що сьогодні можна говорити про становлення четвертого покоління прав людини. Обґрунтованість такої позиції пояснюється наступними тенденціями:

– значний розвиток інформаційних технологій та технологій зв'язку обумовлює виникнення як нових можливостей для реалізації прав людини та способів їх забезпечення, так і створює певні ризики, а, отже, спричиняє розширення прав людини з метою їх захисту;

– нові можливості, обумовлені відкриттями в галузі медицини, генетики, створюють необхідність виникнення та законодавчого закріплення нових прав людини, а також і встановлення певних обмежень. До таких прав людини можна включити: зміну статі, трансплантацію органів, клонування, одностатеві шлюби, штучне запліднення, евтаназію [3, с. 15].

У Конституції України закріплені всі категорії і покоління прав людини. З прав третього покоління особливо слід визначити право кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Реалізація цього права в Україні в умовах несприятливих наслідків Чорнобильської катастрофи має велике значення і пов'язана з немалими труднощами. У Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. записано, що Україна дбає про екологічну безпеку громадян, про генофонд народу, його молодого покоління, що Україна має право на відшкодування збитків, заподіяних екології України органами СРСР.

Список використаних джерел

1. Аврамова О. Покоління прав людини [Електронний ресурс] / О. Аврамова, О. Жидко. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pruk/2010_2/11.pdf. – Назва з екрана.
2. Лукашева Є. А. Права людини / Лукашева Є. А – Москва : Норма, 2011. – С. 560.

3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник : [пер. з рос.] / О. Ф. Скакун. – Харків : Консум, 2001. – С. 656.
4. Цвік М. В. Загальна теорія держави і права : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М. В. Цвік, О. В. Петришин. – Харків : Право, 2009. – С. 572.

Бабій Юлія Сергіївна, Пешкова Марина Олегівна,
студентки 2 курсу Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ВІДНОВЛЕННЯ КАДЕТСЬКОГО КОРПУСУ ЯК СКЛАДОВА КОМПЕТЕНЦІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Актуальність даної теми зумовлена тим, що Кадетський корпус, розташований у центрі міста Полтава, знаходиться у жахливому технічному стані. Зараз це забута та занедбана будівля, що не експлуатується з 1992 року. Тож виникає питання: кому належить Кадетський корпус та хто повинен займатися його відновленням?

8 квітня 2004 року рішенням дванадцятої сесії Полтавської міської ради двадцять четвертого скликання було внесено зміни до Програми приватизації об'єктів комунальної власності на 2004 рік та включено до переліку об'єкт по вулиці Жовтневій 42 у місті Полтаві, а саме Кадетський корпус.

У грудні 2004 року між Управлінням майном комунальної власності та ТОВ «Авна-Трейдінг» було укладено договір купівлі-продажу комунального майна – нежитлового приміщення за адресою: місто Полтава, вул. Жовтнева 42.

Таким чином, Кадетський корпус перейшов у приватну власність ТОВ «Авна-Трейдінг», засновником якого є громадянин Ізраїлю Нафталі Йосебашвілі.

У 2011 році Полтавська міська рада звернулася до Господарського суду Полтавської області з позовом про визнання недійс-

ним цього договору та повернення будівлі у комунальну власність. Згідно з ч. 1 ст. 207 Господарського кодексу України господарське зобов'язання, що не відповідає вимогам закону або вчинено з метою, яка завідомо суперечить інтересам держави і суспільства, або укладена учасниками господарських відносин з порушенням хоча б одним з них господарських компетенцій, може бути на вимогу однієї зі сторін, або відповідного органу державної влади визнано судом недійсним повністю або в частині.

Згідно з ч. 1 ст. 215 Цивільного кодексу підставою недійсності правочину є недодержання в момент вчинення правочину стороною вимог, які встановлені частинами 1–3, 5, 6 ст. 203 цього Кодексу, а саме відповідно до ч. 1 ст. 203 Цивільного кодексу зміст правочину не може суперечити цьому Кодексу, іншим актам цивільного законодавства, а також інтересам держави і суспільства, його моральним засадам.

При цьому, згідно з ч. 3 ст. 215 якщо недійсність правочину прямо не встановлена законом, але одна зі сторін або інша заінтересована особа заперече його дійсність на підставах, встановлених законом, такий правочин може бути визнаний судом недійсним.

Постановою Ради Міністрів УРСР від 24.08.1963 р. № 970 «Про впорядкування справи обліку та охорони пам'ятників архітектури на території Української РСР» Кадетський корпус 1840 р. по вул. Жовтнева, 42 у м. Полтаві, який є складовою частиною Ансамблю круглої площі м. Полтава, взято під охорону держави як пам'ятку архітектури республіканського значення (охоронний № 577/5).

Відповідно до п. 2 ст. 5 Закону України від 04.03.1992 р. № 2163-ХІІ «Про приватизацію державного майна» (в редакції, що діяла на момент виникнення спірних правовідносин) приватизації не підлягають об'єкти, що мають загальнодержавне значення, а також казенні підприємства. До об'єктів, що мають загальнодержавне значення, відносяться майнові комплекси

підприємств, їх структурних підрозділів, основним видом діяльності яких є виробництво товарів (робіт, послуг), що мають загальнодержавне значення. Загальнодержавне значення мають: об'єкти, діяльність яких забезпечує соціальний розвиток, збереження та підвищення культурного, наукового потенціалу, духовних цінностей, зокрема: об'єкти культури, мистецтва, архітектури, меморіальні комплекси, заповідники, парки тощо загальнонаціонального значення.

Отже, Кадетський корпус є пам'яткою національного значення, а тому відноситься до об'єктів, приватизація яких заборонена відповідно до п. 2 ст. 5 Закону України «Про приватизацію державного майна».

Таким чином, зміст спірного договору суперечив чинному законодавству, а тому суд визнав цей правочин недійсним та повернув приміщення Кадетського корпусу громаді міста Полтави.

Згідно ч. 3 ст. 13 Конституції України власність зобов'язує, вона не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству. Таким чином, враховуючи те, що Кадетський корпус є об'єктом права комунальної власності територіальної громади міста Полтава, Полтавській міській раді належать всі права та обов'язки, що стосуються цієї будівлі, зокрема її реконструкція.

Відповідно до ч. 3 ст. 71 Бюджетного кодексу України капітальні видатки бюджету розвитку місцевих бюджетів спрямовуються на соціально-економічний розвиток регіонів; виконання інвестиційних проєктів; будівництво, капітальний ремонт та реконструкцію об'єктів соціально-культурної сфери; збереження та розвиток історико-культурних місць України та заповідників. Отже, відновлення Кадетського корпусу, який є пам'яткою архітектури республіканського значення, фінансується за рахунок місцевого бюджету.

Таким чином, відновлення Кадетського корпусу належить до компетенції Полтавської міської ради та повинно фінансуватися за рахунок місцевого бюджету.

Пономаренко Надія Сергіївна,
студенка 2 курсу Полтавського юридичного коледжу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ АНГЛОСАКСОНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Поняття суті і ролі права в житті потребує широкого підходу до правових явищ у всьому їх різноманітті. Разом з багаточисленними означеннями поняття права, в науковому проведенні було обгрунтовано поняття «правова система».

Правова система – цілісний комплекс правових явищ, який зумовлений об'єктивними закономірностями розвитку суспільства, усвідомлений, постійно відтворюваний людьми і організаціями, та який використовується ними для досягнення своїх цілей [1, с. 7].

Учасники I Міжнародної конференції порівняльного права 1900 року розрізняли французькі, англо-американські, німецькі, слов'янські й мусульманську правові родини, в 1919 році кількість правових родин скоротилася до трьох: Романо-німецька, Англосаксонська, Мусульманська система права.

Можна умовно виділити два основних напрямки правових систем. Перший напрямок найбільше яскраво представлений у концепції правових родин французького компаративіста Давида, другий – у концепції «правового стилю» західнонімецького юриста К. Цвайгерта [2, с. 68].

Англійське право розвивалося автономним шляхом, зв'язки з континентальною Європою зробили на нього незначний вплив. Рецепція римського права в Європі не торкнулася англійського права.

Своїми коріннями англосаксонське право йде далеко в минуле.

Історичною датою в становленні цієї системи права був 1066 рік, коли нормандці завоювали Англію. Після цього основна роль у здійсненні правосуддя була покладена на королівські

суди, що перебували в Лондоні. Приватні особи, як правило не могли звертатися безпосередньо в королівський суд. Вони повинні були просити в короля, а практично у канцлера, видачі наказу, що дозволяє перенести розгляд суперечки в королівський суд. Спочатку такі накази видавалися у виняткових випадках [3, с. 8–11].

Один раз сформульоване судове рішення надалі ставало обов'язковим і для всіх інших суддів.

До 1873 року в Англії на цьому ґрунті існував дуалізм судочинства: крім судів, що застосовують норми загального права, існував суд лорда-канцлера. Потім ці системи злилися.

Тільки в XIX–XX ст. англійська юриспруденція приділяє велику увагу матеріальному праву на основі якого здійснюється систематизація рішень загального права.

У другій половині XIX століття були усунуті формальні розходження між судами загального права й канцлерських судів справедливості.

Виникнення й історія розвитку правової системи держави свідчить про те, що на утримання й динаміку правової системи спливає вся духовна культура суспільства: релігія, філософія, мораль, художня література, наука. На правову систему великий вплив роблять політика, політична культура.

Англосаксонську правову сім'ю часто називають ще сім'єю загального права. Від інших правових сімей вона відрізняється перш за все тим, що в якості основного джерела права в ній визнається судовий прецедент. Згідно з існуючими правилами, суд при вирішенні якого б то не було питання є формально пов'язаним рішенням з аналогічного питання, винесеним вищим судом або судом тієї ж інстанції [1, с. 7].

Історія виникнення й розвитку англосаксонської системи права визначила її сутність і особливості. У процесі історичного формування цієї правової системи зложилася особлива правова родина під впливом різних факторів, історичних подій, традицій, звичаїв тієї місцевості, де англосаксонська система права одержала своє широке поширення.

Під впливом конкретних історичних подій, були визначені й основні етапи й напрямки розвитку англосаксонської системи права, а також шляхи її поширення [5, с. 24].

Підбиваючи підсумок вищесказаному, я спробувала зрозуміти, що ж таке система права взагалі. Простежила історію виникнення й етапи розвитку англосаксонської системи права, виявила її закономірності.

Узагальнивши все викладене можна виділити основні етапи розвитку англосаксонської системи права:

1. Спочатку існуюче звичаєве право (чіткою границею кінця цього періоду можна умовно назвати 1066 рік).

2. Широке поширення прецедентного права (пов'язане з норманським завоюванням 1066 року й діяльністю королівських судів).

3. Розвиток статутного права (починаючи з кінця тринадцятого сторіччя, коли стала розвиватися законодавча діяльність короля, а потім парламенту).

4. Формування «права справедливості» (у період з XIV по XV століття, але утворення якого вплинуло на розвиток товарно-грошових відносин, формування «третього стану»).

5. Період систематизації законодавчої й нормативної бази.

Список використаних джерел

1. Бандурка О. Право і держава – теоретичний аспект / Бандурка О., Пушкін О., Зайцев П. // Право України. – Київ, 1995. – № 1. – 148 с.
2. Світова класична думка про державу і право : навч. посіб. / Є. Ф. Безродний, Г. К. Ковальчук, О. С. Масний. – Київ : Юрінком Інтер, 1999. – 94 с.
3. Шульженко Ф. П. Історія вчень про державу і право / Шульженко Ф. П., Андрусак Т. Г. – Київ : Юрінком Інтер, 1998. – 214 с.
4. Рабинович П. М. Основи загальної теорії права та держави / Рабинович П. М. – Київ, 1994. – 154 с.

Фабрикантов Максим Ігорович,
студент 4 курсу факультету соціології і права
НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського»

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ ПІДХІД ДО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Дослідники в західних країнах виділяють два основні підходи до публічного управління: американський, що орієнтується на економічну доцільність, та європейський, заснований на правовій традиції.

Американський підхід передбачає, що безпосереднім джерелом розроблення завдань державного управління є політичний процес і законодавчі рішення. Тобто, допускається певне переплетення політичних і адміністративних функцій. В американському контексті оцінка рівня раціональності державно-управлінських рішень ґрунтується на критеріях економічності та ефективності, які можуть бути визначені за допомогою певних кількісних методів, зокрема таких, як аналіз вигід і витрат. Роль правових норм зводиться до забезпечення цілепокладання та границь, у межах яких державний адміністратор має повноваження ухвалити конкретне рішення.

Європейський підхід до визначення завдань державного управління ґрунтується на розмежуванні політики та адміністративних заходів (заходів публічного управління). Останнє будується на чіткій правовій основі щодо визначення цих завдань.

Важливість державно-управлінського рішення в європейському контексті забезпечується, насамперед, зведенням разом правових норм і врахування проблеми, яка потребує вирішення, а також через визначення кола повноважень для кожної дії. Методика аналізу вигід і витрат застосовується рідко.

У результаті аналізу вітчизняної державно-управлінської історії можна виділити ще один підхід – радянський адміністративно-примусовий, який у контексті згаданих критеріїв не був ні економічним, ні правовим, і окремі риси якого ще присутні в системі публічного управління сучасної України [1, с. 15].

Отже, публічне управління в європейському підході – це підгалузь права. Європейські дослідники адміністративного права відзначають, що акти адміністрації, тобто її рішення та угоди, не обов'язково підпадають під режим публічного права. Деякі з них є актами приватного права, що визначаються цивільним або комерційним чи трудовим правом. У структурі саме адміністративного права виділяють: підрозділ специфічного права адміністративної діяльності, який стосується поняття адміністративного акту, дискреційної влади адміністрації та положень непозовної адміністративної процедури (відкритого управління); підрозділ права адміністративних структур, який стосується їх організації, роботи державних службовців та управління державною власністю. Окремо розглядається специфічне право адміністративних договорів. Характерною ознакою європейської адміністративної традиції також вважається інститут адміністративної юстиції.

В Україні продовжується пошук і розробка концепції та принципів нового адміністративного права, яке б забезпечувало реалізацію проголошених Конституцією України положень щодо правової держави, верховенства права, прав і свобод особи. Проте сучасна адміністративна система України, її адміністративне право реально залишаються відбитком радянської адміністративно-примусової системи і символізують реальну юридичну незахищеність громадянина у відносинах з публічною владою [2, с. 215].

З метою реформування адміністративної системи в Україні розроблена і на офіційному рівні затверджена Концепція адміністративної реформи, де визначені зміст, мета, завдання, напрями та засади її проведення, які загалом відповідають європейським орієнтирам.

Першим серед напрямів адміністративної реформи є створення нової правової бази, ключове місце в якій належить адміністративному праву. Серед пріоритетних завдань адміністративно-правової реформи визначені: запровадження повноцінного інституту адміністративної юстиції, належного законодавчого врегулювання позасудового захисту прав і свобод громадян

(адміністративної «квазіюстиції») на основі Адміністративно-процедурного кодексу, запровадження інституту управлінських послуг та кодифікація адміністративного законодавства [2, с. 97].

Виявляється, що деякі концептуальні визначення вказаних напрямів заслуговують ґрунтовніших підходів. Зокрема, зведення врегулювання адміністративної процедури лише до оскарження рішення адміністративного органу здається необґрунтованим звуженням. Очевидно, є сенс включити до сфери врегулювання адміністративної процедури також і принципів положення процесу прийняття адміністративних рішень, їх оприлюднення, участі представників громадськості тощо.

Іншим необґрунтованим звуженням є обмеження поняття управлінських послуг сферою відносин лише державних органів виконавчої влади. Доцільніше було б визначати поняття публічних послуг стосовно як органів виконавчої влади, так і місцевого самоврядування. Адже відомо, що переважна більшість публічних послуг надається громадянам саме на місцевому рівні. І саме неврегульованість основних положень таких послуг на концептуальному і принциповому рівнях завдає значної шкоди інтересам як публічної влади, так і громадян. Зокрема, варто згадати лише загальновідомі проблеми неекономічного використання громадського транспорту, що призводить до руйнування останнього, або проблеми організації комунальних платежів, які в сучасному вигляді є скоріше неоголошеними і нелегітимними податками, аніж платою за ресурси і послуги. Зауважимо, що право на еквівалент в економічних відносинах відноситься фахівцями до феноменів природного права.

Проте головне на сьогодні зауваження щодо адміністративно-правової реформи полягає в тому, що жодне з основних її положень не є реалізованим. Головним питанням реалізації правового підходу до публічного управління (адміністрування) є: чи сповідує Українська держава його реально, або залишається в рамках радянського, адміністративно-примусового, неправового, тоталітарного підходу.

Список використаних джерел

1. Скакун О. Ф. Правова система – держави, суспільства, регіону, світу. (Щодо базових категорій порівняльного правознавства) : відкриті лекції Третього міжнар. наук. семінару «Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку» / О. Ф. Скакун. – Київ ; Харків ; Сімферополь : Логос, 2008. – 32 с.
2. Хаустова М. Г. Національна правова система за умов розбудови правової демократичної державності. Мала енциклопедія міжнародного права / за заг. ред. проф. Ю. Л. Бошицького ; НАН України, Київський університет права. – Київ : Кондор-Видавництво, 2013. – 440 с.

Науковий керівник: Іваницька Ольга Михайлівна, д. держ. упр., професор, Професор кафедри теорії та практики управління НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського».

ПАНЕЛЬ 2.
СКЛАДНОЩІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОГО
ПУБЛІЧНОГО ПРАВА ДО ACQUIS COMMUNITY

Арутюнян Арсен Артурович,
студент 5 курсу, група ФАРМ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

АДАПТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА
ПРО СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ ДО
ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Політика направлена на соціальний захист є чи не найважливішим напрямком діяльності держави, оскільки відповідно до ст. 1 Конституції України наша держава є соціальною державою. І взагалі, благополуччя людей залежить більшою мірою від держави, де вони проживають. Соціальний захист як правовий інститут перебуває у безпосередній залежності з економікою держави.

Питання особливостей правового регулювання соціального забезпечення в країнах Європейського Союзу досліджували українські науковці Андрій В. М., Болотіна Н. Б., Буряк В. Я., Довговерт А. С., Коробенко Н. П., Кульчицька О. І., Москаленко О. В., Прилипко С. М., Сіденко С. В., Синчук С. М., Шумило М. М., Щербина В. І., Ярошенко О. М. та інші. Однак питання адаптації українського законодавства про соціальне страхування до законодавства Європейського Союзу (ЄС – далі) залишається малодослідженим.

Вчений Сіденко С. В. зазначає, що для України при створенні системи соціального захисту, яка б відповідала вимогам ринкової економіки, слід врахувати особливості такої системи в розвинених іноземних країнах. При цьому науковець робить акцент, що така система за кордоном має функціонувати принаймні з кінця ХХ століття [1, с. 7].

Сутність адаптації соціальної політики України до законодавства ЄС полягає в проведенні реформ, зокрема у сфері соціального страхування, згідно зі стандартами ЄС, а також в послідовному досягненні загальноєвропейського рівня соціального захисту населення. Дяченко Т. О. наголошує, що в Україні формується система соціального страхування за прикладом Німеччини, де розмір виплат та допомоги мають зв'язок з індивідуальними страховими внесками. Ратифікація Європейської соціальної хартії вже частково відбулася, проте це була дуже складна процедура з позиції того, що Україна повинна взяти на себе зобов'язання, в тому числі фінансового характеру. Вищевказаним документом передбачено ряд статей щодо соціального захисту для окремих категорій осіб. В свою чергу, це несе непосильне навантаження на відповідні бюджети. Тому, ратифікація Європейської соціальної хартії відбулася не в повному обсязі [2, с. 50].

Верховною Радою України не ратифіковано статтю 12 Європейської соціальної хартії, ухвалена Радою Європи, де врегульовано питання права на соціальне забезпечення. Зокрема, в зазначеній статті у пункті 4 передбачено обов'язок держав «...вживати заходів шляхом укладання відповідних двосторонніх і багатосторонніх угод або в інший спосіб і відповідно до умов, визначених у таких угодах, для забезпечення рівності між їхніми власними громадянами та громадянами інших Сторін у тому, що стосується прав на соціальне забезпечення, включаючи збереження пільг, які надаються законодавством про соціальне забезпечення, незалежно від пересування захищених осіб по територіях держав Сторін...» [3]. В такий спосіб Рада Європи покладає обов'язок, надавати певні пільги іноземцям щодо виплат у разі настання страхових випадків за соціальним страхуванням. Якщо враховувати, що проблемою функціонування всієї системи соціального страхування в Україні є значна обмеженість коштів, то навряд чи Україна зможе виконати зобов'язання в частині збереження пільг, які надаються законодавством про соціальне забезпечення.

Можемо констатувати, що система соціального страхування ЄС є розвинутою. Проте Дяченко Т.О. наголошує на таких проблемах зазначеної системи в ЄС:

– країни, що перебувають у станах економічної кризи не можуть забезпечити повну та своєчасну оплату страхових випадків, наприклад, Греція та Португалія;

– контроль при управлінні фондами соціального страхування здійснюється неефективно через відсутність зацікавленості установ, що здійснюють страхові виплати, а також через відсутність їхньої фінансової відповідальності.

В ЄС одним із заходів вирішення останнього питання є передача функцій соціального страхування приватним некомерційним і комерційним організаціям. Таким чином виникає зацікавленість в таких установ в аспекті здійснення контролю за правомірністю здійснення страхових виплат [2, с. 49].

Цікавим було б і в Україні замість некомерційного Фонду соціального страхування утворити відповідні комерційні організації. Варто відзначити, що в такому у разі новоутворені заклади змогли б здійснювати фінансову діяльність (для отримання прибутку). Таким чином, комерційні фонди соціального страхування не лише б акумулювали кошти за рахунок внесених страхових платежів, а також й примножували б накопичену грошову масу. Однак в такому разі держава має створити належні умови, щоб кошти йшли виключно на потреби соціального захисту громадян, що здійснюють страхові внески.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що процес адаптації національного законодавства про соціальне страхування до законодавства Європейського Союзу є складним і тривалим процесом для України. Це питання більшою мірою залежить від економічного благополуччя країни, оскільки і на території ЄС є проблеми в оплаті страхових випадків через кризові явища в економіці. В період вказаної адаптації паралельно з повною ратифікацією Європейської соціальної хартії може мати місце утворення комерційних фондів соціального страхування, однак, як вбачається, це потребуватиме корегування як з боку держави, так і з боку інститутів громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Сіденко С. В. Розвиток систем соціального захисту в умовах глобалізації економіки : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.05.01 / С. В. Сіденко ; НАН України. Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин. – К., 1999. – 30 с.
2. Дяченко Т. О. Соціальна політика ЄС: тенденції розвитку, досвід для України / Т. О. Дяченко // Національний авіаційний університет. – 2014. – № 1. – С. 46–52.
3. Європейська соціальна хартія (переглянута) // ВВР. – 2006. – № 43. – Ст. 418.

Науковий керівник: Божко Володимир Миколайович – д. ю. н., доцент кафедри кримінального, адміністративного і трудового права.

Березовська Марія Олександрівна,
студентка 5 курсу, групи КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

КРИМІНАЛЬНА СУБКУЛЬТУРА

Окремі правила поведінки, традиції, ритуали, жести та знакова символіка відомі з давніх часів. Термін «субкультура» став особливо популярним з 80-х років ХХ ст. Його межі охоплюють практично кожну культуру – професійну, культуру певного етносу, культуру тюремного середовища, культуру цілої країни. Одним з видів існуючих у суспільстві субкультур є кримінальна субкультура, яка є звичною не тільки для кримінального світу, а й для пересічних громадян у вигляді відповідного сленгу, пісень, татувань, жестів тощо. Цей вид субкультури можна умовно розділити на декілька видів: кримінальна субкультура місць позбавлення волі; кримінальна субкультура злочинців на волі; кримінальна субкультура неповнолітніх злочинців тощо. Криміногенні субкультури мають вплив на осіб на їхні способи мислення та цінності, через які відбувається посилення приваб-

ливості злочину і злочинності як способу життя. Залучення до кримінальної субкультури відбувається відносно швидко і є своєрідним способом компенсації невдач, які переслідують особу. Особливо це торкається осіб молодіжного віку.

Кримінальна субкультура останнім часом масштабно проникає в суспільство через художні фільми, «блатні» пісні, що звучать по радіо, в ресторанах, кафе, транспорті. У загальних рисах поняття кримінальної субкультури можна сформулювати як спосіб життєдіяльності осіб, об'єднаних у кримінальні групи, які дотримуються певних законів і традицій. Безумовно, ці асоціальні групи характеризуються нечіткістю моральних норм, жорстокістю, втратою загальнолюдських якостей, жалю, співчуття тощо, відсутністю заборон на будь-яку, в тому числі й інтимну, інформацію, статеву розбещеністю, низьким рівнем розвитку. Для асоціальної групи характерна жорстокість і обман, безжалісність, паразитизм, вандалізм. Для кримінальних груп характерною є обов'язковість для її членів дотримання всіх неформальних норм і правил, неслухняні, як правило, піддаються доволі жорстоким покаранням [1, с. 130–131].

Якщо в середовищі злочинців існування кримінальної субкультури визначається їх способом життя, то не може не викликати стурбованості поширення елементів кримінальної субкультури в суспільному житті навіть серед законослухняних громадян. На сьогоднішній день є випадки, коли політичні діячі у своїх виступах використовують жаргон. Більш того, отримують поширення неформальні норми поведінки, які проявляються у міжособистісному спілкуванні. Як відомо, в багатьох наукових публікаціях, а також літературі неюридичного спрямування розв'язувались питання про характеристики субкультур, їх існування й розповсюдження та наводилися шляхи її запобігання.

В епоху становлення організованої злочинності лідер кримінального угруповання повинен бути не тільки авторитарним, жорстким і т. ін., а й мати певний «тюремний» досвід і, як правило, не один. Сьогодні портрет кардинально змінився. Успішний лідер – це особа, яка відрізняється виключною силою характеру і харизмою. Він повинен мати набір організаційних і

особистісних якостей, подібних до успішного політика чи бізнесмена, які допомагали б керувати злочинними об'єднаннями. Для такої людини вже непотрібно проходити довгий тернистий шлях перебування в місцях позбавлення волі, не обов'язково наносити спеціальне татуювання тощо. Сьогоднішній лідер зламав багато стереотипів, як успішна, фінансово незалежна людина, яка є авторитетною, та з незаплямованою репутацією. Іншою особливістю є тісний зв'язок злочинного середовища з певними власними структурами. Раніше членам злочинних організацій категорично заборонялася будь-яка співпраця з органами влади, у тому числі і з правоохоронцями. Сьогодні без зв'язків з представниками влади уявити злочинні об'єднання неможливо. Підтвердженням цього є неодноразові заяви Президента України, Уряду, інших високопосадовців, міжнародної спільноти, науковців і громадськості про необхідність протидії корупції в Україні, яка, на жаль, супроводжує усі суспільні процеси. Ці приклади яскраво свідчать про радикальні зміни пріоритетів у кримінальному середовищі та місцях позбавлення волі. Засуджені переносять у виправні установи ті цінності кримінального середовища, які вони визнавали на волі, тому запобігання розповсюдженню субкультури варто починати не тільки з прибуття засуджених до виправної колонії чи до слідчого ізолятора, але з оздоровлення суспільної моральності взагалі [2, с. 77–78; 2, с. 46–47].

Слід визначити, що кримінальна субкультура певною мірою впливає на поширення протиправної поведінки. В останні роки вплив кримінальної субкультури й протиправної поведінки на соціум і на окремого індивіда посилюється, набуваючи масового характеру.

Список використаних джерел

1. Тищенко К. Не був – будеш, був – не забудеш : [Кримінальна субкультура] / Ксенія Тищенко // Юридичний журнал. – 2009. – № 2. – С. 129–131.
2. Лукашевич С. Ю. Попередження злочинності засуджених в місцях позбавлення волі : монографія / С. Ю. Лукашевич. – Харків : Видавець СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2006. – 104 с.

Бородай Анастасія Віталіївна,
студентка 5 курсу, групи КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

**ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ
ПОРЯДКУ ЗАРАХУВАННЯ СТРОКУ
ПОПЕРЕДНЬОГО УВ'ЯЗНЕННЯ**

Зі вступом в силу Закону України «Про внесення зміни до Кримінального кодексу України щодо удосконалення порядку зарахування судом строку попереднього ув'язнення у строк покарання» від 26.11.2015 № 838-VIII [1, ст. 18] в суспільстві виникло неоднозначне відношення до даного нормативно-правового акту. Аналіз позитивних і негативних сторін даного Закону, наслідків його застосування, допоможе побачити реальний стан речей та відшукати механізми подолання небажаних наслідків його застосування, що і становить актуальність даної теми.

Метою і завданнями прийняття цього законопроекту є: відновлення прав і законних інтересів людей, засуджених до позбавлення волі, права яких були значно обмежені під час утримання під вартою; сприяння зменшенню строків утримання в слідчих ізоляторах громадян, які знаходяться під слідством і судом; приведення у відповідність до міжнародних стандартів умов утримання під вартою; значне зменшення строків утримання осіб у слідчих ізоляторах; економія бюджетних коштів у зв'язку із скороченням кількості людей, яких утримують у слідчих ізоляторах.

Звертаючись до глибин історії в пошуках аналогічних ситуацій та їх наслідків, варто звернути увагу на найпоказовіший випадок – ухвалення Указу Президії Верховної Ради СРСР «Про амністію» від 27.03.1953 р. М. Веселов зазначає, що радикальні зміни в кримінально-правовій політиці СРСР, що відбулися після смерті Сталіна, були зумовлені амністією 1953 р., яка стала однією із наймасовіших за всю історію ухвалення цих актів.

Однак під час її підготовки не були передбачені заходи з нейтралізації негативних наслідків її проведення – на волі одночасно опинилося багато осіб, поведінка яких становила підвищену суспільну небезпеку. Хоча аналізований Закон від 26.11.2015 № 838-VIII не мав на меті повне або часткове звільнення від відбування покарання осіб, визнаних винними у вчиненні злочину, шляхом амністування, проте за наслідками ситуацію можна розцінювати як аналогічну [2, с. 24].

О. Г. Крикушенко зазначає, що в розділі пояснювальної записки «Прогноз соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття законопроекту» зазначено, що Закон стимулюватиме правоохоронні органи та суди до оперативного розслідування та розгляду кримінальних проваджень, та значно зменшить можливості для безпідставного тривалого утримання осіб у слідчих ізоляторах [3, с. 157]. На наше переконання дане твердження підлягає сумніву з огляду на кадрову нестачу в органах слідства та судову реформу. Дані фактори аж ніяк не стимулюють правоохоронні органи та суди до оперативного розслідування та розгляду кримінальних проваджень

М. Веселов зазначає, що невинна особа або особа, яка скоїла ненавмисні злочини, буде сподіватися на винесення справедливого вироку та усіма законними шляхами намагатиметься обмежитися запобіжним заходом, не пов'язаним із триманням під вартою. Проте, особи, яким реально загрожує кримінальне покарання у вигляді позбавлення волі за вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, прагнутьимуть якомога менше часу знаходитися в колоніях і якомога більше в СІЗО, адже це допоможе скоротити строк перебування у колонії вдвічі. Так, це призведе до розвантаження, проте не слідчих ізоляторів, а саме виправних колоній. Ситуація в ізоляторах в кращому випадку не зміниться, цим самим спростовується головна мета Закону – скорочення кількості людей в СІЗО [2, с. 24].

На підтвердження цієї тези можна зазначити наступне. За даними ДПтС України, станом на 16.01.2016 р. кількість засуджених та ув'язнених в установах зазначеної служби становила 69,5 тис. осіб, з них 16,6 тис. осіб – у слідчих ізоляторах. Для

порівняння: станом на 15.04.2016 р. кількість засуджених та ув'язнених становила 63,2 тис. осіб, з них 16,5 тис. осіб – у слідчих ізоляторах. Отже в результаті дії закону кількість утримуваних в СІЗО по всій Україні знизилася не дуже помітно – на 100 осіб, тоді як загальна кількість тих, хто відбуває покарання, знизилася аж на 6 тисяч осіб [2, с. 24].

Таким чином, практична реалізація Закону від 26.11.2015 № 838-VIII не відповідає очікуванням та цілям для яких його приймали, реалізація подібних заходів повинна відбуватись із забезпеченням невідворотності кримінальної відповідальності та принципу справедливості. Вбачається, що більш виваженими будуть заходи з поліпшення умов перебування в слідчих ізоляторах осіб шляхом фінансування, реконструкції та побудови нових місць попереднього ув'язнення.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри кримінального та адміністративного права і процесу ПЮІ НЮУ імені Ярослава Мудрого Лемешко Олександр Миколайович

Список використаних джерел

1. Кодексу України щодо удосконалення порядку зарахування судом строку попереднього ув'язнення у строк покарання» від 26.11.2015 № 838-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 2. – Ст. 18.
2. Веселов М. Удосконалення порядку зарахування строку попереднього ув'язнення: шлях до гуманізації кримінально-правових відносин в Україні чи забезпечення свободи злочинців? / М. Веселов, Г. Мураховська // Visegrad journal on human rights. – 2016. – № 2/2. – С. 23–28. – Режим доступу: http://vjhr.sk/archive/2016_2_2/4.pdf. – Назва з екрана.
3. Крикушенко О. Г. Сучасна практика законодавчого регулювання порядку зарахування судом строку попереднього ув'язнення у строк кримінального покарання [Електронний ресурс] / О. Г. Крикушенко // Право і суспільство. – 2016. – № 3 (2). – С. 155–163. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_3\(2\)__29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_3(2)__29). – Назва з екрана.

Волошко Анастасія Валеріївна,
студентка 5 курсу,
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

УМИСНЕ ВБИВСТВО МАТІР'Ю СВОЄЇ НОВОНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

На сьогоднішній день особливого дослідження потребує питання щодо правового регулювання дій матері при умисному вбивстві нею своєї новонародженої дитини. Зважаючи на високу латентність дітовбивств та нинішню демографічну ситуацію у країні, актуальність цього складу злочину набуває усе більшої важливості. При цьому, встановлення відповідальності матері за вбивство своєї новонародженої дитини під час пологів або опісля них, породжує в практичній площині складнощі при кваліфікації та постановленні вироків в суді.

Відповідальність за вчинене діяння передбачена ст. 117 Кримінального кодексу України. При характеристиці даного складу злочину, необхідно звернути увагу на об'єктивну сторону злочину. Вона представлена наступними характерними ознаками: 1) діями – посяганням на життя новонародженої дитини; 2) наслідками у вигляді її смерті; 3) причинним зв'язком між зазначеними діями та наслідком, а також 4) часом і певною обстановкою – це діяння може бути вчинено лише під час пологів або відразу після пологів [2, с. 455].

Аналізуючи судову практику за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини, то слід звернути увагу на обставини, які виступають приводом до вчинення даного діяння. Це, зокрема, сімейний стан, наявність судимостей, освіта, наявність інших дітей.

При цьому, психічне ставлення особи при вчиненні цього злочину визначається такими чинниками: 1) вчинення обумовлене емоційною напругою, викликаною вагітністю і пологами та психічними процесами, що їх супроводжували (зокрема, сімейним конфліктом, подружньою зрадою, матеріальними та іншими

соціально – побутовими негараздами); 2) тимчасовий психічний розлад, який послаблює здатність матері усвідомлювати свої дії та керувати ними [3, с. 18–19].

На практиці чималу роль відіграє місце вчинення даного діяння. Зокрема, це власний будинок, сільська місцевість. Цей вибір обумовлений масштабністю території та наявністю значних способів реалізувати злочинний намір.

При опрацюванні цього питання, я проаналізувала цілу низку кримінальних проваджень за ст. 117 КК України і дійшла до висновку, що немовлята народжувалися повністю здоровими і смерть наставала внаслідок злочинних дій матері новонародженої дитини. До речі, способи вчинення зазначено діяння дуже різні, зокрема: залишення дитини в тазу, заповненого післяпологовою рідиною, щоб захлинулася; через всевітню мережу «Інтернет», дізналась про медичний препарат, який реалізується в ветеринарних аптеках, для переривання вагітності мати зробила собі ін'єкцію, спровокувавши передчасні роди, після чого, взяла живу дитину та винесла на подвір'я будинку і вкинула її в колодязь каналізації глибиною 280 см, в якому температура повітря складала 11 градусів Цельсія; під дією ваги новонародженої дитини відбулося переривання пуповини, внаслідок чого дитина впала у фекальні маси вигрібної ями туалету у положенні обличчям до гори та почала плакати, потім шляхом використання дерев'яної палки довжиною 2 м, яку мати підготувала заздалегідь з метою занурення тіла новонародженої дитини у фекальні маси, дерев'яною палкою занурила тіло новонародженої дитини в калові маси, внаслідок чого невдовзі після народження настала її смерть [1].

Отже, умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини є досить поширеним явищем. Тому необхідно враховувати всі наявні обставини, які спонукали жінку до вчинення зазначеного діяння та наявність психопатичного стану або психічного розладу, який послаблює можливість матері усвідомлювати свої дії та керувати ними під час скоєння злочину, що й зумовлює обмежену осудність матері.

Список використаних джерел

1. Аналіз судової практики з ЄДРСР за ст. 117 ККУ (умисне вбивство матір'ю новонародженої дитини).
2. Науково-практичний коментар до кримінального кодексу України / Ю. В. Александров [та ін.] ; ред. С. С. Яценко. – 2-ге вид., пере- роб. та допов. – Київ : А.С.К., 2013. – 966 с.
3. Павлова Н. Вбивство матір'ю новонародженої дитини / Павлова Н. // Законність. – 2005. – № 3. – С. 44.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент – Лемешко Олександр Миколайович.

Гахович Денис Олександрович,
студент 5 курсу, групи КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ ПОДВІЙНОЇ СИСТЕМИ РЕГУЛЯРНИХ ПЕНІТЕНЦІАРНИХ ІНСПЕКЦІЙ В УКРАЇНІ

В Україні було чимало спроб реалізувати різні проекти у сфері захисту прав ув'язнених і реформування пенітенціарної системи. Переосмислення сутності національних стандартів у кримінально-виконавчій сфері з урахуванням міжнародних є на сьогодні актуальним питанням для України. Створення в Україні пенітенціарних інспекцій є вагомим кроком на шляху до побудови сучасної демократичної держави.

Так, згідно із змінами до Конституції України, п. 9 розділу «Перехідні положення» [1] наголошується, що прокуратура продовжує виконувати відповідно до чинних законів функцію досудового розслідування до початку функціонування органів, яким законом будуть передані відповідні функції, а також функцію нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, при застосуванні інших заходів приму-

сового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, – до набрання чинності законом про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій.

У пояснювальній записці до законопроекту, яким передбачались зміни до Конституції України наголошується, що дана реформа буде здійснена згідно з Правилами 83–86 Мінімальних стандартних правил Організації Об'єднаних Націй щодо поводження із ув'язненими (Правила Манделі), Правилами 9 та 92 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація Комітету Міністрів держав – учасниць Ради Європи № R (2006)2).

Згідно з новою редакцією Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів, прийнято 11.01.2006 р. на 952-й зустрічі заступників міністрів), пенітенціарні установи повинні регулярно інспектуватися державними органами. Більш детально положення щодо в'язничних інспекцій сформульовані в частині VI («Інспекція та моніторинг»). Так, державам-членам ради Європи було рекомендовано створити відповідні урядові інспекції з метою оцінювання того, чи відповідає управління в'язницями вимогам національного законодавства та міжнародного права, а також положенням цих Правил (правило 92) [2, с. 114].

Правила Манделі містять найбільш детальні положення щодо сутності в'язничних інспекцій, їхніх повноважень, завдань і принципів роботи порівняно з будь-якими іншими стандартами прав людини ООН і Ради Європи. Так, відповідно до правила 83 Правил Манделі, повинна існувати подвійна система регулярних інспекцій тюремних установ і пенітенціарних служб, яка складається з двох елементів, до яких належать: а) внутрішні або адміністративні інспекції (проводяться центральними органами управління в'язничною системою); б) зовнішні перевірки (проводяться незалежним від в'язничної адміністрації органом, яким може бути компетентний міжнародний або регіональний орган). Проте в обох випадках мета як внутрішніх, так і зовнішніх інспекцій полягає в тому, щоб упевнитися, що управління в'язничними установами здійснюється згідно з чинними законами, нормативно-правовими актами, політикою і проце-

дурами, що їхня робота відповідає завданням, поставленим перед пенітенціарними й виправними службами, що права ув'язнених захищені [2, с. 114].

Правила Мандели (2015 р.) містять окремі положення, присвячені повноваженням інспекторів під час здійснення останніми своїх повноважень. Так, відповідно до правила 84 згаданого вище оонівського стандарту, інспектори повинні мати право на таке: а) отримувати доступ до всієї необхідної інформації; б) безперешкодно вибирати в'язниці, які вони бажають відвідати, у тому числі шляхом проведення незапланованих інспекцій за власної ініціативи, і ув'язнених, із якими вони бажають поговорити; в) проводити в ході відвідувань бесіди з ув'язненими та персоналом в'язниць без свідків і в умовах повної конфіденційності; г) надавати рекомендації керівництву в'язниць та іншим посадовим особам пенітенціарної системи й іншим компетентним органам [2, с. 114].

Ми погоджуємося з думкою Д. В. Ягунова, що функція нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян є в принципі глибоко неприродною для прокурора як сторони обвинувачення, адже сторона обвинувачення не може бути ефективним гарантом дотримання прав засудженого [2, с. 115].

Сторона обвинувачення, представником якої є прокурор реалізовує відповідно до закону увесь обсяг кримінальної репресії проти певної особи в певному кримінальному провадженні, а отже після набуття вироком законної сили не може бути особою, на яку покладено функції піклування за цю особу під час відбування кримінального покарання. Тому поєднання прокурором функції процесуального керівництва та функції нагляду під час виконання рішень судів у є неправильним і неприродним.

Таким чином, привести національні пенітенціарні стандарти у відповідність до міжнародних можна за допомогою створення внутрішньої та зовнішньої в'язничних інспекцій. Даний крок є

одним із найбільш важливих напрямів пенітенціарної реформи в Україні на сучасному етапі.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри кримінального та адміністративного права і процесу ПЮІ НЮУ імені Ярослава Мудрого Лемешко Олександр Миколайович.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р., № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Ягунов Д. В. Створення в'язничних інспекцій: міжнародні стандарти й перспективи реформ в Україні / Д. В. Ягунов // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – № 35. – С. 113–116. – Режим доступу: [http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.35\(2\)/part_3/31.pdf](http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.35(2)/part_3/31.pdf). – Назва з екрана.

Гриньова Валентина Станіславівна,
студентка природничого факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВІ ОСНОВИ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

За чинною Конституцією України до культурних прав і свобод людини належить освіта (Ст. 43, 51, 53). Зміст права на освіту становить собою гарантовану можливість громадянину одержати вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах.

Політика в області якості вищої освіти, професійної підготовки і сертифікації фахівців спрямовується на досягнення оптимального ступеня упорядкування педагогічної діяльності з обліком особистісних, соціальних, економічних і державних потреб та інтересів суб'єктів вищої школи. Програми якості припускають формування професійно важливих якостей фахівця, його спрямованості, інтелектуального розвитку і професійних розу-

мових здібностей, що є тлом виховання вмотивованого майбутнього вчителя для Нової Української школи. Метою Нової Української школи є гуманістично-організована взаємодія вчитель–учень, що забезпечує повсякчасне втримування кожного суб'єкта в зоні успіху та щастя. Нова Українська школа базується на ідеї, що тільки щасливий вчитель виховує щасливого учня.

У повісті «Прапори на баштах» (1939) А. С. Макаренко описує педагогічну техніку «щастя і поезії дитячого життя». Відповідаючи у відкритому листі критику Ф. Левіну на зауваження щодо «неприродно-солодкого щастя» в повісті, видатний педагог зазначає: «Я хотів змалювати щастя в боротьбі, в колективних напруженнях, у вимогливій і навіть суворій дисципліні, в праці, в тісному зв'язку з Батьківщиною, з усією країною» [4, т. 3, с. 441] Дослідниця М. П. Лещенко визначає наступні компоненти цієї технології:

- визнання права особистості на неповторність, багатобарвність як її характерну ознаку;

- спрямованість на виховання поваги, пошани, довіри до кожної особистості;

- утвердження принципів здорового способу життя через реалізацію ігрового ритуального комплексу поведінки, прав і обов'язків вихованців, що розвиває відчуття романтики, неповторності, привабливості щоденного буття;

- формування потреби виконувати кодекс правил поведінки через безпосереднє залучення кожного вихованця в ігровий ритуальний процес, що є достатньою умовою комфортного самопочуття особистості в колективі;

- створення умов для самореалізації, діагностики обдарувань особистості через обов'язкове її залучення до різних видів навчальної, виробничої, художньої, управлінської діяльності;

- гармонійне поєднання особистісного і колективного, що проявляється в особистості через здатність приймати духовні та матеріальні блага, а також готовність поділитися ними [2, с. 55–56].

Одна з найбільших криз системи української освіти полягає у поступовому зменшенні кількості молодих і талановитих кадрів у школі. Про це йшлося під час зустрічі та спілкування Міністра

освіти і науки України Лілії Гриневиц із слухачами Літньої школи журналістики газети «День» 28 липня в редакції видання.

Для Нової Української школи потрібен щасливий учитель, який має навички організації життя як власного так і учнів, вміє створювати особливі доброзичливі, дружні стосунки. Такі стосунки інтенсивної співпраці та взаємного піклування об'єднують усіх учасників навчально-виховного процесу, при чому щастя для кожного з них є одним із головних «стовпів» успішності протягом усього життя.

Список використаних джерел

1. Брак молодих, вмотивованих і талановитих педагогічних кадрів є однією з ключових проблем української школи [Електронний ресурс] / Лілія Гриневиц. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/07/29/brak-molodix,-vmotivovanix-i-talanovitix/>. – Назва з екрана.
2. Лещенко М. П. Педагогіка щастя і поезії дитячого життя / М. П. Лещенко // Педагогіка і психологія. – 1998. – № 1. – С. 54–58.
3. Макаренко А. С. Мої педагогічні погляди : твори в семи томах / А. С. Макаренко. – Київ : Рад. шк., 1954. – Т. 5. – С. 287–288.
4. Макаренко А. С. На все життя : твори в семи томах / А. С. Макаренко. – Київ : Рад. шк., 1954. – Т. 3. – С. 441.

Дігтяр Євгенія Ігорівна,
студентка 2 курсу, групи 23
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМА ЗАХИСТУ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Права людини і чисте довкілля сьогодні всесвітньо визнані як основоположні цінності людства. Екологічні права людини – це встановлені та гарантовані державою можливості у сфері використання природних ресурсів, охорони навколишнього середо-

вища та гарантування екологічної безпеки. Право на сприятливе навколишнє середовище відносять до категорії колективних прав чи прав «третього покоління».

Права людини – одна з основних галузей сучасного міжнародного права. Реалізація права на життя неможлива у забрудненому довкіллі [1, с. 55].

Вперше зв'язок впливу довкілля з правами людини був визнаний на Стокгольмській конференції у 1972 р. У преамбулі декларації Конференції зазначається, що обидва аспекти навколишнього середовища, як природного, так і створеного людиною, мають вирішальне значення для її добробуту і для реалізації основних прав людини, включаючи саме право на життя – кожна людина має право на здорове та безпечне навколишнє середовище, що мусить бути вільне від негативного впливу на здоров'я і добробут людини [3, с. 89].

Особливе місце серед природоохоронних конвенцій Європейського союзу посідає Орхуська конвенція «Про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та правосуддя з питань, що стосуються довкілля», яку Україна підписала у 1998 р. і ратифікувала у 1999 р., однією з перших у Європі.

У Конвенції задекларовано сприяння захисту права кожної людини нинішнього і майбутніх поколінь жити в навколишньому середовищі, сприятливому для її здоров'я та добробуту, тому кожна із Сторін гарантує права на доступ до інформації, на участь громадськості в процесі прийняття рішень і на доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля [2].

Участь громадськості у прийнятті рішень визначена Орхуською конвенцією у формі громадських слухань, відкритих засідань, в екологічній експертизі та оцінці впливу на природне середовище, у розробленні екологічних програм, планів, політики, законодавчих та інших нормативно-правових актів, прийнятті екологічно значимих рішень, право на здобуття інформації про стан природного довкілля та його вплив на здоров'я людини, право на внесення пропозицій до відповідних державних і господарських органів. Стаття 6 Орхуської конвенції закріплює

участь громадськості в прийнятті рішень відносно видів діяльності, що впливають на стан оточуючого середовища.

Проте, на відміну від європейських країн, на практиці існують певні перепони у дотриманні Орхуської конвенції Україною. Це і обмежений доступ громадян до інформації щодо довкілля; засекречування певної інформації про навколишнє середовище; незаконні підстави відмови у наданні документів для ознайомлення, включаючи відмову в доступі до інформації. Проблеми виникають також через те, що рішення Конституційного Суду України, що стосуються екологічного законодавства відносять до допоміжних, додаткових джерел права. Судова практика інших судових органів, хоч і має позитивний вплив на застосування законодавства в галузі охорони навколишнього природного середовища, не визнається джерелом екологічного права.

Перспективи вирішення проблем у галузі застосування екологічного права людини на доступ до інформації про стан довкілля бачаться у наступному: потрібно покращити збір та активне поширення екологічної інформації, розробити і затвердити нормативно-правові акти щодо поширення інформації про стан навколишнього природного середовища, забезпечити доступність інформаційних даних про навколишнє середовище на офіційних сайтах відповідних державних органів [2].

Отже, підсумовуючи викладене, ми маємо можливість зробити наступні висновки: захист екологічних прав людини є однією з найбільш важливих сучасних тенденцій розвитку екологічного законодавства і підсумком європейської та загалом міжнародної діяльності з поліпшення якості довкілля і досягнення високого рівня його захисту. Відповідно цьому, сьогодні ставить перед юридичною наукою питання більш глибокого дослідження українських державно-правових інститутів, з'ясування і осмислення їх діяльності у галузі екологічного права.

Список використаних джерел

1. Калиниченко П. А. Защита экологических прав в законодательстве Европейского сообщества / П. А. Калиниченко,

Д. Н. Рациборская // Экологическое право. – 2003. – № 2. – С. 55–60.

2. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_015. – Назва з екрана.
3. Цверианашвили И. А. Стокгольмская конференция 1972 г. и ее роль в становлении международного экологического сотрудничества / И. А. Цверианашвили // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского, 2016, № 1. – С. 89–94.

Науковий керівник: к. ю. н., асистент кафедри теорії та історії держави і права Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Прохазка Г. А.

Добряк Анастасія Володимирівна,
студентка 2 курсу групи ПК-24
Полтавського юридичного коледжу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

АНАЛІЗ ПІЛОТНОГО ПРОЕКТУ РЕЄСТРАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ФОРМУВАНЬ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ОРГАНАМИ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

У сучасних умовах розбудови правової держави в Україні актуальне місце посідає перерозподіл адміністративних послуг між органами виконавчої влади.

Так, зараз можна взяти до уваги зміни, які відбулися в органах Міністерства юстиції України, а саме надання нових можливостей в реєстрації юридичних осіб відповідним територіальним управлінням юстиції. Посилаючись на нормативно-правові акти, а саме наказ Міністерства юстиції України «Про запровадження пілотного проекту у сфері державної реєстрації громадських формувань», постанову Кабінету Міністрів України «Про ре-

формування територіальних органів Міністерства юстиції та розвиток системи надання безоплатної правової допомоги», наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи» можна знайти нормативні підтвердження проведення даної реформи, урегульованість та нормативну розробленість даної проблеми.

Спираючись на вище зазначені нормативно-правові акти можна виділити певні нововведення, які були здійснені даною реформою.

Так, надалі на відповідні головні територіальні управління та місцеві центри з надання безоплатної вторинної допомоги (фронт-офіси) покладається обов'язок здійснювати державну реєстрацію громадських об'єднань, їх відокремлених підрозділів, громадських об'єднань, що не мають статусу юридичної особи, місцевих та первинних професійних спілок, їх організацій та об'єднань, структурних утворень політичних партій, регіональних (місцевих) творчих спілок, територіальних осередків всеукраїнських творчих спілок, місцевих організацій роботодавців та їх об'єднань, з підтвердження всеукраїнського статусу громадського об'єднання на відповідні головні територіальні управління юстиції [1, 2].

До того ж органами державної влади було затверджено наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи», розділи якого врегульовують особливості проведення державної реєстрації громадських формувань через фронт-офіси.

Державна реєстрація громадських формувань територіальними органами Міністерства юстиції України проводиться за місцезнаходженням громадського формування.

Проведення державної реєстрації здійснюється Міністерством юстиції України та його територіальними органами поданням заяви заявника шляхом звернення до суб'єкта державної реєстрації, нотаріуса.

Заява та документи для державної реєстрації можуть подаватися у паперовій формі або у електронній формі, крім випадків державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, у зв'язку зі зміною керівника юридичної особи, розміру статутного (складеного) капіталу (пайового фонду) або розміру частки кожного із засновників (учасників), а також інших випадків, передбачених законами.

У паперовій формі заява та документи подаються особисто заявником або поштовим відправленням. Заява про державну реєстрацію підписується заявником. У разі подання заяви для державної реєстрації поштовим відправленням справжність підпису заявника повинна бути нотаріально засвідчена. У електронній формі заява та документи подаються заявником на порталі електронних сервісів [3].

Державний реєстратор до моменту надходження таких документів для державної реєстрації у паперовій формі у строки, визначені законом використовує електронні копії оригіналів документів для державної реєстрації, виготовлені шляхом сканування, що долучені до відповідної заяви.

За результатом проведеної державної реєстрації державний реєстратор за допомогою програмних засобів ведення Єдиного державного реєстру вносить відомості до цього реєстру та формує з нього виписку, яка за допомогою програмних засобів ведення Єдиного державного реєстру розміщується на порталі електронних сервісів у день проведення державної реєстрації [3]. У разі відмови в державній реєстрації уповноважена особа фронт-офісу чи Місцевого центру, що забезпечувала прийняття та зберігання документів для державної реєстрації, повертає (видає, надсилає поштовим відправленням) документи, подані для державної реєстрації (крім документа про сплату адміністративного збору), заявнику відповідно до Порядку, крім випадків, коли такі документи надсилалися Міністерству юстиції України або територіальному органу.

Таким чином, проаналізувавши дані зміни, а конкретніше здійснення реєстрації юридичних осіб відповідними головними

територіальними управліннями, варто зробити висновок, що вони є позитивним зрушенням в аспекті перерозподілу адміністративних послуг між органами виконавчої влади, що сприятиме створенню необхідних умов реєстрації юридичних осіб, що надасть громадянам доступність і покращення якості адміністративних послуг загалом.

Список використаних джерел

1. Про запровадження пілотного проекту у сфері державної реєстрації громадських формувань [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства юстиції України від 17.06.2016 року № 1717/5. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0876-16>. – Назва з екрана.
2. Про реформування територіальних органів Міністерства юстиції та розвиток системи надання безоплатної правової допомоги [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.02.2016 року № 99. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99-2016-%D0%BF>. – Назва з екрана.
3. Про затвердження Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства юстиції України від 09.02.2016 № 359/5. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0200-16>. – Назва з екрана.

Зуб Олександр Юрійович,

студент Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ВИЩОГО СУДУ З ПИТАНЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

30 вересня 2016 року вступив у силу Закон України «Про судоустрій і статус суддів». Однією з новел цього закону є створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності. До

сьогодні, для України характерний низький рівень захисту прав власників об'єктів інтелектуальної власності. Очікується, що створення окремого органу, юрисдикція якого поширюватиметься лише на справи пов'язані з інтелектуальною власністю виправить ситуацію на краще.

Такі суди функціонують у деяких країнах, що входять до складу Європейського Союзу, зокрема: Литві, Польщі, Австрії, Німеччині, Франції, Швейцарії, Великобританії тощо. Необхідність запровадження спеціалізованих судів у сфері інтелектуальної власності в Україні досліджувалася низкою вчених, таких як: Ю. Л. Бошицький, М. К. Галянтич, О. Ф. Дорошенко, В. О. Жаров, М. В. Паладій, С. О. Пархомчук, В. С. Москаленко та ін. [5].

Іноземний досвід створення таких судів свідчить і про особливі вимоги до суддів, які претендують на заняття посад у такому. У згадуваних державах були встановлені особливі вимоги для кандидатів, що претендують на посаду судді у цій сфері. Наприклад, у ФРН до складу Федерального патентного суду входять судді, які мають вищу юридичну та технічну освіту.

В Україні ж, формування суддівського корпусу Вищого суду з питань інтелектуальної власності буде здійснюватися шляхом проведення відкритих конкурсів, в яких можуть приймати участь як судді, що мають стаж роботи на посаді судді не менше трьох років, так і адвокати, що мають п'ятирічний стаж представництва у судах з питань інтелектуальної власності, а також особи з п'ятирічним стажем патентного повіреного [2].

Питання щодо створення в Україні Вищого суду з питань інтелектуальної власності активно обговорюється протягом останніх років. С. О. Пархомчук стверджує, що «хоча запровадження в Україні патентного судочинства є складним завданням, все ж створення Спеціалізованого суду з розгляду справ у сфері інтелектуальної власності видається необхідним кроком на шляху удосконалення існуючої судової системи України та створення дієвого механізму захисту прав інтелектуальної власності» [4].

Для України створення таких судів буде позитивно впливати на діяльність судової гілки влади, так як сьогодні справи з інтелектуальної власності розглядаються судами різних юрис-

дикцій, що призводить до неоднакового застосування одних і тих же норм законодавства, тобто породжує різну судову практику [1].

Позитивною вимогою, задля покращення продуктивності діяльності судової системи, є те, що суддями Вищого спеціалізованого суду, відповідно до закону, можуть бути особи, що, крім проходження кваліфікаційного оцінювання, мають досвід професійної діяльності у сфері інтелектуальної власності, що, в свою чергу, сприяє більш компетентному підходу до розгляду таких справ [1].

Очікується, що спори щодо цієї категорії будуть залучати експертів лише в особливо складних справах, які стосуються патентів. Необхідними знаннями щодо інтелектуальної власності буде володіти, безпосередньо, суддя, який покращуватиме ефективність розгляду такої категорії справ [3]. Уважаємо, що створення судів з питань інтелектуальної власності є виправданим, особливо в світлі спеціалізації судів, що дозволяє отримати результати підвищеної якості від їхньої діяльності.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що створення Вищих спеціалізованих судів позитивно вплине на розвиток судової системи та захисту інтелектуальних прав. Це, між іншим, є своєрідний крок на шляху євроінтеграції, що дозволяє адаптувати вітчизняну правову систему до права Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Коваль М. Чим буде корисний Вищий суд з питань інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1419572-chim-bude-korisnij-vishchij-sud-z-pitan-intelektualnoyi-vlasnosti>. – Назва з екрана.
2. Тарасенко Х. Створення Вищого Суду з питань інтелектуальної власності: Верховна Рада України прийняла новий Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [Електронний ресурс] / Х. Тарасенко. – Режим доступу: <http://yurholding.com/news/83-stvorenniya-vischogo-sudu-z-pitan-ntelektualnoyi-vlasnost-verhovna-rada-ukrayini-priynyalanoviy-zakon-ukrayini-pro-sudoustry-status-suddv.html>. – Назва з екрана.

3. Березовський Є. «Інтелектуальні» загадки [Електронний ресурс] / Є. Березовський. – Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/125817eksperti_sche_ne_mozhut_odnoznachno_skazati_yaki_spori_.html. – Назва з екрана.
4. Баженов М. І. Роздуми про доцільність створення в Україні спеціалізованих судів у сфері захисту прав інтелектуальної власності [Електронний ресурс] / М. І. Баженов. – Режим доступу: http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo06/part_1/30.pdf. – Назва з екрана.
5. Пархомчук С. Шляхи впровадження в судову систему України органів патентної юрисдикції [Електронний ресурс] / С. Пархомчук. – Режим доступу: http://kul.kiev.ua/images/chasop/2012_2/228.pdf. – Назва з екрана.

Науковий керівник: к. ю. н., асистент кафедри теорії та історії держави і права Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Прохазка Г. А.

Калюжний Костянтин Володимирович,
студент магістратури за спеціалізацією «Кримінальна юстиція»
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ СТ. 375 КК УКРАЇНИ

За даними ВСУ [1], в I півріччі 2016 року в апеляційному порядку скасовано і змінено 13 тис. рішень у цивільних справах позовного та окремого провадження, 5,9 тис. постанов в адміністративних справах, 2,9 тис. рішень місцевих господарських судів, а у кримінальних провадженнях – стосовно 5 тис. осіб. Ці дані говорять про те, що доля судових помилок досить висока, що актуалізує проблему відповідальності суддів з винесення завідомо неправосудних рішень. Тому нами було проведено аналіз судової практики ВСУ щодо застосування ст. 375 Кри-

мінального кодексу України, яка передбачає відповідальність за постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови.

Як виявилось, практика застосування ст. 375 КК дуже незначна, що не дає можливості виділити єдині для цієї категорії справ особливості. Для аналізу в інформаційно-аналітичній системі «Прецедент» було доступно лише три постанови ВСУ, крім дублікатів та постанов, що стосувалися процесуальних питань, а не питань матеріального права. Постанови ВССУ, на які посилалися у тексті, в Реєстрі судових рішень відсутні. На нашу думку, така ситуація є проявом високої латентності злочину, враховуючи такі фактори, як професійну солідарність суддів та працівників правоохоронних органів та складність у доведенні вини особи (провадження по обвинуваченню за ст. 375 КК йдуть у сукупності з іншими службовими злочинами).

Ті Постанови ВСУ, що наявні на сьогоднішній день, дають можливість усталено сформулювати тлумачення кількох складових.

Визначення виду злочину. Постанова ВСУ від 20.11.2014 року по справі № 5-24к14 визначає, що постановлення завідомо неправосудного судового акту, відповідальність за яке передбачена статтею 375 КК, є спеціальним видом службового зловживання в галузі здійснення правосуддя, суб'єкт якого (суддя) умисно з будь-яких мотивів свідомо і цілеспрямовано використовує своє службове становище всупереч інтересам правосуддя.

Суб'єктивної сторони злочину. У вищевказаній постанові визначається, що суб'єктивна сторона злочину, передбаченого статтею 375 КК, характеризується прямим умислом: суддя достовірно знає, переконаний в тому, що діє всупереч вимогам закону і справедливості. Поняття «неправосудне судове рішення» у поєднанні з вказівкою на «завідомість» його постановлення підкреслює цілеспрямований характер злочинних дій судді, його свідоме прагнення та бажання всупереч матеріальному чи процесуальному закону і (або) фактичним обставинам, встановленим у справі, постановити судові рішення, яке за своєю суттю не може бути і не є актом правосуддя.

Об'єктивної сторони. Об'єктивна сторона злочину, передбаченого статтею 375 КК, полягає лише в активній поведінці особи - дії. Діяння належить до злочину з формальним складом, оскільки вичерпується фактом вчинення певних дій – постановлення неправосудного судового акту і припускають: а) складання відповідного процесуального документу; б) підписання його суддею (суддями); в) проголошення судового акту (доведення його змісту до відома учасників процесу).

У цьому ж рішенні ВСУ вказав на те, що **не є ознаками неоднакового застосування норм:**

- перекваліфікація з ч.1 ст. 375 на ч. 2 ст. 375, адже особа була визнана винною у вчиненні діяння, передбаченого диспозицією;

- якщо вироки судів були скасовані з направленням справ на новий судовий розгляд у суди відповідних інстанцій, тобто вони за своїм юридичним значенням не є остаточними;

- якщо суд визначав підсудність справ, тобто ухвалював рішення процесуального характеру.

У мотивувальній частині Постанови ВСУ від 18.06.2015 року по справі № 5-56кс15 дублюються положення, що мали місце в Постанові ВСУ від 20.11.2014 року по справі № 5-24кс14, стосовно суб'єктивної та об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 375 КК. Нових теоретичних положень у цій постанові не викладено.

Цікавим з точки зору практики є положення, визначене в Постанові ВСУ від 03.03.2016 року по справі № 5-347кс15. Виходячи з фактичних обставин справи, ВСУ формулює висновок, що доведення вини у вчиненні злочину особами, дії яких потягли за собою (формально) вчинення іншим суддею злочину, передбаченого ст. 375, не має преюдиційного значення для встановлення винуватості дрУгого судді. Винуватість цієї особи, як і наявність складу злочину, має доводитися окремо. Таким чином, Верховний суд формулює свою позицію щодо оцінки доказів.

Як бачимо, практика застосування ст. 375 КК є дуже незначною, але положення, викладені в наявних Постановах ВСУ, є цінними з точки зору теоретичного аналізу складу цього злочину та подальшого практичного застосування статті.

Список використаних джерел

1. Аналіз стану здійснення судочинства у I півріччі 2016 року (за даними судової статистики) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/8CB8A0D97939D5B8C2258041004441BB](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/8CB8A0D97939D5B8C2258041004441BB). – Назва з екрана.
2. Постанова ВСУ від 20.11.2014 року по справі № 5-24к14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/42390313>. – Назва з екрана.
3. Постанова ВСУ від 18.06.2015 року по справі № 5-56к15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/46702045>. – Назва з екрана.
4. Постанова ВСУ від 03.03.2016 року по справі № 5-347к15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/56939749>. – Назва з екрана.

Науковий керівник – к. ю. н. Лемешко О. М.

Караулов Олександр Олексійович,
студент 5 курсу, групи КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЗАВІДОМО НЕПРАВДИВЕ ПОКАЗАННЯ: ЩОДО ДЕЯКИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ

Існує багато випадків несумлінного ставлення до дачі свідчень. Нереагування судів і органів слідства на подібні факти погіршує ситуацію, а це, в свою чергу, негативно відбивається на загальних результатах боротьби зі злочинністю. Як показує аналіз судової практики завідомо неправдиві показання, як правило, даються з метою задоволення власних інтересів особи яка їх дає або для того, щоб «вигордити» злочинця.

Проблеми кримінальної відповідальності за завідомо неправдиве показання розроблялися в юридичній літературі. Суттєвий

внесок у дослідження цих питань зробили, зокрема: Ю. В. Александров, А. В. Галахова, М. І. Бансанов, А. М. Бойко, Д. І. Крупко, В. О. Навроцький, А. В. Наумов, В. Я. Тацій, В. С. Фельдблум, С. В. Фесенко та ін.

Дослідження показали, що по відношенню до визнаних винними в простому завідомо неправдивому показанні (ч. 1 ст. 384 КК України), виправні роботи призначені 53,1 %, арешт – 14,7 %, обмеження волі – 32,2 %; а за ч. 2 ст. 384 КК України призначені покарання розподілилися таким чином: виправні роботи – 37 %, обмеження волі – 30 %, позбавлення волі – 33 %. [1, с 118].

Проаналізувавши декілька судових вироків за 2016 рік за частиною 1 та 2 статті 384 КК України, можна виокремити наступні особливості: 1) у всіх розглянутих мною випадках суб'єктами вчинення злочину є чоловіки, з середньою освітою, не працюючі, раніше не судимі. Наведене дає змогу говорити про таку особливість, як одноманітність соціального становища суб'єкта злочину. 2) у трьох випадках будучи у статусі свідка суб'єкти давали завідомо неправдиві показання під час провадження досудового слідства. У двох випадках неправдиві свідчення надавались в ході допиту в судовому засіданні в якості свідка. 3) у чотирьох випадках дії суб'єктів вчинення злочину кваліфікувалися за ст. 384. ч. 1. В одному випадку за ч. 2. ст. 384 (як завідомо неправдиве показання свідка, поєднане з обвинуваченням у особливо тяжкому злочині). 4) у всіх випадках обвинувачені свою вину у скоєнні інкримінованого злочину визнали повністю (в одному з п'яти випадків була укладена угода про визнання винуватості між обвинуваченим та прокурором). 5) у всіх випадках особи були визнані винуватими у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1. ст. 384 (в одному випадку передбаченого ч. 2. ст. 384) та було призначено покарання у чотирьох випадках у виді обмеження волі строком на 1 рік (в одному випадку позбавлення волі строком на 2 роки). При призначенні покарання в усіх випадках на підставі ст. 75 ККУ особи звільнялись від відбування покарання з іспитивним строком тривалістю в один рік. Також на засуджених осіб були

покладені обов'язки у відповідності до ст. 76 ККУ: 1) не виїжджати за межі України на постійне проживання без дозволу кримінально-виконавчої інспекції; 2) повідомляти кримінально-виконавчу інспекцію про зміну місця проживання, роботи або навчання; 3) періодично з'являтися для реєстрації в кримінально-виконавчій інспекції.[2]

Отже, проаналізувавши статистичні дані та певну сукупність судових вироків, можна зробити висновок про те, що практика судових рішень по даним категоріям справ є досить однотипною, а також існує проблема в тому, що хоча чинне законодавство і передбачає досить широкий спектр можливостей для рішучої боротьби із завідомо неправдивими показаннями, висновками, звітами, перекладами, проте органи досудового слідства і суди не завжди ще повною мірою використовують силу закону, можна привести чимало прикладів з практики, коли слідство й суд проходять повз факти завідомо неправдивого показання, висновку, звіту чи перекладу. Тут можна цілком погодитися з П. П. Михайленком, який зазначав, що таке ліберальне відношення міліції, прокуратури і суду до осіб, які явно здійснили злочин, сильно заважає справі боротьби зі злочинністю [3, с. 65].

Список використаних джерел

1. Габро О. І. Покарання за завідомо неправдиве показання в контексті кримінально-правової політики держави як гарантія правової безпеки / О. І. Габро. – Ред. Юридична наука № 1/2012. – 123 с.
2. Кримінальний кодекс України : Станом на 13 вересня 2016 р. – Київ : Велес, 2016. – 160 с.
3. Михайленко П. П. Вопросы предупреждения преступлений органами милиции / П. П. Михайленко, И. А. Гельфанд. – Киев : Высшая школа, 1963. – 89 с.
4. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>. – Назва з екрана.

Кітура Ольга Вікторівна,
студентка 4 курсу 42 групи
Полтавського юридичного інституту Національного
юридичного університету імені Ярослава Мудрого

РИНОК СІЛЬСЬКОГОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Одним з найдискусійніших питань в земельному праві України є питання формування ринку землі, відсутність якого в Україні стримує інвестиції в аграрну сферу. Для кращого розуміння механізму створення такого ринку, варто звернутися до зарубіжного досвіду.

На думку більшості вчених (О. Романовська, В. Данкевич) формування ринку земель сільськогосподарського значення може переслідувати одну з двох цілей: або забезпечувати високий рівень сільськогосподарського виробництва, або розробити механізм соціального захисту населення, що проживає в сільській місцевості. Невизначеність мети або спроба досягти одразу обох цілей може призвести до такого ж негативного результату, як і повна відсутність ринку землі сільськогосподарського призначення.

Перший випадок – вільний ринок землі – можна спостерігати, наприклад, у Бразилії. Проте цей підхід призводить до значного соціального розшарування та формування великих монопольних латифундій. Велика кількість землі концентрується в руках невеликої кількості власників.

Приклад другої мети – Угорщина, де існує жорсткий державний контроль за земельним ринком. Звідти, власне, і пішла ідея земельного банку з першочерговим правом держави купувати землю. До негативних особливостей цього підходу можна віднести сильну залежність від держави, тому в Угорщині державний земельний банк є розповсюджувачем корупції.

В прибалтійських країнах працює спрощена процедура оформлення угод з землею. Так, у Грузії для проведення операції купівлі/продажу земельної ділянки потрібно засвідчити угоду нотаріально і зробити відмітку в земельному кадастрі – не

потребується жодних дозволів та ухвал з боку контролюючих органів [1, с. 12–13].

У Швеції питання ринку землі лежить на Національній Земельній Службі, яка має розгалужену структуру. Завдяки тому, що в Швеції відсутній інститут нотаріату, цивільно-правові угоди по відчуженню землі сільськогосподарського призначення можуть укладатися будь де. Єдиною вимогою є дотримання певної форми щодо їх оформлення. Для реєстрації прав набувача навіть не обов'язкова його присутність в офісі.

Канада може похвалитися перевіреною роками системою регулювання ринку землі – так званою «системою реєстрації Торенса», яка вперше була запроваджена у 1870 р. і містить важливі принципи (принцип дзеркала, завіси, впевненості тощо). Основною особливістю ринку землі сільськогосподарського призначення в Канаді є гарантування безпеки правового титулу власника нерухомості.

Що стосується країн ЄС, то у них прослідковується схожа із Канадою тенденція гарантування права власності на землю шляхом складання кадастрових карт і чіткого визначення права власності у нормативно-правових актах. При цьому сам правовий механізм в кожній країні різний: так, у Франції і Німеччині кадастрові карти і земельні реєстри ведуться одним органом, а у Великобританії – різні [2, с. 49].

В особливу групу можна віднести країни, які залучають до ринку землі землі сільськогосподарського призначення законодавом. Це притаманно країнам Близького сходу. Так у Саудівській Аравії купівля зарубіжних земель сільськогосподарського призначення є частиною державної програми. Крім того, компаніям, які займаються купівлею земель сільськогосподарського призначення, надається державна підтримка.

Така ж ситуація у Китаї: кількість аграрних угідь, пристосованих для вирощування сільськогосподарської продукції всього 7 %. Саме тому політика купівлі за кордоном значних земельних масивів стала звичною. Більша частина цих земель купляється на африканському континенті.

Тільки в Конго у власності КНР знаходиться близько 3 млн га земель, які були придбані для виробництва пальмового масла. З подібною метою були куплені і 2 млн га у Замбії. Для вирощування рису був придбаний майже 1 млн га землі у Мозамбіку і Танзанії [3, с. 122].

Із закордонного досвіду Україна може взяти такі важливі моменти, які у подальшому покласти в основу ринку землі:

- 1) автоматизовані кадастрові карти і земельні реєстри;
- 2) спрощена система реєстрації прав на землі сільськогосподарського призначення та їх купівлі;
- 3) контроль держави над легальністю правочинів;
- 4) чіткий вибір мети введення ринку землі: забезпечення рівня сільськогосподарського виробництва або розробка механізму соціального захисту населення, що проживає в сільській місцевості.

Список використаних джерел

1. Романовська О. Міжнародний досвід земельної реформи: чому немає панацеї [Електроний ресурс] / О. Романовська // Проект «Популярна економіка: моніторинг реформ». – № 11. – 2013 р. – С. 1–26. Режим доступу: http://www.caseukraine.com.ua/wpcontent/uploads/2013/06/MonthlyCaseStudy30052013_Land-Reform-FINAL.pdf. – Назва з екрана.
2. Артюшин В. І. Проблеми становлення та функціонування ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні [Електроний ресурс] / В. І. Артюшин, М. І. Кобець, М. І. Пугачов ; за ред. Марчіна Свенціцькі. – Київ : Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки ПРООН, 2007. – 60 с. – Режим доступу: http://shron.chtyvo.org.ua/Artiushyn_Volodymyr/Problema_stanovlennia_ta_funktsionuvannia_rynku_zemel_silhosp_pryznachennia.pdf. – Назва з екрана.
3. Данкевич В. Є. Світові тенденції на ринку сільськогосподарських земель [Електроний ресурс] / В. Є. Данкевич // Збалансоване природокористування. – 2014. – № 1. – С. 121–125. – Режим доступу: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/1982/1/Nauk_chut_2014_3_207-210.pdf. – Назва з екрана.

Кулинич Юлія Сергіївна,
студентка 5 курсу, групи КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Під час здійснення слідчих дій у кримінальному провадженні особливо важливо дотримуватися прав учасників цього провадження, особливо підозрюваного, обвинуваченого аби не допустити засудження невинної особи, провести повне, неупереджене та справедливе розслідування. На виконання цих завдань Кримінально процесуальним кодексом України закріплено відповідні засади. Також окремими статтями Кримінального кодексу України (далі – КК) передбачено склади злочинів які передбачають відповідальність за порушення прав підозрюваного, обвинуваченого.

Особливостями ст. 374 КК є те, що потерпілими від такого діяння є звужене коло осіб: підозрюваний, обвинувачений. Суб'єкт злочину спеціальний: слідчий, прокурор або суддя. Діяння фактично проявляється у двох формах: 1) недопущення чи ненадання захисника, 2) інше грубе порушення прав на захист. Суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом.

Аналіз судової практики свідчить про те, що найбільш розповсюдженими формами вчинення цього злочину є невнесення відомостей про вчинення злочину до Єдиного реєстру досудового розслідування (далі – ЄРДР), ненадання захисника під час проведення слідчої дії, інші види діянь зустрічаються вкрай рідко, зокрема щодо відмови судді на допит свідка у судовому засіданні з мотивів його упередженості, особливо якщо такий свідок перебував у тісних стосунках із обвинуваченим та надавав свідчення які могли доводити невинуватість особи у скоєнні злочину або порушення прав підозрюваних під час проведення слідчих дій, що проявлялися у ненаданні перекладача, психолога тощо.

Щодо порушення права на допит свідка у судовому засіданні, то Верховним судом України по цьому питанню була винесена Постанова від 4 липня 2011 року у якій вказувалося, що: відмова обвинуваченому на допит свідка який свідчить, про його невинуватість не є правомірною навіть з мотивів кровного споріднення між ними, це відповідає практиці Європейського суду з прав людини (Особа 2 і Особа 6 проти України), а тому таке порушення має бути визнане істотним і таким що не відповідає вимогам проведення судового розслідування [1, с. 1].

Ми погоджуємося із такою думкою, адже така відмова не є мотивованою, суд має досліджувати всі докази по справі, крім випадків якщо відповідний факт сторонами кримінального провадження не оспорується.

Переважає більшість рішень по цим категоріям справ стосується слідчих, рідше прокурорів (зазвичай в аспекті невнесення відомостей до ЄРДР та ненаданні захисника), щодо суддів справ майже немає, але не варто забувати про те, що по таким провадженням до Єдиного реєстру судових справ (далі - ЄРСР) внесені справи лише із 2012 – 2016 роки, що не виключає притягнення до кримінальної відповідальності суддів за ст. 374 КК раніше 2012 року.

Незважаючи на відносну простоту диспозиції цієї статті під час її застосування можуть виникати певні складності, зокрема щодо її розмежування з іншими складами злочинів.

Наприклад, інколи зустрічаються судові справи у яких до особи, крім ст. 374 КК також застосовується ст. 364 КК (зловживання владою або службовим повноважень), суди обґрунтовують це тим, що склади цих злочинів складають одне ціле а тому мають застосовуватися разом.

Однак, відповідно до Постанови Верховного суду України від 24 жовтня 2013 року, де роз'яснюється, що: «Зіставлення (порівняння) норм, передбачених частиною першою статті 374 КК і частиною першою статті 364 КК (основний склад) та частиною третьої тієї ж статті (кваліфікований склад), дає підстави для висновку про те, що за змістом та видовими ознаками ці норми права співвідносяться між собою як загальна та спеціальна. Діяння, передбачене частиною першою статті

374 КК, – це один із різновидів службового зловживання, що містить окрему, самостійну кримінально-правову заборону на вчинення дій, визначених цією нормою, а саме: не допускати чи не надавати своєчасно захисника, а також іншим чином грубо порушувати права підозрюваного, обвинуваченого на захист» [2, с. 1].

Таким чином, у співвідношенні ст. ст. 374 та 364 варто виокремлювати загальний та спеціальний склади злочинів, і у такому випадку спеціальною виступає ст. 374 як така, що містить спеціального суб'єкта та визначені дії які ним вчиняються, також не варто забувати про правило щодо обрання тієї статті яка найбільш точно відображає ознаки діяння яке було вчинене. Верховний суд також вказує на те що кваліфікація за цими двома статтями може мати місце лише у тому разі, коли суб'єкт вчинення злочину крім порушення права на захист вчиняє інше діяння яке відповідає зловживанні владою або службовим становищем та утворює реальну сукупність.

Аби забезпечити реалізацію засади права на захист сторонам кримінального провадження варто вчасно реагувати на відповідні порушення прав підозрюваного, обвинуваченого. Також, варто під час застосування ст. 374 КК варто звертати увагу на її розмежування із ст. 364 КК, звертати увагу на особливості передбачені диспозиції статті порушення права на захист.

Список використаних джерел

1. Постанова Верховного суду України від 04 липня 2011 по справі № 5-26кc11 [Електронний ресурс] // Інформаційна система «Прецедент». – Режим доступу: <http://precedent.ua/>. – Назва з екрана.
2. Постанова Верховного суду України від 24 жовтня 2013 року по справі № 6-42кc13 [Електронний ресурс] // Інформаційна система «Прецедент». – Режим доступу: <http://precedent.ua/>. – Назва з екрана.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри кримінального та адміністративного права і процесу Лемешко Олександр Миколайович.

Лифарь Анна Олександрівна,
студентка 3 курсу, 31 група
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

РОЛЬ ОМБУДСМЕНА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ЗАХИСТІ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Інтеграційні процеси, що мають місце у світі і у Європі, розширення повноважень сучасних держав, поява в них нових функцій зумовили зміни в характері і масштабах діяльності посадових осіб, все це призводить до необхідності посилення охорони прав громадян в таких сферах, де одного лише контролю за законністю недостатньо. Міжнародна громадськість через свої політико-правові інститути приділяє все більше уваги правам людини і інститут омбудсмена цьому сприяє.

Світовий досвід підтверджує, що необхідність в інституті омбудсмена виникає перш за все тоді, коли існуючі інститути не здійснюють ефективного контролю в сфері державного управління і виникає потреба в додаткових механізмах захисту прав і свобод громадян. Саме з цією метою і було запроваджено посаду Омбудсмена Європейського Союзу Маастризьким договором 1992 року [4].

Метою даного дослідження є аналіз ефективності діяльності такого інституту як Європейський омбудсмен.

Діяльність Європейського омбудсмена регламентується Рішенням Європарламенту від 9 березня 1994 р. «Про правила та загальні умови регулювання виконання обов'язків омбудсмена» [1].

Так, в статті 1 зазначено: «Правила та загальні умови, що регулюють роботу омбудсмена, його обов'язки закріплені цим рішенням у відповідності зі статтею 195(4) договору про заснування Європейського співтовариства та статті 107d(4) договору про заснування Європейського співтовариства з атомної енергії». Стаття 2 зазначає: «В рамках вищевказаних договорів

та умов, викладених в них, омбудсмен повинен допомогти виявити порушення, допущені в діяльності відповідних інституцій та органів спільноти, за винятком судів. Бездіяльність будь-якого іншого органу, або особи можуть бути предметом скарги уповноваженому».

Звернутися зі скаргою до уповноваженого має право будь-який громадянин Союзу, будь-яка фізична або юридична особа, що проживає або має свій зареєстрований офіс в державі-члені Союзу. Звернення приймається безпосередньо або через члена Європейського парламенту(ч. 2 ст. 2). «Уповноважений з своєї ініціативи або за заявою, проводить всі запити, які він вважає необхідними для уточнення будь-яких передбачуваних помилок у діяльності установи чи органу співтовариства. Інститути та органи співтовариства повинні бути зобов'язані надавати Омбудсмену будь-яку інформацію, яку він запросив від них і дати йому доступ до відповідних файлів» (ст. 3) [1].

За бажанням заявника, подана заява залишається конфіденційною. Більшість скарг розглядається протягом року, проте перша відповідь надається заявнику якнайшвидше (ч. 9 ст. 2). Акти омбудсмена мають рекомендаційний характер, проте загальний рівень виконання цих рекомендацій досить високий в 2014 р. становив 90 % [2].

В щорічному звіті омбудсмена зазначається, що за 2015 р. надійшло 707 скарг, при чому найбільше від таких країн як: Іспанія (323), Німеччина (234), Польща (172). У порівнянні з іншими періодами, рекордну кількість розслідувань за отриманими зверненнями отримано у 2012 році (465), тоді як у 2015 (261) [2].

Статистика розгляду справ, надана в щорічному звіті за 2015 рік, дає наступні висновки, найбільше скарг надійшло на такі категорії справ: 1) запити про надання інформації та доступу до документів (прозорість) – 22,4 %, 2) інституційні та політичні питання – 21,7 %, 3) оскарження дій комісії, як гаранту договорів – 20,2 %, 4) змагальні і виборчі процедури – 15,5 % [2].

Проаналізувати ефективність діяльності омбудсмена доцільно на прикладі конкретних справ.

Так, у 2012 році до офісу Європейського омбудсмена надійшла скарга про те, що Рада Європейського Союзу не розголошує зміст розробленого проекту документу з переліком спільних кроків щодо встановлення безвізового режиму між ЄС та Росією. Разом з тим, аналогічні документи, що стосувалися Молдови й України, були розміщені у вільному доступі на сайті Ради. Після того, як омбудсмен надіслав відповідний запит, Рада Європейського Союзу цей документ опублікувала [3]

28 липня 2016 року було винесено рішення по справі № 369/2013/TN. Справа стосується прохання про доступ громадськості до документів, пов'язаних із розслідуванням Європейської комісії справи щодо неправильного транспортування. Комісія стверджує, що доступ громадськості буде підривати авторитет свого розслідування і, отже, запити були відхилені. Проаналізувавши це питання, зокрема на основі положень Органістської конвенції та правил громадського доступу до ЄС, омбудсмен не вважає, що Комісія дала вагомні причини для відмови в доступі. У зв'язку з цим вона рекомендує Комісії надати доступ до документів.

Таким чином, інститут омбудсмена Європейського Союзу заходиться в стані свого розвитку, однак вважаємо, що його діяльність сприятиме посиленню охорони і захисту прав і свобод громадян Європейської спільноти, а також фізичних і юридичних осіб, діяльність яких належним чином зареєстрована державами-учасницями Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Statute [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ombudsman.europa.eu/>. – Назва з екрана.
2. Annual Report 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ombudsman.europa.eu/en/activities/annualreports.faces>. – Назва з екрана.
3. Refusal to grant public access to a document concerning visa-free short-term travel of Russian and EU citizens [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ombudsman.europa.eu/en/cases/summary.faces/en/51694/html.bookmark>. – Назва з екрана.
4. Грицяк І. А. Право та інституції Європейського Союзу. – Київ : «К.І.С», 2004.

Маліченко Максим Анатолійович,
студент 5 курсу Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА НОРМА ПРО
НЕЗАКОННЕ ЗБАГАЧЕННЯ: ПРАВОВА ПРИРОДА,
ДОЦІЛЬНІСТЬ ТА ЗАКОННІСТЬ ЇЇ ІСНУВАННЯ**

У зв'язку із запровадженням обов'язкового електронного декларування для осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, особливо актуальним стає питання можливості притягнення таких осіб до кримінальної відповідальності за вчинення злочину передбаченого ст. 368-2 Кримінального кодексу України (незаконне збагачення).

Причиною запровадження даної норми була необхідність приведення антикорупційної політики України у відповідність із міжнародними стандартами у сфері запобігання та протидії корупції. 18 жовтня 2006 року Верховною Радою України була ратифікована Конвенція ООН проти корупції (далі Конвенція), а у ст. 20 зазначалось, що «за умови дотримання своєї конституції та основоположних принципів своєї правової системи кожна Держава-учасниця розглядає можливість вжиття таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання злочином умисне незаконне збагачення, тобто значне збільшення активів державної посадової особи, яке перевищує її законні доходи і які вона не може раціонально обґрунтувати». Саме таке визначення незаконного збагачення було запозичене законодавцем і відображене у диспозиції ст. 368-2 КК України. Проте законодавцем не було враховано рекомендаційний характер положень зазначеної Конвенції, і не проаналізовано відповідність норми закріпленої ст. 20 положенням Конституції України.

Одним із суттєвих недоліків ст. 368-2 КК України є недостатнє розкриття змісту диспозиції – об'єктивних і суб'єктивних ознак незаконного збагачення. Певною мірою даний недолік компенсується судовою практикою, а саме у Постанові ВСУ від 7.11.2013, у якій зазначається, що норми, передбачені у статті 368-2 КК (у редакції від 7 квітня 2011 року), встановлюють за-

борону на одержання вигоди будь-якого виду та вигляду поза межами встановлених законом підстав та порядку. Ця заборона призначена запобігти виникненню конфлікту інтересів, забезпечити прозорість та ефективність виконання функцій влади та/чи управління у сфері публічних відносин, гарантувати безсторонність та неупередженість службової особи під час виконання наданих їй службових повноважень. На думку Верховного суду, важливим є встановлення ряду інших ознак, які ідентифікують це діяння. Зокрема, має бути визначена й офіційно закріплена наявність майна, яке значно перевищує офіційно проголошені (встановлені) доходи службової особи; встановлена невідповідність між доходами і майновим станом службової особи.

Верховний Суд також робить висновок, що діяння, передбачені частиною першою статті 368-2 КК (у редакції від 7 квітня 2011 року) (незаконне збагачення) та частиною першою статті 368 КК (одержання хабара), (основний склад) співвідносяться як загальна та спеціальна норми права.

Основним завданням норми про незаконне збагачення, на думку деяких науковців є притягнення особи-корупціонера до відповідальності, у випадку якщо корупційний злочин, який безпосередньо призвів до збагачення, залишився латентним. Так, у ч. 1 ст. 368-2 КК України зазначається, що набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність активів у значному розмірі, законність підстав набуття яких не підтверджено доказами, а так само передача нею таких активів будь-якій іншій особі – караються позбавленням волі на строк до двох років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років з конфіскацією майна. У диспозиції статті не розкривається зміст об'єктивної сторони незаконного збагачення, вже сам факт наявності у суб'єкта активів, законність походження яких не підтверджується доказами визнається злочином. У такому вигляді диспозиція ст. 368-2 КК України суперечить принципу презумпції невинуватості закріпленому у ст. 62 Конституції України та ст. 17 КПК України. Виходячи із аналізу даної диспозиції, обов'язок доказування законності походження активів покладається на особу, у власності якої вони перебувають, однак це суперечить положенню, згідно із

яким ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину. Крім того, у ст. 20 Конвенції використовується формулювання «раціонально обгрунтувати», у той час як ст. 368-2 КК України вимагає підтвердження доказами походження активів.

На підставі аналізу судових рішень виникає питання щодо ефективності кримінально-правової заборони передбаченої у ст. 368-2 КК України, оскільки із моменту введення в дію норми про незаконне збагачення було винесено лише декілька обвинувальних вироків.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III у редакції від 2.11.2016 // Відом. Верхов. Ради України.
2. Конвенція ООН проти корупції від 31.10.2003 // Відом. Верхов. Ради України.

Марсова Катерина Валентинівна
студентка 5 курсу, групи КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ МЕДИКО-САНІТАРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

На сьогодні медико-санітарне забезпечення, діагностування та лікування різноманітних захворювань у засуджених до позбавлення волі перебуває на вкрай низькому рівні. Питання організації медико-санітарного забезпечення засуджених до позбавлення волі та відповідність цієї діяльності мінімальним міжнародним стандартам є дуже актуальним на сьогоднішній день. Існує думка про необхідність виведення з підпорядкування Державної пенітенціарної служби України медичних частин установ виконання покарань і повного підпорядкування їх Міністерству охорони здоров'я, чого, у свою чергу, вимагають міжнародні стандарти у галузі захисту прав засуджених.

Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі регулюється, зокрема ст. 116 Кримінально-виконавчого

кодексу України [3, ст. 21]. *Порядок надання особам, які позбавлені волі, медичної допомоги, організації і проведення санітарного нагляду, використання лікувально-профілактичних і санітарно-профілактичних установ охорони здоров'я і залучення з цією метою їхнього медичного персоналу визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України і центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я* [3, ст. 21].

Аналізуючи чинне законодавство про охорону здоров'я, в тому числі про психіатричну допомогу, можна дійти висновку, що обсяги медико-санітарного забезпечення засуджених до позбавлення і обмеження волі, переважно і порядок наданим стаціонарної психіатричної допомоги засудженим до позбавлення волі та усім іншим громадянам не повинні мати істотних відмінностей [1, с. 424].

Однією з ймовірних причин значного рівня смертності в установах відомства може бути позиція судів при розгляді справ про звільнення засуджених за хворобою – суди відмовляють у звільненні дуже часто та невиправдано. Доволі численними є скарги ув'язнених на погане медичне обслуговування або взагалі на відмову в ньому, на погане поводження з боку персоналу в'язничних лікарень. Прокуратура під час перевірок, як правило, не знаходить порушень. Через поганий стан надання медичних послуг засудженим порушується право їх на охорону здоров'я, а іноді – і право на життя та свободу від катувань та жорстокого поводження [2, с. 16].

Про відсутність відчутного прогресу в сфері надання медичних послуг в'язням свідчить і те, що зберігається підпорядкованість медичного персоналу адміністрації в'язниць. Рівень оплати праці медиків вкрай низький, і тому дуже часто є брак медиків у колоніях. Зміни у нормативних документах (наприклад, надання можливості в'язням звертатися за оплачуваною медичною допомогою до лікарів цивільних лікарень) насправді практично не впливають на брак медичних послуг та на низький рівень меддопомоги, бо зазвичай у в'язницях тримаються особи, які не мають коштів для оплати будь-яких послуг, а часто навіть не поінформовані про наявні можливості. Низький рівень надання медичних послуг є значною складовою поганого пово-

дження з ув'язненими і за останні роки майже не покращився [2, с. 17].

І. В. Боднар зазначає, що виведення медичних частин установ виконання покарань із підпорядкування Державної пенітенціарної служби України є невиправданим та помилковим та можуть призвести до значного погіршення рівня медико-санітарного забезпечення засуджених та осіб, щодо яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою [4, с. 71]. Ми не підтримуємо дану позицію, адже збереження підпорядкованості медичного персоналу адміністрації в'язниць негативно віддзеркалюється на якості та своєчасності надання даних послуг. Адміністрація в'язниць може здійснювати тиск на медичний персонал, цим самим обмежуючи доступ ув'язнених до належної медичної допомоги.

З усього вище зазначеного можна зробити висновок, що рівень медико-санітарного забезпечення, діагностування та лікування різноманітних захворювань у засуджених до позбавлення волі перебуває на вкрай низькому рівні. Прогрес в даній сфері стримують такі фактори, як підпорядкованість медичного персоналу адміністрації в'язниць, низький рівень оплати праці медиків, нестача медичних кадрів у колоніях, а зміни до нормативних документів насправді практично не впливають на якість медичних послуг, адже стандарти надання медичної допомоги нехтуються.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри кримінального та адміністративного права і процесу ПЮІ НЮУ імені Ярослава Мудрого Лемешко Олександр Миколайович

Список використаних джерел

1. Стулов О. О. Медико-санітарне обслуговування засуджених до обмеження та позбавлення волі: проблеми забезпечення законності [Електронний ресурс] / О. О. Стулов // Форум права. – 2014. – № 2. – С. 423–427. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index. – Назва з екрана.
2. Дотримання прав ув'язнених в Україні–2015. Доповідь «Донецького Меморіалу» / упоряд. О. П. Букалов. — Харків, 2016. – 48 с.
3. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003 № 1129-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 3. – Ст. 21.

4. Боднар І. В. Імплементція міжнародно-правових стандартів щодо медико-санітарного забезпечення засуджених до позбавлення волі у кримінально-виконавче законодавство України [Електронний ресурс] / І. В. Боднар, І. В. Іваньков // Юридичний науковий електронний журнал. – 2016. – № 1. – С. 69–71. – Режим доступу: http://lsej.org.ua/1_2016/20.pdf/. – Назва з екрана.

Микитенко Віталій Васильович,
студент 5 курсу за спеціалізацією «Кримінальна юстиція»
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

АНАЛІЗ НАЙБІЛЬШ РОЗПОВСЮДЖЕНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ПОМИЛОК

Правозастосування – важлива складова життя суспільства. В судовій практиці надзвичайно актуальною стає проблема правильного застосування норм права. У галузі кримінального права одним із найбільш розповсюджених відхилень від правильного застосування норм є допущення кваліфікаційних помилок.

Кваліфікаційні помилки – це неправильне встановлення наявності або відсутності складу злочину, а також його відповідності нормам Загальної та Особливої частин КК України. Таки помилки, на відміну від кримінально-процесуальних, носять кримінально-правовий характер. Основні джерела кваліфікаційних помилок – недоліки законодавства та вади правозастосування [1].

Кваліфікаційні помилки характеризуються усіма ознаками вказаного родового поняття. Вони отримують зовнішню форму виразу у певному процесуальному документі, сам факт неправильного застосування закону має бути юридично зафіксований.

За своїм змістом неправильне застосування кримінального закону полягає у використанні статей КК, які не підлягають застосуванню або навпаки, невикористанні статей, які мають бути застосовані.

Кваліфікаційні помилки вчиняються через необережність або ж є наслідком невинних дій. Саме у суб'єктивному ставленні до

своїх дій та їх наслідків виражаються ознаки, які, які виражають особливості цього виду неправильного застосування закону.

Необхідно вказати, що помилка у кримінально-правовій кваліфікації може бути допущена:

- через самовпевненість, коли особа, припускає, що вона неправильно застосовує кримінальний закон, але легковажно розраховує, що така помилка буде виправлена іншими службовими особами або юрисдикційними органами.

- внаслідок недбалості, при якій особа не усвідомлює помилковості своїх дій по застосуванню кримінального закону, проте може і повинна це передбачити.

- випадково. Особа не усвідомлює факту неправильної кваліфікації, і або не може, або не повинна цього усвідомлювати [2].

Слід наголосити, що кваліфікаційна помилка не може бути результатом умисних дій особи. У разі умисного допущення кваліфікаційної помилки, особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності

Загалом, кваліфікаційні помилки можна класифікувати на три групи [1].

Перша із помилок – невизнання існування складу злочину у діяннях, в яких він міститься. Вона є найбільш розповсюдженою. Деякі вчені цю помилку називають також «некваліфікацією». Це породжує штучну латентність злочинів. Аналіз судової практики свідчить, що в деяких випадках може мати місце приховування злочинів з боку осіб, які повинні їх розкривати.

Наступна кваліфікаційна помилка – це встановлення правохоронними органами наявності у вчиненому діянні складу злочину, якщо в дійсності його немає. Виправлення цієї помилки здійснюється здебільшого судами постановленням виправдувальних вироків. Враховуючи специфіку правозастосовчої практики правоохоронних органів, саме цей вид помилки є одним із найбільш небезпечних у кримінальному процесі, адже тягне за собою зазнання негативних наслідків невинуватою особою, а у разі доведення невинуватості – збитків зазнає держава, відшкодовуючи кошти з державного бюджету.

Помилкова кваліфікація у зв'язку із неправильним обранням норми КК України може виражатися як: Кваліфікація оціночних ознак злочину, кваліфікація єдиних складних і сукупних злочи-

нів, кваліфікація суспільно небезпечних наслідків, кваліфікація малозначних діянь і злочинів, що межують з проступками.

Окремо можна виділити кваліфікацію «із запасом», ту, яка проведена відповідно до положень, викладених у постановках Пленуму Верховного Суду України, поширених ним узагальненнях і оглядах судової практики, листах до керівників апеляційних судів, ту, що викликана виконанням вказівок вищестоячих суб'єктів (начальника слідчого відділення, прокурора, суду), а також умовно названу «прецедентною», яка становить собою наслідування рішень, прийнятих раніше в аналогічних справах.

Уникнення кваліфікаційних помилок – важлива складова покращення роботи суб'єктів правозастосування в Україні. Для цього необхідно покращувати не лише законодавчу базу, робити її більш узгодженою та логічною, а й забезпечувати високий рівень юридичної освіти, що мають відповідні особи зараз та отримують майбутні правозастосувачі.

Список використаних джерел

1. Кваліфікаційні помилки [Електронний ресурс] / Р. В. Вереша. – Режим доступу: <http://radnuk.info/statti/569-kvalif/14821-2011-01-19-03-27-51.html>. – Назва з екрана.
2. Помилки у кримінально-правовій кваліфікації [Електронний ресурс]: стаття. – Режим доступу: <http://um.co.ua/1/1-1/1-10330.html>. – Назва з екрана.
3. Види неправильної кримінально-правової кваліфікації [Електронний ресурс]: стаття. – Режим доступу: <http://studopedia.org/12-70730.html>. – Назва з екрана.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент Лемешко О. М.

Миколаєнко Анна Вікторівна,
студентка 5 курсу, групи КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПСИХІЧНІ АНОМАЛІЇ ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ

Протягом багатьох років науковців продовжує цікавити питання мотивів злочинної поведінки. У XVI–XIX століттях вчи-

нення злочинів переважно було зумовлено соціальною нерівністю, скрутним економічним становищем, тощо. У наші ж часи, мотиви злочинної поведінки стали більш складнішими та інколи не піддаються ніякій логіці.

І. Хіллі стверджував, що будь-які форми поведінки індивіда, в тому числі злочинна поведінка, знаходяться в безпосередній залежності від його душевного стану. Різні психологічні травми, хвороби, інтелектуальна недорозвиненість, все це, на його думку, може породжувати злочинність [1].

Дослідження проведені у ХХ столітті показали, що середня частота психічних відхилень (так званий, «психологічний індекс») у осіб, засуджених за вчинення злочинів дорівнює 70 %. Фахівці постійно звертають увагу на той факт, що саме серед насильницьких злочинів можна спостерігати значну кількість осіб з аномаліями психіки. Так, значна частка осіб (майже 70 %) що мають психічні аномалії, які зумовлено як вродженими так і соціально набутими якостями особистості спостерігається серед вбивць (від 70 до 90 %), серед гвалтівників (біля 80 %) та осіб, що вчинили тілесні ушкодження (біля 70 %) [2, с. 260].

Як бачимо, психічні аномалії є досить поширеним явищем серед окремих категорій злочинів. Однак, чи дійсно їх наявність є гарантією того, що особа у майбутньому буде вчиняти злочини? І чи можливо нейтралізувати негативний прояв психічних аномалій особистості?

Вивченням зазначених питань займались Ю. М. Антонян, І. Т. Денисов, Ю. О. Куриленко, О. О. Ходимчук, А. І. Долганов, М. В. Виноградов.

Ю. М. Антонян пропонує розуміти під психічними аномаліями всі розлади психічної діяльності, що не досягли психотичного рівня (статусу психічної хвороби) та не виключають осудність, але тягнуть особисті зміни, які можуть привести до відхилень у поведінці. Такі аномалії ускладнюють соціальну адаптацію індивіда та знижують його здатність усвідомлювати свої дії та керувати ними [2, с. 261].

Причинами виникнення психічних аномалій можуть бути наступні фактори (і їхні комбінації): 1) генетична спадковість, хромосомні порушення; 2) негативні фактори внутрішньоутробного розвитку плода: паління, уживання майбутньою матір'ю алкоголю, наркотиків, медичних препаратів, а також фактори, які

провокують уроджену патологію; 3) перенесені набуті (фізичні та психічні) захворювання та травми. На розвиток, перебіг та завершення передхворобливих психічних розладів та психічних хвороб людини також можуть впливати конституціонально-біологічні чинники (соматичні хвороби, екзогенні пошкодження головного мозку, психічні розлади в анамнезі, обтяженість спадковості психічними захворюваннями, психофізіологічні особливості людини) та соціально-психологічні чинники (взаємовідносини в родині, соціальний стан, задоволеність соціально-економічними процесами в суспільстві) [2, с. 262].

При цьому, ніякої стовідсоткової залежності між наявністю в людини будь-якого із психічних захворювань (не говорячи вже про психічні аномалії), як причини обов'язкового вчинення ними певного злочину як наслідку, наукою не доведено. Але психічна аномальність може стати криміногенною детермінантою при взаємодії з несприятливими умовами формування особистості індивіда і його життєдіяльності [2, с. 263].

Враховуючи вище зазначене, пропонуємо здійснювати комплекс заходів, необхідних для мінімізації можливості негативного прояву психічних аномалій у формі злочинної поведінки, залежно від вікових особливостей людини, та суб'єктів впливу на неї на наступних етапах:

Перший – охоплює період ембріонального розвитку а також період раннього розвитку дитини після народження. Неадекватна поведінка матері в зазначені періоди, може негативно вплинути на розвиток дитини. Наслідком такої поведінки, може спричинити в майбутньому відсутність відчуття захищеності, безпеки, а також розвиток відчуття тривоги, емоційного конфлікту та страху. Такі наслідки в подальшому впливають на цілісність особистості й провокують її деструктивність, а також призводять до різноманітних розладів психічної діяльності [3, с. 71]. Важливими в цей період є турбота майбутньої матері про власне фізичне та психічне здоров'я.

Другий – раннє дитинство. На думку А. Адлера, стиль життя особи інтенсивно формується в ранньому дитинстві і закріплюється в 4–5 років, та в подальшому не піддається суттєвому перелаштуванню. Сукупність ціннісних орієнтирів, характер соціальних зв'язків, що будуються у цей період будуть в майбутньому визначати модель поведінки дорослої людини [5]. Де-

факти, помилки та недоліки сімейного виховання, що виявляються в невідповідності виховання індивідуальності дитини, а також особливості її вікового розвитку, аморальна обстановка в сім'ї, можуть негативно впливати на морально-етичний та соціально-психологічний розвиток, стати умовами деформації його особистості та в подальшому бути стимулом злочинної поведінки [3, с. 77]. Так, за даними Психоневрологічного інституту ім. В. М. Бехтерева, у 96 % правопорушників з акцентуацією особистості (найбільший ризик правопорушень встановлений при нестійкій і епілептоїдній формі) в 76 % випадків була відмічена слабка турбота з боку батьків разом з емоційним відкиданням [4, с. 76]. Тому на даному етапі важливим регулятором формування повноцінної особистості виступає сім'я та здоровий мікроклімат у ній.

Третій – охоплює молодший шкільний вік та підлітковий вік. Якщо в попередньому періоді регулятором поведінки особи виступала сім'я, то на цьому етапі ними виступають найближче оточення та навчальні заклади. В умовах ускладнення ситуації щодо психічного здоров'я населення, особливе занепокоєння викликає частка у всій масі психічних аномалій саме акцентуацій особистості, особливо у молодого покоління. При невротичних та неврозоподібних розладах патопсихологічне обстеження у 100 % підлітків виявило такі особливості, як формування порушень на тлі акцентуацій особистості того чи іншого типу, хитлива неадекватна самооцінка, виражена потреба в самовизнанні, самоствердженні [4, с. 76]. Останні лежать в основі організації численних підліткових угруповань – від позитивних до криміногенних. Змінюється характер психічної травматизації викликані індивідуальними та особистими психотравмами, що мають відбиток різкої зміни соціально-економічних, матеріальних і психологічних факторів [4, с. 76].

Тому як бачимо, питання мінімізації негативного прояву психічних аномалій особистості залишається наразі актуальним і потребує належного реагування з боку відповідних соціальних інститутів.

Список використаних джерел

1. Денисов І. Г. Проблеми відхилень у поведінці підлітків з точки зору закордонних вчених [Електронний ресурс] / І. Г. Денисов. – Режим доступу: ojs.mdpu.org.ua/article/view. – Назва з екрана.

2. Ігнатів О. М. Роль психічних аномалій в детермінації кримінального насильства / О. М. Ігнатів // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 1. – С. 260–265.
3. Куриленко Ю. О. Кримінологічні чинники деформації смислової сфери неповнолітніх / Ю. О. Куриленко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 2. – С. 68–76.
4. Ігнатів О.М. Акцентуації особистості як фактор детермінації протиправної поведінки / О. М. Ігнатів // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція. – 2013. – № 6–3. – Т. 2. – С. 75–78.
5. Аверин В. А. Психология детей и подростков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://psyera.ru/4505/stanovlenie-lichnosti-rebenka-eg-sistema>. – Назва з екрана.

Науковий керівник: к. ю. н., доц., Лемешко О. М.

Миколайчик Тарас Іванович,

студент 5 курсу Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

МІСЦЕ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ПРОЦЕСІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Ефективність державотворення безпосередньо залежить від регулювання його законодавством, в тому числі і нормами кримінально-виконавчого законодавства, адже воно впорядковує відносини під час реалізації кримінальних покарань. Метою даної роботи є аналіз сучасного стану кримінально-виконавчого законодавства.

Вищенаведена галузь права є основним елементом вираження кримінально-виконавчої політики нашої держави. Основним елементом кримінально-виконавчого права є його метод: метод наказу, що являється імперативним. Однак, під час виконання покарань реалізується метод переконання – диспозитивний.

У межах поставленої нами проблематики слід наголосити на меті і завданні зазначеного права. Дане положення закріплено

у статті 1 Кримінально-виконавчого кодексу, де зазначено, що кримінально-виконавче законодавство України регламентує порядок і умови виконання та відбування кримінальних покарань з метою захисту інтересів особи, суспільства і держави шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами, а також запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими; а в частині 2 даної статті розкрито завдання даної галузі – це визначення принципів виконання кримінальних покарань, правового статусу засуджених, гарантій захисту їхніх прав, законних інтересів та обов'язків; порядку застосування до них заходів впливу з метою виправлення і профілактики асоціальної поведінки; системи органів і установ виконання покарань, їх функцій та порядку діяльності; нагляду і контролю за виконанням кримінальних покарань, участі громадськості в цьому процесі; а також регламентація порядку і умов виконання та відбування кримінальних покарань; звільнення від відбування покарання, допомоги особам, звільненим від покарання, контролю і нагляду за ними.

Ми вважаємо, цілком доречно звернути увагу на думку науковців Інституту вивчення проблем злочинності Академії правових наук України А. Х. Степанюка та І. С. Яковця, які зазначають, що – у ст. 1 нового КВК України визначено не лише задачі кримінально-вико навчого законодавства, а й мету, з розмежуванням між ними; на відміну від діючого раніше виправно-трудоного законодавства, яке регулювало виконання лише тих покарань, що були поєднані з заходами виправно-трудоного впливу (праця, соціально-виховна робота, загальноосвітнє та професійно-технічне навчання), КВК України предметом свого регулювання має виконання всіх видів покарань, перелічених у ст. 51 КК України (як поєднаних, так і не поєднаних із заходами виправного впливу); звертає на себе увагу те, що у ч. 1 ст. 1 вживається поняття «виконання покарання», а не «виконання вироку». Ці поняття не є тотожними. Виконання покарання — це правова діяльність уповноважених державою органів, що здійснюється відповідно до принципів вироку [1, с. 6]. Наведені відмінності підтверджують те, що процес державотворення охоплює необхідність вдосконалення норм кримінально-вико-

навчого законодавства на різноманітних стадіях боротьби зі злочинністю.

Наступним кроком даної роботи є характеристика основних положень, принципів, що характеризуються вимогами кримінально-виконавчої політики. Вчений В. М. Трубников зауважив, що поняття принципів кримінально-виконавчої політики ширше і охоплює, в тому числі, принципи кримінального права, оскільки до першої категорії входять найзагальніші положення. [2, с. 8]

Підсумовуючи вищезазначене – методи, принципи, функції і норми становлять систему наведеної галузі права як чіткої сукупності юридичних понять, деякі елементи якої займають чітко визначені місця всередині даної системи і деякою мірою залежать від юридичної сили того чи іншого нормативного акта.

Основними джерелами кримінально-виконавчого законодавства є Конституція та КВК України. До інших законів, що містять норми кримінально-виконавчого права, відносять Кримінальний кодекс України, Кодекс законів про працю України, Сімейний кодекс України, а також закони «Про застосування амністії в Україні» від 01/10/1996 р. № 392/96-ВР, «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» від 23.06.2005 р. № 2713-IV, «Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк» від 17.03.2011 № 3160-VI.

Отже, становлення і розвиток кримінально-виконавчої політики й кримінально-виконавчого права здійснювалися напротязі усього часу існування незалежної Української держави. Покрокові дії держави в даному напрямку стали елементом значних позитивних вдосконалень у реформуванні кримінально-виконавчої системи, саме у створенні її нинішнього правового поля.

Список використаних джерел

1. Кримінально-виконавчий кодекс України : наук.-практ. ком. / А. Х. Степанюк, С. Яковець; за заг. ред. А. Х. Степанюка. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Харків : Одиссей, 2008. – С. 6.
2. Трубников В. М. Уголовно-исполнительное право Украины. Общая часть : учеб. пособ. / В. М. Трубников. – Харків : Рубикон, 1998. – С. 8.

Мізік Дар'я Ігорівна,
студентка 5 курсу, групи КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ «ЦІНИ» ЗЛОЧИННОСТІ В НАУЦІ КРИМІНОЛОГІЇ

У кримінологічній науці та практиці боротьби зі злочинністю проблема дослідження злочинності є однією з найактуальніших. «Ціна» злочинності має віддалені наслідки, породжує механізми тіньової економіки, віктимізації населення в суспільстві, недовіри громадян до правоохоронних органів, соціально-негативного клімату в державі. Вона є сьогодні потужним ресурсом, що відображає реальний стан злочинності та її криміногенний потенціал, вимагає сучасних підходів і кримінологічної оцінки, адже фактично вона ставить питання про можливість існування як самого суспільства, так і безпечного життя громадян.

У науці кримінології цей термін означає грошову оцінку негативного впливу злочинності (шкоди, яку вона завдає) на суспільство в цілому та конкретних суб'єктів суспільних відносин за певний проміжок часу [1, с. 209].

«Ціна» злочинності дає уявлення про обсяг і характер прямого та непрямого збитку, суспільно небезпечних наслідків, яких завдає злочинність суспільству. Прямий збиток майнового (матеріального) характеру обчислюється в грошовому виразі. Сюди належать кількість летальних наслідків, настання інвалідності потерпілих, виплати їм за лікарняними листками, додаткові витрати на їх лікування, страхові виплати, проведення психологічної реабілітації. До непрямого збитку від злочинності належать кошти, що витрачаються державою на боротьбу зі злочинністю, і вартісний вираз її негативних соціальних наслідків (дезорганізація сім'ї, зниження продуктивності праці, додаткове навантаження на інститути соціалізації та ресоціалізації тощо), утримання правоохоронної системи, різноманітних охоронних, фіскально-ревізійних структур, витрати на навчання та підвищення кваліфікації співробітників правоохоронних органів, витрати на наукові розробки (дослідження), вартість захисних систем, матеріальні витрати, пов'язані з розслідуванням і розглядом кримінальних справ [1, с. 209].

Прямий збиток від злочинності може включати в себе збиток особистого характеру. Дані наслідки злочину складні для визначення й підрахунку. Можливо підрахувати витрати на лікування та лікарські засоби людини, що стала жертвою злочину (прямий матеріальний збиток), але складно, навіть неможливо визначити в грошовому еквіваленті моральні й психологічні втрати, образу честі та гідності, зміну ставлення особи до навколишнього середовища, до самої себе після вчиненого злочину [1, с. 209].

До «ціни» злочинності слід включати й витрати на утримання всієї пенітенціарної (кримінально-виконавчої) системи. Аналітики групи World Federation, що виконує замовлення ООН, під «ціною» злочинності розуміють сукупні активи злочинних організацій. Так, професор О. Ю. Шостко зазначає, що організована злочинність погіршує наявні небезпечні показники економічної нерівності населення у світовому вимірі. Її розміри оцінюються у 2 трильйони американських доларів, про що свідчать дані новітнього дослідження, проведеного під егідою ООН. Щорічні прибутки злочинних угруповань у всьому світі приголомшують: вони дорівнюють ВВП Великої Британії та вдвічі перевищують разом узяті оборонні бюджети країн світу. А за даними Управління ООН по наркотикам і злочинності, сумарні злочинні прибутки від усієї незаконної діяльності міжнародних синдикатів зараз складають приблизно 3,6 % світового ВВП, що еквівалентно 2,1 трильйонів доларів. Організація Symantec, яка займається створенням програмного забезпечення в галузі комп'ютерної безпеки, наводить такі дані: у 2011 р. світова економіка втратила близько 114 мільярдів доларів унаслідок злочинів, учинених онлайн [1, с. 209].

За оцінками Світового Банку, високий рівень злочинності не тільки позбавляє державу значної частки приватних іноземних інвестицій, але і в деяких випадках (на рівні окремих країн) «з'їдає» до 8 % економічного зростання. Такі економічні показники, як обсяги та ефективність приватних інвестицій, були б вищими, стверджують експерти, якби не атмосфера загальної невпевненості, викликана рівнем злочинності в регіоні. Замість того щоб сконцентруватися виключно на виробництві, підприємства змушені фінансувати заходи, що забезпечують безпеку своїх співробітників, і захищати свою власність [2, с. 192].

З усього вище зазначеного можна зробити висновок, що актуальність дослідження питання «ціни» злочинності важко

переоцінити. До «ціни» злочинності відноситься прямий та непрямий збиток, суспільно небезпечні наслідки, яких вона завдає суспільству. Дане явище знижує економічні показники, обсяги ефективності приватних інвестицій, змушує державу витратити значні кошти на утримання правоохоронних та кримінально-виконавчих органів, а також в цілому негативно впливає на відношення людей до правоохоронної системи.

Список використаних джерел

1. Сметаніна Н. В. Поняття і структура «ціни» злочинності у сучасній кримінології [Електронний ресурс] / Н. В. Сметаніна // Право і суспільство. – 2014. – № 5.2. – С. 312–316. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2014_5. – Назва з екрана.
2. Мельничук Т. В. Ціна економічної злочинності: проблемні аспекти визначення та застосування [Електронний ресурс] / Т. В. Мельничук // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2013. – № 5. – С. 191–195.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри кримінального та адміністративного права і процесу ПЮІ НЮУ імені Ярослава Мудрого Лемешко Олександр Миколайович

Моргулець Вікторія Анатоліївна,
студентка 4 курсу 46 групи
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Останнім часом спостерігається зростання ролі іноземного інвестування в Україні. Пов'язано це з тим, що наша держава, на щастя, набирає темпи розвитку економіки. У сучасних умовах іноземні інвестиції виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень у народному господарстві, зростання технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності.

Дослідженням даного питання тією чи іншою мірою займається ряд науковців, серед яких К. С. Звягіна, А. П. Дука, Т. Т. Гринів, О. В. Вовк, В. М. Мацука, О. А. Прокопчук, А. О. Гура та ін.

На даний час в Україні закладені основи регулювання діяльності іноземних інвесторів та безпосередньо механізм залучення іноземних інвестицій. На сьогодні це питання регулюється наступними нормативно-правовими актами: Законом України [далі – ЗУ] «Про інвестиційну діяльність», ЗУ «Про режим іноземного інвестування», ЗУ «Про захист іноземних інвестицій на Україні», ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність», ЗУ «Про інститути спільного інвестування» та інші.

Відповідно до ст. 1 ЗУ «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект. Оскільки інвестиційна діяльність пов'язана з певним ризиком для іноземного інвестора, обсяг іноземних інвестицій значною мірою залежить від ефективності правових гарантій, передбачених у національному законодавстві. Саме з метою забезпечення сприятливого та стабільного інвестиційного режиму держава встановлює державні гарантії захисту інвестицій. У ст. 19 ЗУ «Про інвестиційну діяльність» визначено державні гарантії захисту інвестицій як систему правових норм, які спрямовані на захист інвестицій та не стосуються питань фінансово-господарської діяльності учасників інвестиційної діяльності та сплати ними податків, зборів (обов'язкових платежів). Державні гарантії захисту інвестицій не можуть бути скасовані або зружені. Правові гарантії відповідно до ЗУ «Про режим іноземного інвестування» поділяються на: 1) гарантії від зміни законодавства; 2) гарантії від примусових вилучень, а також незаконних дій державних органів та їх посадових осіб; 3) компенсації і відшкодування збитків іноземним інвесторам; 4) гарантії у разі припинення інвестиційної діяльності; 5) гарантії переказу доходів, прибутків та інших сум у зв'язку із іноземними інвестиціями.

Як зазначає вчена Звягіна К. С., іноземний інвестор хоче мати гарантію, що умови інвестування мінятися не будуть. Він повинен бути впевненим у тому, що будь-які зміни у законодавстві не погіршать комерційних результатів його діяльності. Проте, на жаль, нестабільність українського законодавства і його непередбачуваність нерідко породжують у іноземних інвесторів сумніви щодо цього.

Проблеми іноземного інвестування виокремив Гринів Т. Т., а саме, основними чинниками які негативно впливають на процес

іноземного інвестування є: 1) нестабільне законодавство, відсутність надійних гарантій захисту від його змін для іноземних інвесторів; 2) високий рівень інфляції; 3) невисокий рівень розвитку інфраструктури; 4) відсутність чіткої державної стратегії щодо заохочення інвестицій; 5) значний податковий і адміністративний тиск; 6) нестабільність фінансової системи України; 7) високий рівень корумпованості та бюрократизму в органах державної влади; 8) нерівномірність іноземного інвестування по регіонах України; 9) складність реєстраційних, ліцензійних, сертифікаційних та митних процедур та інші.

Основними напрямками вирішення проблем іноземного інвестування є, насамперед: створення стабільної податкової системи, яка б забезпечувала достатній обсяг надходжень до бюджетів усіх рівнів, ефективне функціонування економіки, створення умов для подальшої інтеграції України до світової економіки; розвиток корпоративного управління для поліпшення інвестиційного клімату і спрямуватися на поступове наближення нормативно-правової бази до законодавства Європейського союзу; стимулювання довгострокового банківського кредитування; розвиток фондового ринку та забезпечення прозорої діяльності інститутів спільного інвестування; запровадження спеціального режиму інвестування на територіях з несприятливими соціально-економічними умовами та залучення інвестицій у пріоритетні галузі виробництва; розвиток інфраструктури; боротьба з інфляцією та інші заходи.

З огляду на вищесказане варто зазначити, що питання залучення та використання іноземних інвестицій в економіку України постає досить гостро. Наша держава зацікавлена в залученні та оптимальному використанні іноземних інвестицій, однак для цього необхідно створити ефективну систему державного регулювання інвестиційної діяльності. Вирішення даного питання повинно стати пріоритетним, адже від ефективності інвестиційної політики залежить стан виробництва, рівень технічного оснащення основних фондів підприємств народного господарства, можливості структурної перебудови економіки, рішення соціальних та економічних проблем.

Науковий керівник: к. ю. н., асистент кафедри цивільного господарського та екологічного права Шимко Артем Романович

Нога Петро Петрович,
студент 5 курсу групи ФАРМ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ В УКРАЇНІ ТА ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНИ

У світі існують наступні системи соціального страхування: Бевириджа, Бісмарська, ліберальна, неоліберальна, консервативна, католицька, соціал-демократична та ін. Дослідивши їх особливості, ми дійшли висновку, що система соціального страхування в Україні найбільшою мірою схожа на німецьку систему (систему Бісмарка) [1, с. 10].

Однак, це не означає, що Українська система соціального страхування і система страхування Федеративної Республіки Німеччини (далі – ФРН) ідентичні.

Національні системи соціального страхування, їх складові, суб'єкти, фінансові механізми різноманітні і суттєво відрізняються. В основі побудови системи соціального страхування країни лежить її власний соціально-економічний досвід, ступінь економічного розвитку, величина валового внутрішнього продукту. Склад і структура системи соціального страхування країни багато в чому визначається соціально-історичними передумовами її виникнення [2, с. 26].

Зважаючи на це, а також на той факт, що система соціального страхування у ФРН є однією з кращих в Європі, ми вважаємо що проведення компаративістського аналізу вітчизняної системи і системи соціального страхування ФРН є цікавим та актуальним.

Відповідно до Конвенції Міжнародної організації праці «Про мінімальні норми соціального забезпечення» 1952 року № 102 виділяють дев'ять головних елементів, які входять в поняття соціальний захист.

В нашому дослідженні ми зосередили увагу на порівнянні систем державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Як при будь-якому порівнянні, ми можемо говорити про наявність спільних та відмінних рис. Саме при аналізі розбіжностей можна виділити позитивний досвід, який може бути застосований в Україні. Під позитивним

досвідом ми розуміємо не лише розширення прав працюючих та збільшення соціальних виплат, але й економічний ефект, покращення процедури надання соціального забезпечення, тощо.

Отже, спільних рис систем соціального страхування двох держав доволі багато (наприклад, схожі види соціальних послуг та матеріального забезпечення, чинники, які впливають на розміри таких виплат, тощо).

У досліджуваних нами системах нами виявлено наступні особливості: у ФРН працівник може, попередньо повідомивши роботодавця, не працювати у зв'язку із хворобою протягом трьох днів без отримання листка тимчасової непрацездатності (бюлетеня). Якщо працівник хворіє більше трьох днів, то для отримання матеріального забезпечення він має його отримати. Перші шість тижнів хвороби бюлетень в повному обсязі (100 % від середньої заробітної плати) оплачує роботодавець. Після спливу цього строку період подальшої тимчасової непрацездатності оплачується лікарняними касами, послугами яких користується працівник (але не більше ніж сімдесят вісім тижнів, на кожні три роки, перевищення строку тягне за собою припинення виплат, а іноді ініціювання питання дострокового виходу працівника на пенсію). Виплати здійснюються у розмірі 90 % від його середньої заробітної плати. Право на виплати мають особи зі страховим стажем понад чотири тижні в конкретного роботодавця. У випадку коли характер захворювання свідчить про довготривалість лікування, то роботодавець може не чекати спливу строку шести тижнів і зобов'язати лікарняну касу виплачувати допомогу по тимчасовій непрацездатності на підставі висновку лікуючого лікаря, котрий перебуває у трудових відносинах із відповідною касою.

Окремо варто зупинити увагу на тому, що у ФРН діє система лікарняних кас – установ, соціального страхування, які, крім виплат застрахованим особам допомоги по тимчасовій непрацездатності, надають супутні послуги (наприклад, здійснюють медичне забезпечення). Вони створюються на федеральному рівні в кожній галузі виробництва.

Також у ФРН існує таке поняття як «поступове введення працівника в робочий режим», яке означає що працівник за рахунок каси починає поступово повертатися до роботи до моменту відпрацювання повного робочого дня (зазначмо, що в Україні існує лише поняття переведення на легшу роботу на строк до чотирнадцяти днів).

Стосовно допомоги по вагітності та пологах, то варто зазначити, що у ФРН поняття відпустки по догляду за дитиною відсутнє. Допомога виплачується протягом шести тижнів до та восьми тижнів після пологів (зі збереженням робочого місця) тим працівникам, які мають не менше дванадцяти тижнів страхового стажу. Право на таку відпустку має й чоловік, дружина якого народжує, строком до двох тижнів. Догляд за хворою дитиною віком до дванадцяти років, згідно із соціальним законодавством ФРН, може тривати не більше десяти днів на одну дитину, але не більше двадцяти п'яти днів на рік за умови відсутності інших осіб, які можуть доглядати дитину.

Зважаючи на вищенаведене, ми можемо констатувати той факт, що система соціального страхування в Україні не поступається системі ФРН. Однак, у контексті удосконалення вітчизняної системи соціального страхування ми можемо звернутися системи, яка існує у ФРН.

Список використаних джерел

1. Соціальне страхування: конспект лекцій / Тархов П. В., Боронос В. М., Козін Е. Г. та ін. – Суми: Видавництво СумДУ, 2009.– 164 с.
2. Соціальне страхування / Т. І. Стецюк, О. В. Мурашко, О. В. Димніч та ін. – Київ: Видавництво Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, 2015. – 142 с.

Науковий керівник: Божко В. М. – д. ю. н, доцент.

Пахомова Валерія Артурівна,

студентка магістратури Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН З ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ОРГАНІВ ТА ІНШИХ АНАТОМІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ЛЮДИНИ

У випадках, коли відновлення здоров'я, лікування чи усунення небезпеки для життя хворого без хірургічного втручання неможливе, використовується трансплантація як метод лікування найтяжчих та найскладніших захворювань людини. Врахо-

вуючи її важливі функції та завдання, держава повинна сприяти розвитку такої діяльності й удосконалювати правову базу трансплантології. Про загострення проблеми правового регулювання трансплантації органів та анатомічних матеріалів людини свідчать й чисельні дослідження вітчизняних науковців М. І. Авдєєва, З. Л. Волож, А. П. Громова, М. І. Ковальова, М. С. Малєїна, М. М. Малєїної, Н. О. Маргацької, А. В. Тихомірова, С.С. Шевчук та ін. Крім того, в умовах курсу євроінтеграції нашої держави до стандартів Європейського Союзу, актуальним залишається питання сучасного стану нормативно-правового регулювання законодавства в Україні, у тому числі й у сфері здійснення трансплантації.

Правову основу регулювання трансплантології в Україні становить Конституція України, система законів, підзаконних нормативно-правових актів, а також міжнародні документи, що регулюють відносини даної сфери. Основним нормативно-правовим актом, що регулює відносини трансплантації є Закон України «Про трансплантацію органів і інших анатомічних матеріалів людини» від 16 липня 1999 р. (далі – Закон), який з урахуванням сучасного стану науки і рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я визначає умови і порядок застосування трансплантації як спеціального методу лікування, забезпечує додержання в Україні прав людини та захист людської гідності при застосуванні трансплантації та здійсненні іншої, пов'язаної з нею діяльності [4, ст. 377]. Цей закон регулює такі питання: здійснення права лікування методом трансплантації, про безвідплатне донорство органів, визначення моменту узяття трансплантата, значення згоди донора і реципієнта на пересадку органів і тканин, право отримання трансплантата від живого донора, право вилучення органу у трупа, відшкодування збитку під час спричинення шкоди донорові, порядок ухвалення медичного висновку про вилучення і трансплантацію органів і тканин, перелік органів і тканин людини, які можуть використовуватися для трансплантації, значення прижиттєвої згоди на роль донора у разі смерті, відповідальність за порушення законодавства про трансплантацію [2, с. 240].

Положення цього Закону у першу чергу регулюють діяльність, пов'язану з трансплантацією органів, і не містять розмежування між порядком використання трансплантації органів і клітин. Крім того, положення Закону не містять визначення поняття «смерть людини» та правове регулювання відповідаль-

ності за негативні наслідки, спричинені цим методом лікування, відсутні комплексні механізми забезпечення належної якості трансплантаційної допомоги, належного контролю за застосуванням трансплантації як органів, так і тканин та клітин. Також важливою проблемою є забезпечення контролю за якістю трансплантатів. Необхідна розробка стандартів та критеріїв їх якості [7, с. 104–105]. Відтак, окреслені проблеми та відсутність в Законі спеціальної термінології, умов та порядку здійснення трансплантації клітин призводить до неоднозначного розуміння його положень та необхідності внесення змін та доповнень з метою врегулювання вказаних відносин.

Стаття 16 Закону закріплює презумпцію «виклопотаної згоди» на вилучення органів у померлого донора. Науковці вважають, що саме Закон ухвалений Верховною Радою у 1999 р., не дозволяє нормально розвиватися вітчизняній трансплантології. Через його недосконалість пошуки донорських органів розтягуються на роки. Багато реципієнтів помирають, так і не дочекавшись «свого серця» [6]. Анікіна Г. М. зазначає, що виходом з ситуації є внесення змін до Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині», а саме заміна «виклопотаної згоди» на «презумпцію згоди», що повинно спростити процедуру трансплантації [1, с. 73].

На вирішення окремої проблеми Міністерство охорони здоров'я України винесло на громадське обговорення проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини», в якому суттєвою новелою було концептуальні зміни порядку та умов вилучення анатомічних матеріалів у померлих осіб. МОЗ України пропонувало запровадити «презумпцію згоди» щодо трансплантації органів і тканин людини від померлої особи, оскільки це б стимулювало розвиток трансплантації і медицини в цілому.

Науковці вважають доцільним запозичити досвід США щодо «картки донора», зокрема пропонують запровадити в Україні аналогічну процедуру, як при отриманні громадянином посвідчення водія так і на момент призову на строкову військову службу. Вказані реформи повинні стимулювати розвиток трансплантології та підвищити ефективність проведених операцій. Зокрема в ст. 15 проекту № 2184а Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» від 15.10.2015 р. зазна-

чено, що взяття органів та тканин у померлих осіб для трансплантації дозволяється з моменту визначення людини померлою в порядку, який встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я. З цього загального правила в законопроекті передбачені деякі винятки [5]. Проте, вказаний законопроект викликав великі дискусії й протиріччя та його було повернуто на доопрацювання.

На думку Дунаєвська Л. Г., Лушпійенко В. М. при введенні «презупції згоди» можуть виникнути питання щодо зловживання лікарями своїм становищем, насамперед це буде вбачатися в тому що лікар з метою наживи може не боротися за життя людини до останнього, для того щоб використати органи (анатомічні матеріали) померлої людини для пересадження їх іншій людині [3, с. 208].

Таким чином, сучасна діяльність, пов'язана з трансплантацією клітин регулюється спеціальним Законом України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини», який ґрунтуються на міжнародних принципах правового регулювання трансплантації органів і тканин людини. Проте, на сьогодні в Українському законодавстві відсутнє належне регулювання відносин з трансплантації органів і тканин, оскільки більшість нормативно-правових актів вже втратили свою актуальність, натомість нової законодавчої бази ще не прийнято. Відтак, виникає необхідність у реформуванні українського законодавства на основі міжнародного досвіду, шляхом прийняття нового закону, що б повно та всебічно регулював відносини з трансплантації.

Список використаних джерел

1. Анікіна Г. М. Особливості правового регулювання трансплантації органів від померлого донора / Г. М. Анікіна // Юридична Україна. – 2010. – № 10. – С. 68–75.
2. Міщук І. В. Дослідження історії розвитку законодавчого регулювання трансплантації органів і тканин людини / І. В. Міщук // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 2 (2). – С. 233–243.
3. Дунаєвська Л. Г. Трансплантація органів і тканин людини: правовий та криміналістичний аналіз / Л. Г. Дунаєвська, В. М. Лушпійенко // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. – 2012. – Вип. 2(14). – С. 206–209.

4. Про трансплантацію органів і інших анатомічних матеріалів людини : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1999 р. – № 41. – ст. 377.
5. «Про внесення змін до Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» [Електронний ресурс] : Законопроект. – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/204511>. – Назва з екрана.
6. Максименко Н. Українська трансплантологія вмирає: їй потрібна пересадка закону [Електронний ресурс] / Н. Максименко // УНІАН Здоров'я. – 2007. – № 20. – С. 9–11. – Режим доступу: <http://www.unian.net/ukr/news/news-218930.html>. – Назва з екрана.
7. Розвадовський В. Б. Проблеми правового регулювання трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів людини / В. Б. Розвадовський // Вісник Запорізького національного університету. – 2012. – № 2 (I). – С. 103–106.

Пешкова Марина Олегівна,
студентка 2 курсу Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА

Питання правового статусу іноземців та осіб без громадянства останнім часом стає все актуальнішим, адже – це частина загального правового становища в суспільстві. Така тенденція пов'язана із розширенням міжнародних зв'язків України з іншими країнами світу.

Станом на 31.12.2014 року на обліку в Державній міграційній службі України перебувало іноземців та осіб без громадянства – 75 732 чол. Кількість іммігрантів, іноземців та осіб без громадянства, починаючи із 2008 року, неухильно зростає на 10 000 – 15 000 мігрантів щорічно [5].

Проблемою є те, що в юридичній літературі відсутня систематизація правових норм у сфері державного управління, які визначають правове становище іноземців та регулюють забезпечення їх адміністративно-правового статусу в нашій країні.

Треба зазначити, що певний внесок у дослідженні цієї теми зробили: С. Ф. Константинов, А. М. Кузьменко, І. В. Бойко,

О. Л. Гамалій, І. П. Голосніченко, М. Ф. Стахурський, Н. І. Золотарьова, Д. М. Бахрах та інші.

Метою даної статті є розкриття поняття, змісту адміністративно-правового статусу іноземців та осіб без громадянства в Україні, поняття іноземця та особи без громадянства.

Правовий статус – це сукупність різних прав і обов'язків суб'єктів, закріплених нормами всіх галузей права [1].

Правовий статус іноземців встановлює держава, на території якої вони перебувають, але з урахуванням відповідних загально-визнаних норм міжнародного права, зокрема що стосується можливості захисту державою їх прав і національної належності [2, с. 179].

Відповідно до закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Іноземець – особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав». В свою чергу, «Особа без громадянства – особа, яку жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином» [3].

Правовий статус іноземців та осіб без громадянства визначено Конституцією України, законами України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про імміграцію», «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» та іншими нормативно-правовими актами України, а також різноманітними нормами міжнародного права [4].

У статті 3 закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» визначено основні засади правового статусу іноземців та осіб без громадянства, зокрема: вони користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими *Конституцією*, законами чи міжнародними договорами України; незалежно від законності їх перебування, мають право на визнання їх правосуб'єктності та основних прав і свобод людини; зобов'язані неухильно додержуватися *Конституції* та законів України, інших нормативно-правових актів, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, інтереси суспільства та держави.

Отже, адміністративно-правовий статус іноземців та осіб без громадянства визначається основними правами, обов'язками і відповідальністю. На сьогодні нормативно-правова база не є такою великою і ґрунтовною, як хотілось би у питанні визначення статусу іноземця та осіб без громадянства, але все ж таки

адміністративно-правових статус таких суб'єктів забезпечується системою економічних, політичних, ідеологічних, соціальних, організаційних та юридичних гарантій. Такі гарантії забезпечують реалізацію іноземним громадянам і особам без громадянства їх прав і виконання ними відповідних обов'язків.

Список використаних джерел

1. Гамалій О. Л. Поняття та особливості адміністративно-правового статусу іноземців в Україні [Електронний ресурс] / О. Л. Гамалій. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2011_2/PB-2/PB-2_26.pdf. – Назва з екрана.
2. Кримінально-правовий статус іноземців відповідно до законодавства європейських країн [Текст] / В. Барановський // Проблеми розбудови громадянського суспільства в Україні: Матеріали міжвузів. наук.-прак. конф. у 2-х кн., 5 черв. 2008 р. Кн. 2. – Київ : Ун-т економіки та права «Крок», 2008. – С. 178–182.
3. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 8.06.2016 року [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
4. Конституційно-правовий статус і правовий режим іноземців та осіб без громадянства в Україні: співвідношення понять [Електронний ресурс] / А. В. Грабильніков // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2015. – Вип. 6. – С. 59–66. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvu_2015_6_10. – Назва з екрана.
5. Міграція в Україні: факти і цифри [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/ukr_ff_f.pdf. – Назва з екрана.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри кримінального, адміністративного і трудового права Куш Олексій Євгенович.

Письменна Ірина Анатоліївна,

студентка 5 курсу, група КЮ-1

Полтавського юридичного інституту

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

АВТОНОМІЯ ВОЛІ СТОРІН У МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРАХ

Основоположним принципом укладання міжнародного договору є автономія волі. Дане правило відображене у ст. 6 Закону

України «Про міжнародне приватне право», згідно з якою учасники наділені правомочністю самостійно здійснювати вибір права, що підлягає застосуванню до змісту правових відносин, у випадках, передбачених законом [1]. Хоча, у порівнянні з Регламентом Рим I, правило здається звуженим, адже за ч. 1 ст. 3 вказаного Регламенту, свобода вибору полягає у тому, що «договір регулюється правом, обраним сторонами», тобто відсутній припис щодо вибору права у законодавстві [2].

Однак, враховуючи те, що господарські відносини ґрунтуються на договірних зобов'язаннях, то спеціально-дозвільна норма ст. 6 Закону України «Про міжнародне приватне право» поступається правилу, викладеному у ст. 43 даного закону, за яким «сторони договору згідно із статтями 5 та 10 цього Закону можуть обрати право, що застосовується до договору, крім випадків, коли вибір права прямо заборонено законами України» [1].

У доктрині зустрічається декілька класифікацій угод про вибір права. Так, Задорожна С. М. зазначає два способи використання відповідного принципу, а саме, прямий та непрямий вибір права. Прямий вибір права є своєю чергою ділиться на категоричний та конклюдентний. Конкуренцією колізійних прив'язок відноситься до непрямого вибору права [3, с. 15]. Також існує поділ угод на явні, де вибір права явно виражений, та неявні, що виражаються в умовах договору або за сукупністю обставин справи [4, с.134]. Дані позиції є майже однаковими та відповідають українському законодавству, а саме ч. 2 ст. 5 Закону України «Про міжнародне приватне право».

Явний або прямий вибір права може здійснюватися у кількох формах. Наприклад, це може бути зазначено у самому тексті договору або укладено окремих документ, який буде невід'ємним додатком до договору.

Відповідно до ч. 5 ст. 5 Закону України «Про міжнародне приватне право», вибір права або зміна раніше обраного права можуть бути здійснені учасниками правовідносин у будь-який час [1]. Тобто, наявність чи відсутність угоди про вибір права жодним чином не впливає на дійсність основної угоди.

Щодо неявних або непрямих угод, то Закон України «Про міжнародне приватне право» вказує, що воля сторін може бути витлумаченою з їх дій, умов правочину чи обставин справи [1].

Реальний вибір права може виражатись через застосування стандартних форм (наприклад, Морський страховий поліс Ллойда), матеріали, які зберегли хід попередніх ділових переговорів, та

наявність посилань на норми законодавчого акта конкретної держави (наприклад, якщо сторони посилалися на комерційний кодекс Іспанії, то у суду не виникне сумнівів, щодо обраної сторонами юрисдикції).

Важливим елементом принципу автономії волі є можливість сторін обрати до різних частин угоди різні юрисдикції. Відповідно до ч. 4 ст. 5 Закону України «Про міжнародне приватне право» «вибір права щодо окремих частин правочину повинен бути явно вираженим». Щодо цього існують декілька основних позицій науковців. Одні вважають, що договір в цілому повинен регулюватися одним законом, а винятком може бути ситуація, за якою угода складається з кількох договорів, котрі є юридично та економічно незалежними один від одного. Інші зазначають, що поділ юрисдикцій напряду пов'язаний з принципом свободи договору, який не може бути забороненим.

Обидві позиції є обґрунтованими, адже нехтування фундаментальним принципом договірних зобов'язань є порушенням усталеної практики, а поділ юрисдикцій може призвести до використання своєї свободи для уникнення негативних елементів законодавства певної держави.

Отже, дослідивши наукові позиції, національне та міжнародне законодавство, ми визначаємо правило автономії волі, як елемент принципу свободи договору у зовнішньоекономічних відносинах. Відповідно до наукових досліджень існує два види впровадження вказаного принципу: явний (вказівка в договорі або в додатковому документі, застосування загального принципу визначення права) та неявний (на основі тлумачення умов правочину чи обставин справи, вказівки на норми певного акта та обрання певної судової інстанції). Також було проаналізовано можливість застосування права декількох держав до різних частин одного договору, та обґрунтовано необхідність застосування вказаної доктрини.

Список використаних джерел

1. Про міжнародне приватне право [Електронний ресурс] : Закон України від 23.06.2005 р. № 2709. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2709-15/para039#039>. – Назва з екрана.
2. Регламент (ЄС) № 593/2008 Європейського Парламенту та Ради «Про право, яке підлягає до застосування щодо договірних зобов'язань («Рим І»)» [Електронний ресурс] : Міжнарод-

ний документ від 17.06.2008 р. № 593/2008. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994905>. – Назва з екрана.

3. Задорожна С. М. Автономія волі сторін у міжнародному приватному праві : дис. канд. юрид наук / С. М. Задорожна. – Київ, 2006. – 203 с.
4. Діковська І. А. Форма угод про вибір застосовуваного до договору права / І. А. Діковська // Альманах міжнародного права. – 2015. – № 7. – С. 133–141.

Ришиковець В. М.,
студентка 2 курсу групи ПК-24
Полтавського юридичного коледжу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ В УКРАЇНІ

Виконанням рішень судових органів та інших органів державної влади в Україні займалися державні виконавці. Однак на основі проведення реформ в Україні нові запровадження відбулися і в цій сфері. Так, 2 червня 2016 року Верховна Рада України, за поданням глави держави, прийняла Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», який набрав чинності з 5 жовтня 2016 року. З прийняттям даного Закону в Україні впроваджується змішана система виконання судових рішень, тобто виконання судових рішень буде здійснюватися крім державних виконавців також і приватним. На основі цього закону в Україні запроваджується інститут приватних виконавців.

Відповідно до цього закону приватними виконавцями можуть бути особи, які:

- є громадянами України, що досягли 25 років;
- мають вищу юридичну освіту не нижче другого (магістерського) рівня;
- володіють державною мовою;
- мають стаж роботи у галузі права після отримання відповідного диплома не менше двох років;
- склали кваліфікаційний іспит [1];

Приватними виконавцями не можуть бути особи, які не відповідають зазначеним вище вимогам, а також деяким іншим:

визнана судом недієздатною, яка має не зняту або не погашену судимість, яка вчинила корупційне правопорушення, якій анульовано свідоцтво про зайняття нотаріальною чи адвокатською діяльністю тощо.

Приватний виконавець, як і державний, під час здійснення своєї діяльності не може займатися іншою оплачуваною роботою (крім викладацької, наукової та творчої діяльності) [2, с. 87].

Для визначення рівня професійної підготовленості осіб, які мають намір здійснювати діяльність приватного виконавця, та вирішення питання щодо надання права на здійснення діяльності приватного виконавця при Міністерстві юстиції України утворюється Кваліфікаційна комісія приватних виконавців [1].

Зазначеним Законом приватних виконавців віднесено до категорії осіб, що провадять незалежну професійну діяльність, проте цей статус є дещо умовним, оскільки такі виконавці будуть підконтрольні Міністерству юстиції України.

Ідея запровадження приватних виконавців була взята із досвіду іноземних держав. Сьогодні понад 60 країн світу запроваджують недержавні форми виконання судових рішень. Серед них – більшість країн Євросоюзу, низка країн СНД, зокрема у Франції, Італії, Бельгії, Нідерландах, Грузії, Казахстані, Люксембурзі та інших [5, с. 76]. Деякі країни (США, Болгарія, Румунія, Словенія, Угорщина та ін.) можуть слугувати прикладом того, як ефективно запровадити інститут приватних виконавців. При цьому, деякі з держав (Угорщина, Болгарія, Словенія) обрали для себе подвійну модель, коли поряд із державними виконавцями, виконувати судові рішення може бути доручено приватним, натомість, наприклад, Румунія обрала для себе лише один вид виконавців – приватних судових службовців [3, с. 71].

В нашій країні працюватиме подвійна модель: приватні і державні виконавці. Яка все ж таки відмінність приватного виконавця від державного? По-перше, на відміну від державних виконавців, фінансування яких здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, так і за рахунок боржника, фінансове забезпечення приватних виконавців здійснюється виключно за рахунок боржника. По-друге, приватний виконавець обмежений в деяких діях та не вправі накладати штрафи та інші стягнення на боржника, інших фізичних чи юридичних осіб та посадових осіб. По-третє, приватні виконавці зацікавлені у швидкому виконанні рішення суду, оскільки від цього залежатиме їхня винагорода [5, с. 76].

Що стосується винагороди приватного виконавця, то вона включає в себе основну та додаткову. Основна встановлюється в сумах, які стягуються з боржника за вчинення виконавчих дій. Розмір основної винагороди встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Запровадження даного інститут має певні переваги та недоліки. Перш за все, приватні виконавці зменшать завантаженість органів державної влади. Таким чином це сприятиме зниженню корупції в державних органах. Запровадження цього інституту в Україні дозволить збільшити надходження до державного бюджету через сплачені приватними виконавцями податки. Недоліки полягають в тому що, оскільки, приватні виконавці мають власним коштом забезпечувати себе матеріально-технічними коштами, це відбиватиметься на вартості послуг, а отже для звичайного громадянина більш доступним варіантом можуть залишитися державні виконавці. Також, приватні виконавці, бажаючи якнайшвидше завершити виконавче провадження, будуть нехтувати правами боржників, адже від успішного та швидкого завершення провадження буде прямо залежати їхня винагорода [4, с. 14–15].

Характеризувати даний інститут поки що зарано, оскільки приватні виконавці ще не розпочали свою роботу. Але, на мою думку, даний крок є досить позитивним. Це є просуванням в сторону побудови європейської країни. Інститут приватних виконавців повинен зменшити державні витрати і корупційну складову.

Список використаних джерел

1. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів [Електронний ресурс] : Закон України від 2 червня 2016 року. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>. – Назва з екрана.
2. Верба-Сидор О. Б. Інститут приватних виконавців в Україні: пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання / О. Б. Верба-Сидор, У. Б. Воробель // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2016. – № 1. – С. 86–94.
3. Солонар А. В. До питання запровадження інституту приватних виконавців в Україні / А. В. Солонар, В. В. Васильєва // Юридичний науковий електронний журнал. – 2016. – № 1. – С. 65–88.

4. Гончаренко Є. Переваги та недоліки запровадження інституту приватних виконавців в Україні / Є. Гончаренко // Юридична газета. – 2016. – № 16. – С. 14–15.
5. Сайко Л. Ю. Правові аспекти запровадження інституту приватних виконавців в Україні / Л. Ю. Сайко, В. В. Ляшенко // Young Scientist. – 2015. – № 5. – С. 75–78.

Науковий керівник: викладач Полтавського юридичного коледжу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Шеховцова О. І.

Олефір Юлія Василівна,
студентка 5 курсу, група КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПОВОДЖЕННЯ ІЗ ЗАСУДЖЕНИМИ

Міжнародні акти про права людини, про поведження з засудженими мають значний вплив на кримінально-виконавчу політику. Так, зокрема, у ст. 28 Конституції України знайшло своє втілення поняття людської гідності, що є похідним у концепції прав людини: «Кожен має право на повагу до його гідності. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поведженню чи покаранню».[1] Це твердження є відбиттям втілення положень міжнародних нормативно-правових документів, які стосуються практики виконання-відбування кримінальних покарань. При цьому слід зауважити, що прийняті на міжнародному рівні норми, принципи і рекомендації в галузі виконання покарань і діяльності органів і установ виконання покарань є так званими міжнародними стандартами поведження із засудженими [3].

Міжнародні акти які регулюють питання тримання засуджених, які ратифіковані Україною, є велика кількість але основними з них є такі:

- Загальна декларація прав людини;
- Декларація про захист всіх осіб від катувань і інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання.

До Європейських нормативних актів відносять:

- Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод;
- Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання;
- Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню;
- Європейські в'язничні правила (Мінімальні стандартні правила поводження із в'язнями).

Регламентуючи кримінально-виконавчу діяльність органів та установ виконання покарань, кримінально-виконавче законодавство повинно якомога повніше гарантувати всім засудженим під час реалізації стосовно них процесу виконання-відбування призначених покарань дотримання визнаних міжнародною прогресивною спільнотою прав людини, що достатньо повно відображені в Основному Законі України. Згідно із Засадами державної політики України в галузі прав людини неприпустимо звужувати зміст та обмежувати обсяг прав і основних свобод людини й громадянина проголошених Загальною декларацією прав людини, що також знайшли своє відображення і в нормах Конституції України.

У науці кримінально-виконавчого права до змісту суб'єктивного права засудженого включають: а) його можливість вільно користуватися соціальними благами у межах, встановлених правом; б) можливість вимагати виконання кореспондуючих даному праву обов'язків адміністрацією органів і установ виконання покарань, іншими суб'єктами кримінально-виконавчих та інших правовідносин; в) можливість звернутися за захистом свого суб'єктивного права [2, с. 38].

Так, у ч. 1 ст. 1 КВК України міститься положення, згідно з яким способом захисту інтересів особи, суспільства і держави як мети кримінально-виконавчого законодавства є «запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими», що цілком відповідає змісту Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження й покарання [2].

У ряді міжнародних Документів (Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями, Основні принципи поводження з

в'язнями, Європейські тюремні правила) чільне місце займає положення, згідно з яким у поведженні із засудженими не допускається ніякої дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних та інших переконань, національного або соціального походження, майнового стану, народження чи за іншою ознакою [4].

Отже, міжнародні стандарти поведження із засудженими – це прийняті на міжнародному рівні норми, принципи і рекомендації в галузі виконання покарань і діяльності органів і установ виконання покарань. Ці стандарти були узгоджені міжнародною спільнотою і в їх підґрунті насамперед лежить Загальна декларація прав людини.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 28.
2. Кримінально-виконавчий кодекс України : наук.-практ. коментар / А. Х. Степанюк, І. С. Яковець ; за заг. ред. А. Степанюка. – Харків : Юрінком Інтернет, 2005. – 560 с.
3. Степанюк А. Х. Втілення міжнародних стандартів у практику діяльності кримінально-виконавчої системи України / А. Х. Степанюк, І. С. Яковець. – Харків : Кроссрод, 2007. – С. 51.
4. Мінімальні стандартні правила поведження з в'язнями ООН; Правила, Міжнародний документ від 30.08.1955.

Козловська Яніна Олександрівна,
студентка 5 курсу, групи КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЩОДО ЧИННИКІВ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ РЕЦЕДИВНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ

Послаблення впливу традиційних моральних цінностей в умовах глобалізації, низький рівень правової культури призводить до того, що серед молоді пропагується неправомірне поведінка, що в подальшому стає причиною вчинення злочину та не рідко відбування покарання в місцях позбавлення волі. Подальшим кроком може стати формування груп негативного спрямування, які очолюють кримінально активні особи, які неоднора-

зово перебували в місцях позбавлення волі. Як наслідок це призводить до вчинення злочину членами даної групи повторно.

Саме вони сприяють первинному наслідуванню «злочинних» та «тюремних» традицій і звичаїв, формують середовище «першого ступеня обробки» молоді на шляху її входження в злочинний світ. Цілком імовірно, що особа, яка після перебування в місцях позбавлення волі продовжує дотримуватися норм, звичаїв і традицій тюремного світу, є адаптивною до нього й відповідних практик злочинного способу життя. Водночас за відсутності соціального контролю та підтримки держави й суспільства вона є дезадаптивною щодо поля легітимної культури правослухняної спільноти. Фактично це призводить до того, що завдяки бездіяльності держави та низькій соціальній активності спостерігається збільшення чисельності молодих засуджених, які перебувають у місцях позбавлення волі, та частки рецидиву злочинів, що вчинюються особами молодого віку [1, с. 142].

У науковій літературі вказується, що даний вид злочинності характеризується підвищеною суспільною небезпечністю, яка полягає: а) у її значній потужності до відтворення; б) в існуванні цієї злочинності за всіх часів історії держави і права; в) у значній питомій вазі в її структурі тяжких та особливо тяжких злочинних діянь; г) у здатності бути передаточним механізмом злочинного ремесла й досвіду, злочинських традицій, устоїв, що тягне за собою існування особливого соціального прошарку в структурі суспільства; д) у підвищеному ступені латентності цих злочинних проявів; е) в інтенсивності заходів, які суспільство й держава вживають з метою запобігання рецидивним злочинам; є) в ідеологічному впливі рецидивістів на свідомість злочинців і законослухняних громадян; ж) у низькій сприйнятливості рецидивістів до запобіжних заходів; з) у культивуванні в громадській свідомості думки про необхідність посилення суворості кримінальної політики як єдино можливого ефективного засобу боротьби з рецидивною злочинністю [2, с. 333].

Рецидивна злочинність неповнолітніх, що були засуджені до позбавлення волі, – це сукупність умисних злочинів, вчинених на певній території за певний проміжок часу особами у віці від 14 до 18 років, які на момент вчинення злочинів мали не зняту або не погашену судимість за умисний злочин, за який їм було призначено покарання у виді позбавлення волі на підставі вироку суду, що набрав законної сили [2, с. 335].

Як зазначає С. О. Виноградова, однією з найбільш активних причин та умов скоєння правопорушень серед підлітків є вживання наркотичних речовин (до 70 % протиправних дій вчиняється в стані сп'яніння), відповідно, профілактика їх вживання фактично є профілактикою правопорушень [1, с. 143].

Прояви протиправної поведінки під впливом алкоголю та інших наркотичних речовин у підлітків пов'язуються з психологічними особливостями, притаманними цьому віку. Унаслідок несформованості стійкості психіки підлітки піддаються масовому впливу різноманітних факторів: традиційних і новостворених (унаслідок інформаційного впливу, масового чи групового захоплення, почуття протесту або тиску групи). Алкоголь, як і тютюн, активно впливає на розгальмування моральних якостей підлітка, руйнує його здоров'я, моральні цінності й стосунки. Це призводить до того, що аморальні вчинки, правопорушення та злочини відзначаються жорстокими невмотивованими діями [1, с. 144].

Важливим загальносоціальним засобом попередження рецидивної злочинності є вдосконалення виховання людини. Це найбільш тривалий і важкий, проте й найбільш надійний засіб попередження рецидивної злочинності, оскільки зникає її база – широка первинна злочинність. Самовиховання, сім'я, школа, навколишнє середовище, колектив, суспільство й держава повинні створити єдину виховну систему [1, с. 145].

Таким чином, більшість населення вважає рецидивну злочинність серед неповнолітніх більш небезпечною, ніж злочинність повнолітніх членів суспільства. Прояви протиправної поведінки у підлітків, частіше за все, відбуваються під впливом алкоголю та інших наркотичних речовин, а також пов'язуються з психологічними особливостями, притаманними цьому віку. Важливим та ефективним засобом попередження рецидивної злочинності є вдосконалення виховання підлітка задля попередження вчинення ним злочину.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри кримінального та адміністративного права і процесу ПЮІ НЮУ імені Ярослава Мудрого Лемешко Олександр Миколайович.

Список використаних джерел

1. Виноградова С. О. Рецидивна злочинність серед неповнолітніх: причини та попередження [Текст] / С. О. Виноградова //

Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Право / голов. ред. Ю. М. Бисага. – Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2015. – Вип. 33. – Т. 2. – С. 141–144.

2. Полях В. Б. Кримінологічне визначення поняття «рецидивна злочинність неповнолітніх, що були засуджені до позбавлення волі» / В. Б. Полях // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 2. – С. 333–336. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2014_2_78. – Назва з екрана.

Телик Катерина Володимирівна, Нога Петро Петрович,
студенти 5 курсу, групи ФАРМ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЛІКАРСЬКУ ПОМИЛКУ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

На сьогодні існує багато наукових досліджень, предметом яких є лікарська помилка. Проте, не зважаючи на всебічне дослідження лікарської помилки на доктринальному рівні та актуальність цього питання з практичної точки зору, наразі навіть легального визначення цього поняття не існує.

Як зазначав І. В. Давидовський «Лікарська помилка – це добросовісна помилка лікаря, що ґрунтується на недосконалому сучасному стану медичної науки та методів її дослідження, яка викликана особливостями протікання захворювання певного хворого або пояснюється недоліками знань лікаря» [1, с. 3]. Таким чином, основними ознаками лікарської помилки є:

- Наявність об’єктивних обставин, які суттєво вплинули на вчинення помилки лікарем;
- Добросовісність, що включає:
 - (а) Належне виконання лікарем своїх обов’язків;
 - (б) Щире бажання допомогти пацієнту та внутрішнє переконання в правильності та доцільності своїх дій.

На нашу думку, однією з умов покращення якості надання медичної допомоги та зменшення кількості медичних помилок є всебічна поінформованість про факти їх вчинення та подальше обговорення отриманої інформації медичними працівниками. Разом з тим, на практиці лікарі часто не визнають того, що вчи-

нили помилку, або приховують факт її вчинення. Однією із причин цього є ризик притягнення до кримінальної відповідальності за неналежне виконання професійних обов'язків медичним працівником. Слід відразу наголосити на тому, що притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 140 Кримінального кодексу України можливе за наявності кількох умов:

- невиконання або неналежне виконання професійних обов'язків має відбуватися через недбале або несумлінне ставлення до них;

- невиконання або неналежне виконання професійних обов'язків тягне за собою тяжкі наслідки для хворого [1].

Таким чином, неналежне виконання професійних обов'язків медичним працівником не охоплює лікарської помилки, оскільки:

- лікарська помилка зумовлена об'єктивними причинами, не пов'язаними з особою самого лікаря, на противагу невиконанню (неналежному виконанню) професійних обов'язків, де суб'єктивне ставлення відіграє основну роль.

- Медична помилка передбачає добросовісне ставлення лікаря до своїх обов'язків, а невиконання (неналежне виконання) професійних обов'язків – недбале (несумлінне) ставлення до них;

- У разі лікарської помилки лікар не порушує обов'язків, що закріплені в нормативних документах різних рівнів, які регулюють діяльність лікаря; при невиконанні (неналежному виконанні) професійних обов'язків лікар (умисно або через недостатню обізнаність із законодавством) порушує норми, що регулюють його діяльність.

Аналізуючи судові рішення по даній категорії справ, можна дійти висновку, що в більшості випадків суди при вирішенні справ не беруть до уваги низку підзаконних нормативних актів та локальних актів, які конкретизують посадові обов'язки лікарів, а також не беруть до уваги суб'єктивний критерій виконання лікарем своїх обов'язків.

Отже, беручи до уваги те, що на законодавчому рівні досі не врегульовано питання лікарської помилки, а також недосконалість правозастосовної практики в контексті притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 140 Кримінального кодексу України, можна зробити висновок про те, що чітко відмежувати лікарську помилку від невиконання (неналежного виконання) професійних обов'язків медичним працівником іноді буває дуже важко, тому на практиці виникає великий ризик незаконного притягнення до кримінальної відповідальності за лікарську по-

милку. Для врегулювання цього питання потрібно на законодавчому рівні визначити поняття лікарської помилки, її ознаки, перелік суб'єктів а також вид і міру відповідальності.

Список використаних джерел

1. Давыдовский И. В. Врачебные ошибки / И. В. Давыдовский // Советская медицина. – 1941. – № 3. – С. 3–10.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. – Назва з екрана.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри кримінального та адміністративного права і процесу Лемешко Олександр Миколайович.

Чальцев Дмитро Вадимович,

студент 5 курсу Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

БЕЗРОБІТТЯ ЯК ФОНОВЕ ЯВИЩЕ ЗЛОЧИННОСТІ

Україна на сьогодні перебуває у процесі ринкових трансформацій при позитивному завершенні яких економіка нашої країни мала б потенціал для розвитку і економічного благополуччя у всіх сферах суспільного життя. Але в результаті ми отримали глибоку соціально-економічну кризу, що впливає на рівень безробіття в суспільстві. Саме цей фактор на нашу думку є одним з головних фонових явищ злочинності, його врахування може вказати на ефективні шляхи розв'язання проблеми удосконалення існуючих та розробки нових засобів її запобігання.

Безробіття, як фонове явище злочинності науковці відносять до так званих загальних явищ. Тобто, ті які унормовують відхилення від загально визнаних норм моралі та етикету, підривають культурні і духовні засади суспільства, полегшують становлення на шлях правопорушень і злочинів. Також для прикладу до таких явищ можна віднести тотальну корупцію згубні наслідки глобалізації, нелегальну трудову міграцію і т. д.

Аналізуючи дані явища потрібно зазначити що існують також і спеціальні фонові явища такі як: наркоманія, насильство у сім'ї, сексуальна розпущеність, всі вони виступають соціальною базою для поширення взаємопов'язаних видів злочинності та

груп злочинів. Всі ці явища як загальні так і спеціальні є взаємопов'язаними, тому що наявність одних зумовлюють наступну появу інших [1, с. 15].

Потрібно зазначити, що сьогоденний стан ринку праці в Україні не відповідає соціальним очікуванням, що в свою чергу лише сприяє збільшенню як офіційно так і неофіційно безробітних.

Звідси і випливає неможливість належного фінансового забезпечення сім'ї що при наявності дітей викликає негативний вплив на виховання. Також вкрай невисока працевлаштування у майбутньому зумовлюють пияцтво, бродяжничество та інші антисоціальні форми поведінки які можуть сприяти виникненню у особи наміру вчинити злочин.

Також доречним буде зазначити про деякі види безробіття.

Так виділяють:

– Фрикційне – пов'язане з пошуком роботи або очікуванням роботи за тим самим фахом. Це явище тимчасове й взагалі неминуче через мінливість ринкової економіки.

– Структурне – пов'язане зі зміною структури попиту на робочу силу, коли одні професії відмирають а інші з'являються. Цей вид безробіття більш тривалий, бо потребує перекваліфікації.

– Циклічне – пов'язане з падінням виробництва в ході економічного циклу [2, с. 52–53].

Даний поділ має практичне значення тому що при аналізі кожного з видів можна простежити сучасні тенденції в Україні.

Відповідно до даних Державної служби статистики України станом на січень 2016 року офіційний рівень безробіття становив 508,6 тисяч осіб а лише за січень кількість офіційно зареєстрованих безробітних збільшилася на 17,8 тисяч. Це є вражаючою цифрою оскільки йде мова про офіційно зареєстрованих а кількість фактичних безробітних є набагато більшою.

Так, керуючись статистичною інформацією про зареєстровані правопорушення за період з 2013 року по вересень 2016 року кількість таких правопорушень зменшилася майже на 400 тисяч, але кількість злочинів проти власності збільшилася на 100 тисяч.

Отже можна констатувати що ситуація є вкрай тривожною, а останні події в нашій країні не дають змогу надіятися на найближче покращення вище наведеного показника.

Таким чином, безробіття є одним з основних фонових явищ злочинності, оскільки високий рівень безробіття зумовлює поступові деформації у свідомості осіб – безробітних і в подальшому підштовхує їх до антисоціальних форм поведінки.

Список використаних джерел

1. Головкін Б. М. Роль фонових явищ у детермінації злочинності [Електронний ресурс] / Б. М. Головкін. – Режим доступу: <http://www.naiu.kiev.ua/files/naukova-diyalnist/naukovi-zaxodi/zbirniki/zbir-tez-kriminol.pdf>. – Назва з екрана.
2. Палехова В. А. Макроекономіка [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. А. Палехова. – Режим доступу: <http://www.lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/7/6.pdf>. – Назва з екрана.

Шишко Ігор Миколайович,
студент 5 курсу, 3 групи Інституту підготовки
кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПРАВО ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ НА СТРАЙК ЯК МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ СТАНДАРТ

Кожний громадянин України, реалізуючи своє право на працю, повинен добросовісно виконувати свої трудові обов'язки, та в разі порушення своїх прав мати можливість їх захищати. Одним із найдієвіших механізмів боротьби працівників за свої економічні та соціальні інтереси є право на страйк. Статтею 44 Конституції України гарантується: «Ті, хто працює, мають право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів».

У відповідності до вимог Основного Закону України порядок проведення страйку та всіх пов'язаних з ним процедур врегульовано Законом України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)». Виходячи зі змісту статті 17 вказаного закону, страйк – це тимчасове колективне добровільне припинення роботи працівниками підприємства, установи, організації з метою вирішення колективного трудового спору. Важливо зауважити, що страйк застосовується як крайній засіб вирішення колективного трудового спору у зв'язку з відмовою роботодавця або уповноваженої ним особи, організації роботодавців, об'єднання організацій роботодавців задовольнити вимоги найманих працівників або уповноваженого ними органу, профспілки, об'єднання профспілок чи уповноваженого нею органу.

Незважаючи на те, що право на страйк як було вище сказано є одним із основних механізмів захисту працівником своїх прав, українським законодавством передбачені численні випадки його обмеження. Так, категорична заборона на проведення страйку встановлена в ч. 5 ст. 10 Закону України «Про державну службу», де зазначено, що державний службовець не має права організувати і брати участь у страйках. Проаналізувавши дану заборону, можна зробити висновок про те, що законодавець у даному випадку не відійшов від положень старого закону, і знову обмежив всіх без винятку державних службовців у захисті своїх інтересів за допомогою страйку. Таке безпідставне обмеження національним законодавством права державних службовців на страйк явно суперечить не тільки конституційним засадам України, як правової та демократичної держави, але й міжнародним стандартам захисту соціально-економічних прав та інтересів трудящих від порушень та протиправних посягань.

У заключних висновках Європейського комітету із соціальних прав 2010 р. наголошується, що відповідно до п. 4 ст. 6 Європейської соціальної хартії ETS № 163, яка була ратифікована Україною 21 грудня 2006 року, державні службовці можуть користуватися правом на страйк. Тому, будь-яке обмеження усіх державних службовців від здійснення права на страйк не відповідає пункту 4 статті 6 вищезазначеної хартії. Також комітет звертає увагу на обмеження, які можуть бути застосовані в демократичній державі. Так, у вищезазначених висновках комітет вказує, що право на страйк окремих категорій державних службовців може бути обмежено. Відповідно до статті G такі обмеження можуть стосуватися державних службовців, зобов'язання та функції яких відповідно до характеру та рівня відповідальності прямо пов'язані із національною безпекою, державним інтересом, забезпеченням життя і здоров'я людей. Проаналізувавши чинне законодавство України, а саме Закон України «Про основи національної безпеки» від 19.06.2003 р. та Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р., де вказані визначення таких понять, як національна безпека, державний інтерес та здоров'я, можна стверджувати, що припинення діяльності внаслідок страйку державними службовцями більшістю органів державної влади не порушить вказаних положень.

У свою чергу, національна служба посередництва і примирення у своєму листі від 09.01.2003 р. зазначає: «Питання реалі-

зації права на страйк не врегульоване конвенціями Міжнародної організації праці. Разом з тим, в Принципах Міжнародної організації праці щодо права на страйкт (Міжнародне бюро праці, Женева, 1998 рік) в розділі 3 «Працівники, які користуються правом на страйк, та ті, що вилучені з категорії наділених таким правом» інформується про те, що Комітет з питань свободи об'єднань вважає «життєво необхідними в буквальному значенні такі служби, в яких право на страйк може бути значно обмежене чи навіть заборонене: лікарняний сектор, служби енергопостачання, служби водопостачання, служби спостереження за рухом повітряного транспорту». Варто звернути увагу, що у вищевказаному розділі Принципів Міжнародної організації праці щодо права на страйк визначено, що «коли Комітет експертів використовує термін «життєво необхідні служби», він має на увазі лише життєво необхідні служби в буквальному значенні терміна (тобто такі служби, переривання роботи яких є небезпечним для життя, особистої безпеки чи здоров'я всього населення чи його частини), на яких обмеження чи навіть заборона страйків можуть бути виправдані».

Проаналізувавши міжнародно-правовий досвід у сфері захисту громадянами своїх соціально-економічних прав та інтересі шляхом проведення страйків, можна дійти до висновку, що Українське законодавство не відповідає міжнародним стандартам, в результаті чого, грубо порушує права державних службовців. Нещодавно прийнятий Закон України «Про державну службу», як і його попередній ігнорує міжнародні вимоги до забезпечення прав державних службовців. Тому, слід констатувати, що ст. 10 чинного Закону України «Про державну службу» не відповідає міжнародно-правовим актам у сфері захисту соціально-економічних прав громадян. Оскільки, незважаючи на те, що міжнародні акти дозволяють обмежувати право державних службовців на страйк, проте таке обмеження може стосуватися лише окремих категорій державних службовців від яких залежить національна безпека, державні інтереси та забезпечення життя та здоров'я людей. Безпідставна заборона права на страйк всім державним службовцям порушує основоположні права людей у сфері трудових відносин та значною мірою знижує захищеність державних службовців від незаконних посягань на їх права.

Яровий Юрій Євгенович,
студент 5 курсу, групи КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ОБОВ'ЯЗКОВІСТЬ ВРАХУВАННЯ ПРАВОВОЇ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ЯК ПРЕЦЕДЕНТНЕ ПРАВИЛО КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОВОПОРУШЕНЬ

Головною метою реформування судової влади в Україні є створення законодавчих та організаційних передумов для утвердження в Україні незалежної, ефективної та відповідальної судової влади, яка здатна надійно захищати права громадян та якій довірятиме суспільство [1, с. 13].

Однією з ключових передумов для реформування судової системи є забезпечення єдності судової практики. Завдання забезпечувати єдність судової практики покладене на Верховний Суд України, як найвищу судову установу в системі судів загальної юрисдикції. Для цього у Верховного Суду є певні закріплені законодавчо інструменти. Однак, як свідчить досвід, їх украй недостатньо, щоб забезпечити однакове застосування норм права всіма судами на всій території України.

Особливістю української судової системи є те, що до повноважень Верховного Суду віднесено лише намагання виправити вже допущені судами помилки. Однак на сьогодні немає жодних механізмів, які б спрямовували судову практику наперед, запобігаючи виникненню можливих помилок при застосуванні норм права, щоб не допустити неоднакового їх застосування.

На сьогодні постала нагальна необхідність передбачити в законі, що суди не можуть відходити від правової позиції Верховного Суду, викладеної в його постановках, а також, що однією з підстав оскарження рішення суду є його невідповідність правовій позиції Верховного Суду. Все це зумовлює актуальність даної теми.

Необхідно проаналізувати розроблений проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо започаткування реальної реформи судової гілки влади» [2]. Даний законопроект розроблено з метою неухильного забез-

печення єдності судової практики, що стане вагомим підґрунтям на шляху реального реформування судової гілки влади.

Законопроектом вносяться зміни до Кримінального процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Господарського процесуального Кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України, Кодексу України про адміністративні правопорушення та Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [2].

Головна увага зосереджена саме на принциповому використанні судами усіх інстанцій правових позицій Верховного Суду України та формуванні єдиної судової практики. Пропоновані зміни містять наступні ключові позиції: запровадження поняття «правова позиція Верховного Суду України»; позбавлено суди права відходити від правової позиції Верховного Суду України; закріплено обов'язкове використання правової позиції Верховного Суду України, викладеної у його постановках; до переліку підстав для оскарження судового рішення включено невідповідність судового рішення правовій позиції Верховного Суду України, викладені у його постановках; запроваджено особливу процедуру розгляду Верховним Судом справ, у яких наявні одночасно декілька правових позицій в подібних правовідносинах та прийняття рішень у таких справах; передбачено збільшені строки на оскарження до Верховного Суду рішень судів з підстави їх невідповідності правовій позиції Верховного Суду України [2].

Відповідно до ч. 6 ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [3] висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду, враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права. Суд має право відступити від правової позиції, викладеної Верховним Судом, тільки з одночасним наведенням відповідних мотивів. В аналізованому законопроекті редакція частини даної статті пропонується в наступному вигляді – під час винесення судових рішень суди зобов'язані застосовувати правові позиції щодо застосування норм права до подібних правовідносин, викладені у постановках Верховного Суду України [2]. На сьогодні є випадки, коли висновків Верховного Суду щодо застосування однієї і тієї ж норми права є декілька і суди, обираючи один із них, не вказують підстав, з яких вони його обрали, а також підстав, з яких вони не погодились з іншим висновком Верховного Суду.

Часто суди нижчого рівня взагалі ігнорують, нехтують правовими висновками Верховного Суду. На наше переконання все це створює «подвійні стандарти», а отже вважається на необхідне внести запропоновані зміни до законодавства задля уніфікації правозастосування.

Таким чином можна прийти до висновку, що прийняття проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо започаткування реальної реформи судової гілки влади» стане вагомим підґрунтям на шляху до формування єдиної судової практики, реформування судової гілки влади, сприятиме підвищенню довіри громадян України до судової системи.

Список використаних джерел

1. Короєд С. О. Концепція реформування судової влади України [Електронний ресурс] / С. О. Короєд, І. О. Кресіна, С. В. Прилуцький // Судова апеляція. – 2015. – № 3. – С. 6–34. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Suap_2015_3_3. – Назва з екрана.
2. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо започаткування реальної реформи судової гілки влади № 2932 від 21.05.2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2932&skl=9. – Назва з екрана.
3. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 31. – Ст. 545.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри кримінального та адміністративного права і процесу ПЮІ НЮУ імені Ярослава Мудрого Лемешко Олександр Миколайович.

ПАНЕЛЬ 3.
ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ ПРИВЕДЕННЯ У
ВІДПОВІДНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНОГО ПРИВАТНОГО
ПРАВА ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Артеменко Анна Олексіївна,
студентка 4 курсу групи ПІ-44
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

АДАПТАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНОГО КОРПОРАТИВНОГО
ПРАВА ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

На сучасному етапі перед державою постало завдання не лише побудувати громадянське суспільство, а й підвищити соціальні гарантії для громадян, подолати економічну залежність країни. Виконати дані завдання без залучення корпорацій як суб'єктів, що забезпечують ринок праці та поповнення бюджету України, майже неможливо. Корпорації – стратегічний внутрішній партнер держави у сфері сталого економічного розвитку, на шляху до побудови політики ЄС та вступу в ЄС. Проте співробітництво між державою та корпораціями не має зводитися лише до сплати податків, воно має здійснюватися у сфері соціального захисту населення.

Відповідно до положень глави 13 Угоди про асоціацію, яку Верховна Рада ратифікувала 16 вересня 2014 р., Україна взяла на себе зобов'язання поступово наблизити своє корпоративне законодавство до законодавства ЄС у строк від 2 до 4 років з дати набрання чинності цією Угодою.

Відповідно до зазначених норм Угоди про асоціацію до 1 листопада 2016 р. Україна повинна наблизити своє законодавство до законодавства ЄС шляхом упровадження положень таких джерел корпоративного права ЄС, як:

Перша Директива Ради № 68/151/ЄЕС від 09 березня 1968 р., із змінами і доповненнями, внесеними Директивою № 2003/58, про узгодження гарантій, які вимагаються державами-членами від товариств у розумінні п. 2 ст. 58 Договору про заснування ЄС з метою захисту інтересів учасників та третіх осіб, з огляду на встановлення рівності таких гарантій у всьому Співтоваристві;

Друга Директива Ради № 77/91/ЄЕС від 13 грудня 1976 р., із змінами та доповненнями, внесеними директивами № 92/101/ЄЕС та № 2006/68/ЄС, про координацію захисних заходів, які вимагаються державами-членами від товариств у розумінні п. 2 ст. 58 Договору про заснування ЄС з метою захисту інтересів учасників та третіх осіб, з огляду на створення акціонерних товариств, збереження та зміни капіталу, з метою забезпечення рівності застосування таких гарантій;

Одинадцята Директива Ради № 89/666/ЄЕС від 21 грудня 1989 р. про вимоги щодо розкриття інформації філіями, які відкриті на території держав-членів товариствами певних видів, що регулюються правом іншої держави.

Предметом регулювання зазначених Директив є відносини, пов'язані з: розкриттям інформації товариствами та відокремленими підрозділами іноземних товариств; визнанням недійсними угод товариства; визнанням товариства недійсним; формуванням капіталу товариства та зміни його розміру; викупу власних акцій [1, с. 56–57].

Відповідно до ч. 3 ст. 293 та ст. 422 Угоди про асоціацію напрямками корпоративної взаємодії ЄС та України є: захист акціонерів та кредиторів відповідно до вимог ЄС, впровадження в національному законодавстві міжнародних стандартів у сфері бухгалтерського обліку та аудиту, розвиток корпоративного управління відповідно до міжнародних стандартів.

Серед найбільш важливих тенденцій розвитку світового господарства необхідно визначити ті, що, водночас, виступають визначальними чинниками формування національних моделей корпоративного управління:

- посилення міжнародної конкуренції у сфері інноваційних та інтелектуальних ресурсів для створення національних конкурентних переваг;
- загострення конкуренції між країнами за джерела ресурсів;
- зростання взаємозалежності національних фінансових ринків, збільшення спекулятивних валютних і фінансових потоків між країнами;
- підвищення ролі транснаціональних корпорацій (ТНК), посилення монополізації світових товарних ринків, підвищення впливовості груп тиску;
- застосування практики економічного впливу для досягнення політичних цілей і навпаки [2, с. 19].

Враховуючи сучасні тенденції адаптації корпоративного законодавства до права ЄС є необхідність поглибленого вивчення міжнародного корпоративного права. Постає потреба в активному науковому дослідженні основних джерел права ЄС та принципів корпоративного управління, а також доведенні до широкого загалу, особливо учасників корпоративних правовідносин, особливостей міжнародно-правового регулювання даних відносин.

Є необхідність запровадження механізму моніторингу та аналізу європейських корпоративно-правових норм відповідними національними компетентними органами, а також розроблення пропозицій щодо поточних змін з метою забезпечення необхідного рівня відповідності актів корпоративного законодавства України праву ЄС.

Проте під час реалізації адаптації норм вітчизняного корпоративного права до міжнародних стандартів необхідно враховувати рівень розвитку країни та суспільства, та, особливо, готовність суспільства до зазначених змін.

Список використаних джерел

1. Гарагонич О. В. Адаптація корпоративного законодавства України до права ЄС / О. В. Гарагонич // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – № 2(23). – 2014. – С. 53–62.
2. Супрун Н. Проблеми адаптації національної моделі корпоративного управління до екзогенних інституційних параметрів / Н. Супрун // Вісник КНТЕУ. – 1/2009. – С. 17–24.

Богодист Максим Володимирович,
студент 5 курсу групи КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЩОДО УНІФІКАЦІЇ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

На сьогодні існує досить багато національних правових систем, які суперечать одна одній в регулюванні схожих ситуацій або проблем. Аналіз законодавчої бази багатьох країн показує, що одним із ефективних напрямів забезпечення єдиного правового простору вбачається уніфікація нормативно-правових ак-

тів. Науковці розуміють під такою уніфікацією «створення за допомогою міжнародних договорів однакових норм, що підлягають сприйняттю правом держав і таким чином забезпечують подолання розбіжностей у регулюванні міжнародних зв'язків» [1, с. 76]. Таким чином, уніфікація міжнародних норм та договорів і національного законодавства – це сфера міжнародного приватного права.

Існує багато праць науковців та вчених які розглядали питання уніфікації: В. К. Бабаєва, Р. А. Калюжного, І. Л. Невзорова, І. В. Опришка, О. С. Піголкіна, В. М. Савицького та багато інших.

Взагалі, під уніфікацією права розуміється процес створення однакових норм законодавства різних держав за допомогою укладення міжнародних договорів. Головна особливість уніфікації права: вона відбувається одночасно в двох різних правових системах – в міжнародному праві (укладення міжнародного договору) і в національному праві (імплементация норм цього договору у внутрішньодержавне право). Уніфікацію права можна визначити як співробітництво, спрямоване на створення міжнародного механізму регулювання відносин у сфері спільних інтересів держав.

А. Г. Хачатурян стверджує, що порівняно з уніфікацією гармонізація – поняття ширше й різниця між ними полягає в ступені досягнення зближення [2, с. 371]. Я погоджуюсь з даною думкою, адже в сучасному світі дані процеси є досить важливими тому, що забезпечують взаємодію різних правових систем найефективнішим шляхом – через застосування єдиних чи схожих норм як прямої дії, так і колізійних.

Уніфікація термінології нормативно-правових актів – це не лише прагнення до досягнення єдиного значення терміна або слова й адекватне співвідношення його з терміном, який міститься в інших нормативних актах відповідної галузі, – це напередодні однозначна відповідність, однакове сприйняття й однакове тлумачення юридичної термінології, яка використовується під час оформлення і застосування нормативно-правових актів [3, с. 59].

На мою думку, сам процес уніфікації є досить позитивним для будь-якої держави. Розроблення правових норм на основі уніфікації дає змогу замінити колізійні норм національного законодавства на уніфіковані, які більш точно та чітко регулюють певне питання.

У науковій літературі виділяють 4 форми уніфікації: 1) укладення міжнародних договорів, в яких міститься уніфікована норма; 2) прийняття державами єдиних законів або рекомендацій, які вироблені спеціально-створеними для цього органами або вироблені міжнародними організаціями; 3) застосування міжнародних торгівельних звичаїв, які в окремих сферах є загальноновизнаними; 4) запровадження типових договорів та загальних умов [4, с. 428].

Проаналізувавши дослідження різних авторів, можна виділити лише два види уніфікації – прямий і непрямий. Під прямим способом уніфікації розуміється створення однакових правових норм за допомогою укладення міжнародного договору, а непрямий спосіб уніфікації полягає в розробці та прийнятті міжнародними організаціями типових законів (або інших нормативних актів).

Взагалі, існує певне значення процесу уніфікації: 1) цим процесом створюється єдине регулювання відносин у різних сферах ускладнених іноземним елементом; 2) у процесі уніфікації враховуються інтереси всіх учасників зовнішньоторгового обігу з різних країн 3) уніфіковані норми покращують та спрощують взаємодію держав у різних сферах.

Питання уніфікації є досить важливим і підтримується міжнародними спільнотами. Існує спеціальна комісія з права міжнародної торгівлі, ЮНСІТРАЛ, яка займається уніфікацією та гармонізацією окремих аспектів міжнародного приватного права. Створюючи ЮНСІТРАЛ Генеральна Асамблея ООН розглядала ЮНСІТРАЛ в якості інструмента, завдяки якому ООН відіграла б активну роль у скороченні чи усуненні перешкод в розвитку міжнародної торгівлі. Згідно наданого їй мандата, ЮНСІТРАЛ покликана сприяти прогресивному узгодженню та уніфікації права міжнародної торгівлі.

Отже, питання уніфікації є досить важливим на сьогоднішній день та потребує подальшого вдосконалення і розширення. Адже колізії які виникають між нормами міжнародного і національного законодавства існують, а вирішення даного питання є більш ефективним за допомогою уніфікації.

Список використаних джерел

1. Міжнароднеприватне право. Загальна частина: підручник / за ред. А. С. Довгерта і В. І. Кисіля. – Київ : Алерта, 2012. – 376 с.

2. Василенко О. С. Основні засоби гармонізації та уніфікації права міжнародної торгівлі в діяльності ЮНСІТРАЛ / О. С. Василенко // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 3. – С. 371–374.
3. Кушнарєва О. В. Поняття і природа уніфікації нормативно-правової термінології // Юридична психологія та педагогіка. – 2011. – № 2 (10). – С. 58–61.
4. Лунц Л. А. Курс міжнародного частного права : в 3 т. / Л. А. Лунц. – Москва : Спарк, 2002. – 1007 с.

Науковий керівник: к. ю. н., Шимко Артем Романович.

Гальченко Аліна Сергіївна,
студентка 4 курсу, 41 групи
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ САМОВІЛЬНОГО ЗАЙНЯТТЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

На даний момент дослідження проблеми самовільного зайняття земельних ділянок є актуальною серед правознавців та науковців. Земля вважається основним із природних ресурсів, так як, є головним засобом виробництва в різних галузях господарства: в лісовому, сільськогосподарському тощо. Зважаючи на це, земля завжди була об'єктом посягання і тому потребує особливого захисту, перш за все з боку держави.

Теоретичною основою дослідження стали праці відомих вітчизняних науковців, а саме представників земельно-правової науки: В. І. Андрейцева, П. Ф. Кулинича, А. М. Мірошниченка, В. В. Носика, М. В. Шульги та інших.

Самовільне зайняття земельної ділянки є одним з найрозповсюджених екологічних правопорушень. У даному випадку негативним наслідком буде обов'язок повернення самовільно зайнятої земельної ділянки особою, що порушила відповідне право.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» самовільне зайняття земельної ділянки визначено як будь-які дії, які свідчать про фактичне використання земельної ділянки за відсутності відповідного рішення органу виконавчої влади чи органу місце-

вого самоврядування про її передачу у власність або надання у користування (оренду) або за відсутності вчиненого правочину щодо такої земельної ділянки, за винятком дій, які відповідно до закону є правомірними.

Стаття 212 Земельного кодексу України, яка має назву «Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок», передбачає, що самовільно зайняті земельні ділянки підлягають поверненню власникам землі або землекористувачам без відшкодування затрат, понесених за час незаконного користування ними (ч. 1). Приведення земельних ділянок у придатний для користування стан, включаючи знесення будинків, будівель і споруд, здійснюється за рахунок громадян або юридичних осіб, які самовільно зайняли земельні ділянки (ч. 2). Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок провадиться за рішенням суду (ч. 3).

Звідси, власникам чи землекористувачам повертаються їх земельні ділянки, що були самовільно зайняті. Це означає, що зазначені особи мають право на фактичне відновлення порушених своїх прав. Земельний кодекс України передбачає перелік прав власників земельних ділянок та землекористувачів (ст.ст. 90, 95). У ст.16 Цивільного кодексу України зазначено право громадян на відновлення порушених прав, а й відновлення попереднього стану, яке існувало до порушення. У даному випадку це стосується земельної ділянки. Тобто, можна зробити висновок, що повернення такої земельної ділянки є не тільки негативним наслідком, і у своєму роді екологічно-земельною санкцією, що застосовується до правопорушників.

Стосовно думок науковців в досліджуваному питанні, то можна зазначити, що А. М. Мірошниченко та Р. І. Марусенко вважають, що вживання цього терміну «повернення ділянки» є умовністю. Оскільки самовільне зайняття земельної ділянки означає не заволодіння нею, а створення більших чи менших перешкод власникові чи іншому законному володільцю в користуванні нею, тому зважаючи на це потрібно застосовувати не ввіндований позов (про витребування земельної ділянки), а негативний (про усунення перешкод).

Отже, повернення самовільно зайнятої земельної ділянки слід вважати окрім певного негативного наслідку як у вузькому значенні, ще і як окрему земельно-екологічну санкцію як в широкому значенні. Дане питання регулюється значною кількістю законодавчих актів, але не повно і не конкретно. Тому слід більше звернути увагу на дану проблему і прийняти відповідний

нормативно-правовий акт, що послугує належному врегулюванню відносин або виділити окремих розділ у вже існуючому, який буде більш узагальнений та систематизований і, можливо, це знизить рівень самовільного зайняття земельних ділянок.

Науковий керівник: Троцька Марина Василівна – к. ю. н., доцент.

Каленіченко Інна Василівна,
студентка 46 групи Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Одним із напрямків модернізації господарського законодавства у контексті міжнародної інтеграції України є його гармонізація із законодавством ЄС.

Щоб окреслити певні орієнтири модернізації господарського законодавства в Україні, слід виділити ключові моменти концепції господарського регулювання економіки в Німеччині. Ці питання висвітлено у працях таких провідних вчених, як: Х. Ламуру, Р. Поль, Р. Штобер, В. Бергмани, О. Флесснер, Ю. Пелка, Х. Маурер, Д. Медікус, К. Фінке, Г. Манссен та інші.

Господарське законодавство України характеризується множинністю нормативно-правових актів, які не тільки не узгоджені між собою, а найчастіше суперечать один одному. Так, після введення в дію ГК України з питань правового регулювання зовнішньоекономічних відносин було прийнято майже 270 таких актів на рівні законів, постанов Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, указів Президента України. Ця проблема повинна вирішуватися шляхом подальшої кодифікації на підставі аналізу ефективності регулюючого впливу законодавства на господарські відносини. Актуальною є внутрішня гармонізація законодавства, яка регулює окремі господарські відносини. Без поширення, без модернізації ГК України взагалі буде неможливо здійснити реальні кроки щодо адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

Прикладом позитивного розвитку кодифікаційного процесу

слід вважати Німеччину, яка, як і Австрія, займає в Європі провідне місце за ступенем розвитку теорії господарського права. У цих країнах господарському праву приділено серйозну увагу, тому неможливо здійснювати заходи з модернізації українського законодавства без уважного вивчення теорії господарського права Німеччини. Безцінним для України є також практичний досвід Німеччини в адаптації німецького господарського законодавства до законодавства ЄС. Адже на практиці в ЄС процеси адаптації національних законодавств держав-членів Співтовариства здійснюються постійно. Прикладами служать Директиви Ради Європейського Співтовариства, які безпосередньо регулюють окремі питання адаптації законодавства держав-членів ЄС.

Натомість відзначимо, що в Україні формується певна думка серед науковців про доцільність скасування Господарського кодексу. Як основний аргумент – обґрунтовується теза, що ГК України нібито «не відповідає сучасним вимогам». На наш погляд, скасування ГК України – це, по суті, серйозний удар по такій галузі юриспруденції, як господарське право. Тут доцільно нагадати таку думку Р. Штобера: «Потреба в господарському праві як правовій матерії виникає тільки в тому випадку, якщо держава має намір управляти економічною поведінкою своїх громадян. Якщо ж держава не займається ні упорядкуванням, ні управлінням, ні стимулюванням економічних процесів, ні якими-небудь іншими формами впливу на економічну діяльність, то воно не має потреби в господарському праві». Над цією засторогою слід замислитися не лише тим, хто хоче «модернізувати» цю галузь, а й тим, хто зацікавлений в оптимізації економічних процесів в Україні.

Слід підкреслити, що досвід Німеччини використовувався при підготовці проекту ГК України, над яким працювали робочі групи, створені Кабінетом Міністрів України, а потім Верховною Радою відповідно до Концепції судово-правової реформи, затвердженої парламентом 1992 р., а не просто групою юристів. Проект проходив експертизу в Німеччині.

Отже, таким чином, тим, хто наполягає на скасуванні ГК України, слід глибше і ґрунтовніше ознайомитися з досвідом Німеччини, адже Цивільне та Торговельне укладення цієї країни діють на благо її народу вже понад 100 років.

Науковий керівник: к. ю. н., асистент кафедри цивільного, господарського та екологічного права.

Ковтун Денис Миколайович,
студент 5 курсу, група КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

СИСТЕМА ПРИНЦИПІВ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

В будь-якій галузі науки, а особливо в юридичній, принцип виступає в ролі її керівної ідеї, головної засади, на яку вона спирається при визначенні напрямку правового регулювання певної сфери суспільних відносин.

Їхнє значення – дуже важливе, оскільки вони забезпечують єдність всієї наукової системи, визначають засади правового режиму в рамках певної галузі, є базовим орієнтиром як для правотворчої, так і для правозастосовчої діяльності. Крім того, принципи відіграють вирішальну методологічну роль і в науковому пізнанні, оскільки є основою побудови й обґрунтування теоретичних концепцій та доктринальних моделей, покликаних вирішити проблеми галузевого (а іноді й міжгалузевого) регулювання.

Багато вітчизняних юристів-теоретиків досліджували дане питання. Серед них можна виділити М. М. Богуславського, І. І. Дахно, А. А. Попова, О. Х. Юлдашева, Л. П. Ануфрієву, та інших.

Питання системи й конкретного змісту принципів МПрП залишаються проблемними й недостатньо вивченими в пострадянських країнах.

Загальні принципи міжнародного права сформульовані у ст. 2 Статуту ООН та у Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту ООН 1970 р.

Закон України «Про міжнародне приватне право» окремо не визначає принципи МПрП як галузі права чи як галузі законодавства, вказуючи проте, що деякі положення, зокрема щодо автономії волі носять характер принципів.

Загальними принципами міжнародного приватного права законодавством України визнаються:

Принцип національної юрисдикції щодо приватних відносин з іноземним елементом, який означає, що МПрП є правом національним, регулювання відносин, що складають його предмет,

здійснюється національною суверенною владою, у разі виникнення колізій між правопорядками різних держав для їх вирішення вітчизняні правозастосовчі установи повинні використовувати вітчизняні колізійні норми

Принцип поєднання колізійного і матеріально-правового способів у регулюванні міжнародних приватних відносин відображений у статтях 4, 14 та інших Закону «Про міжнародне приватне право». У ч. 1 ст. 4 закріплено основу колізійного регулювання: право, яке підлягає застосуванню до приватноправових відносин з іноземним елементом, визначається згідно з колізійними нормами та іншими положеннями колізійного права цього Закону, інших законів, міжнародних договорів України та міжнародних звичаїв, що визнаються в Україні.

Принцип пріоритету норм міжнародних договорів України перед нормами внутрішнього законодавства передбачено в низці законодавчих актів, зокрема й в ст. 3 Закону «Про міжнародне приватне право».

Принцип міжнародної ввічливості часто тлумачиться винятково як добра воля членів міжнародної спільноти визначати та виконувати іноземні судові рішення на своїй території з метою розвитку співробітництва і добросусідських відносин

Принцип автономії волі є одним з важливих проявів диспозитивності в регулюванні міжнародних приватних відносин. На відміну від інших принципів, автономія волі прямо визначена в Законі «Про міжнародне приватне право». Відповідно до п. 5 ст. 1 Закону автономія волі – це принцип, згідно з яким учасники правовідносин з іноземним елементом можуть здійснити вибір права, що підлягає застосуванню до відповідних правовідносин.

Принцип національного режиму для визначення правового становища іноземних фізичних і юридичних осіб в Україні. Сутність національного режиму полягає в тому, що іноземні фізичні та юридичні особи урівнюються в своєму правовому становищі з відповідними українськими суб'єктами, крім випадків, прямо передбачених Конституцією, законами або міжнародними договорами України.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про міжнародне приватне право» / редакція від 24.05.2016 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005. – № 32. – Ст. 422.

2. Дахно І. І. Міжнародне приватне право : навч. посіб. / І. І. Дахно. – Київ : МАУП, 2004. – 312 с.
3. Юлдашев О. Х. Міжнародне приватне право : Академічний курс : підручник / О. Х. Юлдашев. – Київ : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 528 с.
4. Чубарев В. Л. Міжнародне приватне право : навч. посіб. / В. Л. Чубарев. – Київ : Атіка, 2008. – 608 с.

Маценко Людмила Олександрівна,
студентка 6 курсу, групи ФК-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету України
імені Ярослава Мудрого

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

На сучасному етапі розвитку суспільства забезпечення захисту персональних даних є одним із найважливіших векторів діяльності кожної держави та будь-якої міжнародної організації.

Актуальність цієї теми дослідження зумовлюється, насамперед, тим, що в умовах глобалізації постійно відбувається розвиток різноманітних інформаційних технологій, кожного дня відбувається зростання транскордонного потоку персональних даних між державами-учасницями Європейського Союзу (далі – ЄС), а відтак з'являються нові схеми несанкціонованого доступу до персональних даних та їх подальшого незаконного використання. Тож необхідним є постійне вдосконалення законодавства ЄС про захист персональних даних.

Дослідженням зазначеної проблематики займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці як: А. Радянська, В. Брижко, В. Проценко, К. Мельник, І. Вельдер, Л. Брейдейс, С. Уоррен та інші.

Першим основоположним документом, який був покликаний здійснювати нормативно-правове регулювання захисту персональних даних в ЄС стала Директива № 95/46/ЄС «Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних» від 1995 року.

Разом з тим вже у 2000 році було впроваджено інституційний механізм захисту персональних даних шляхом прийняття Регламенту Європейського Парламенту та Ради про захист фізичних осіб у зв'язку з обробкою персональних даних установами і

органами Європейської Спільноти і щодо вільного переміщення таких даних (далі – Регламент).

Саме цим Регламентом у ЄС було засновано принципово новий механізм контролю за діяльністю у сфері обробки та використання персональних даних, зокрема, впроваджено посаду Європейського уповноваженого із захисту персональних даних (далі – Уповноважений). Головними його завданнями є: здійснення контролю за дотриманням прав осіб на приватне життя та нагляд за дотриманням усіма органами, інституціями та агенціями ЄС Регламенту.

І. Вельдер зазначає, що основне значення Уповноваженого полягає, насамперед, у тому, що він зобов'язаний надавати консультації за власною ініціативою у сфері захисту персональних даних, а також здійснювати розгляд скарг від осіб, які зазнали порушень прав у сфері персональних даних [3, с. 276].

Разом з тим, варто також зазначити, що Уповноважений у своїй діяльності активно здійснює співробітництво із національними органами держав та наглядовими органами ЄС, зокрема, Європолом та Євроюстом.

Поряд із Уповноваженим було також створено спеціальну Робочу групу, яка покликана здійснювати вирішення основних правових проблем у сфері захисту персональних даних. Зокрема, діяльність Робочої групи спрямована на розроблення різноманітних засобів саморегуляції у приватних компаніях, які б сприяли дотриманню встановлених законодавством правил обробки та використання персональних даних такими компаніями. Робоча група також була покликана проводити переговори із Сполученими Штатами Америки щодо створення ефективного механізму захисту персональних даних. Внаслідок цих переговорів Робоча група розробила механізм, який спрямований на захист персональних даних при здійсненні їх транскордонної передачі, який дістав назву «Безпечна гавань». Основними положеннями цього механізму є:

1) Кожна фізична особа повинна бути поінформованою про те, які її персональні дані і з якою метою будуть збиратися, оброблятися та використовуватися;

2) Фізичні особи повинні мати можливість відмовитися від збору, обробки та використання їх персональних даних;

3) Усі приватні та державні компанії повинні зобов'язуватися використовувати персональні дані у відповідності із чинним законодавством ЄС;

4) Кожна особа повинна мати доступ до інформації про себе, а також можливість вносити зміни до такої інформації чи видавати її [4, с. 48].

Проте, на думку Європейської Комісії, всі ці інституції та заходи, не забезпечують належного захисту персональних даних у ЄС. Тому у 2010 році Європейська Комісія дійшла до висновку, що у ЄС потрібно розробити єдину комплексну та більш досконалу політику щодо захисту персональних даних. Так, у цьому ж році було розпочато реформу у сфері захисту персональних даних у ЄС, яка спрямована головним чином на подолання усіх недоліків правового регулювання зазначеної сфери відносин, а також розроблення таких нормативних актів, які б відповідали вимогам динамічного розвитку різноманітних новітніх технологій [1, с. 100].

У 2012 році Європейська Комісія підготувала проект Загального регламенту із захисту персональних даних, в якому висунула пропозицію щодо створення Європейської Ради із захисту персональних даних, до складу якої мають увійти керівники наглядових органів усіх держав, які є членами ЄС, а також Уповноважений. По суті Європейська Рада із захисту персональних даних повинна замінити Робочу групу та разом з тим вдосконалити інституційний механізм захисту персональних даних у ЄС [2, с. 59].

Отже, можна стверджувати, що хоча в ЄС і створено досить ефективний механізм захисту персональних даних, проте з урахуванням різноманітних процесів та розвитком сучасних технологій, він потребує постійного реформування та вдосконалення, оскільки саме постійне здійснення таких заходів дозволить забезпечити громадянам ЄС ефективну реалізацію одного із найважливіших аспектів свого права на приватне життя.

Список використаних джерел

1. Мельник К. С. Іноземний та вітчизняний досвід становлення інституту захисту персональних даних / К. С. Мельник // Інформаційна безпека людини, суспільства, держави. – 2013. – № 2 (12). – С. 97–102.
2. Мельник К. С. Правові механізми захисту персональних даних в Європейському Союзі / К. С. Мельник // Правова інформатика. – 2013. – № 4 (40). – С. 55–60.
3. Мельник К. С. Інституційно-правовий захист персональних даних в Європейському Союзі / К. С. Мельник // Національний юридичний журнал: теорія та практика. – 2014. – № 7. – С. 275–280.

4. Проценко В. А. Особливості механізмів захисту персональних даних в законодавстві ЄС / В. А. Проценко // Правова інформатика. – 2012. – № 2 (34). – С. 45–50.

Науковий керівник: к. ю. н., доц. кафедри теорії та історії держави і права Гаркуша А. О.

Падалка Дмитро Юрійович,
студент 5 курсу групи КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

АВТОНОМІЯ ВОЛІ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Автономія волі на даний час є одним із ключових принципів регулювання відносин, ускладнених іноземним елементом у міжнародному приватному праві. Це і не дивно, оскільки разом із колізійним регулюванням, даний механізм дозволяє ефективно розпізнавати право, найбільш наближене до відносин сторін та їх волевиявленню. У доктрині вказується, що автономія волі може бути представлена як окремий випадок реалізації загального принципу про необхідність регулювання договору найбільш близьким правом. Саме тому залишається актуальним дослідження складного комплексу проблем, пов'язаних з належною реалізацією та оформленням автономії волі сторін зовнішньоекономічного договору, що супроводжується укладанням відповідної угоди про вибір права (як правило, у складі основного договору) [1, ст. 46].

У науці міжнародного приватного права суть та шляхи вирішення проблеми кваліфікації угод про вибір права повною мірою не досліджені. Чинне законодавство України також не містить чіткого підходу до визначення правопорядку, застосовного до суті і форми угоди про вибір права. У зв'язку з цим, актуальним є теоретичне обґрунтування правової кваліфікації «автономної» угоди про вибір права, а також пошук ефективних способів рішення даної проблеми.

По суті, угода про вибір права специфічним приватноправовим договором, спрямованим на регулювання договірних прав та обов'язків сторін обраним суб'єктами правопорядком. Чому ж тоді колізійне регулювання угоди про вибір права (застосов-

ного до нього правопорядку) не міститься у відповідній статті розділу VI «Колізійні норми зобов'язального права» Закону України «Про міжнародне приватне право» (поряд з іншими, більш типовими, видами договірних угод)? На мій погляд, це пов'язано з трьома причинами [2, ст. 408].

По-перше, угода про вибір права, звісно, не є типовим договором, пов'язаним з товарами, роботами або послугами (як більшість договірних конструкцій, вказаних у ч. 1 ст. 44 Закону «Про міжнародне приватне право»), будучи засобом оформлення волевиявлення щодо вибору компетентного правопорядку. По-друге, пропонувані законодавцем критерії шляхом посилання до права сторони «вирішального виконання» не можуть бути прийнятними і рекомендованими для угоди про вибір права, оскільки не залежать від співвідношення договірних прав та обов'язків сторін. По-третє, критерії принципу найбільш тісного зв'язку щодо угоди про вибір права є специфічними у порівнянні з матеріальною основою правовідносин і непридатними, оскільки відносини сторін щодо вибору права чітко не прив'язані до якогось конкретного правопорядку.

Таким чином, проблема правової кваліфікації угоди про вибір права полягає в тому, що, з одного боку, визначення застосовного до цієї угоди права є необхідною передумовою матеріального регулювання; з іншого боку, застосовне до такої угоди (і до процедури вибору права в цілому) право може відрізнитися від матеріального права, що регулює відносини сторін. Вважаємо, що рішення даної проблеми дає відповідь на такі найважливіші питання: а) допустимість автономії волі; б) межі вибору застосовуваного права; в) форма угоди про вибір права. У науці і на практиці на даний момент відсутнє єдине розуміння суті і, що важливіше, способів оптимального вирішення цієї ситуації [3, ст. 143].

У доктрині можна простежити існування як трьох основних підходів до проблеми кваліфікації угоди про вибір права. Перша група вчених пов'язує регулювання угоди про вибір права з правом суду, що розглядає спір. Однак на момент укладення зовнішньоекономічного договору, невідомо, яким судом розглядатимуться можливі суперечки, та й надалі таких спорів може бути кілька, що розглядатимуться в декількох державах. Крім того, спір може слухатися не державним судом, а міжнародним комерційним арбітражем, що також не свідчить про безспірність даного підходу. Такий варіант вирішення проблеми, що розгля-

дається, зручний суду, однак фактично може позбавити сторін основної переваги автономного вибору права – передбачуваності і визначеності регулюючого права, оскільки в момент укладення угоди про вибір права неможливо зрозуміти, якому правопорядку підпорядковується зроблений сторонами вибір [4, ст. 1].

Успішне вирішення проблеми кваліфікації угоди про вибір права є обов'язковою умовою застосування обраного сторонами права. Це стає очевидним у випадку, коли *lex fori* взагалі не передбачає автономії волі – тоді угода про вибір права є незастосовною в межах розгляду спору даним судом. Водночас серед існуючих способів визначення права, що застосовується до автономії волі сторін заслуговує на увагу варіант комбінованого використання декількох колізійних принципів на основі принципу найбільш тісного зв'язку, а саме врахування приписів права суду, що розглядає спір та права місця укладання угоди про вибір права, яким вчинення і зміст угоди про вибір права суперечити не повинні.

Список використаних джерел

1. Беляєва І. Межі дії принципу свободи договору в сфері зовнішньоекономічної діяльності: поняття, вираження, походження / І. Беляєва // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 8. – С. 45–47.
2. Богуславский М. М. Международное частное право / М. М. Богуславский. – Москва : Юрист, 1998. – 408 с.
3. Боярська З. І. Міжнародне комерційне право : навч. посіб. / З. І. Боярська. – Київ : КНЕУ, 2001. – 143 с.
4. Бабаев М. Х. Проблемы публичного порядка в международном частном праве / М. Х. Бабаев // Международное частное право: Современные проблемы Баратянц и др.

Науковий керівник: к. ю. н. Шимко А.Р.

Приходченко К. А.,

4 курс, ФСП, НТУУ «КПІ імені І. Сікорського»

ПРАВОВІ ЗАХОДИ РЕГУЛЮВАННЯ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Глобалізаційні процеси сприяли посиленню конкуренції при започаткуванні та розвитку бізнесу. Рекламна діяльність ви-

ступає засобом завоювання нових ринків збуту, підтримання конкурентноспроможності підприємства. Наразі на створення, розміщення реклами витрачаються величезні кошти, але її ефективність поступово зменшується. Довіра населення до рекламних повідомлень залежить від добросовісності та достовірності реклами. Правові заходи регулювання рекламної діяльності мають бути чіткими та ефективними, оскільки можливість уникнення штрафів для нечесного рекламодавця знизить рівень довіри населення як до рекламної кампанії, так і власне до держави. Тому дана проблема є актуальною та потребує вирішення.

В Україні основним нормативним документом, що регламентує правові засади в рекламному менеджменті, є Закон України «Про рекламу». Цей закон регулює відносини у процесі розробки, розміщення та поширення реклами. Основними принципами реклами, як це зазначено в Законі, є: законність, достовірність, точність, а також використання засобів, що не завдають рекламному споживачу шкоди. Реклама має відповідати принципам добросовісної конкуренції та не містити зображення й інформацію, що порушують моральні, етичні норми. Також вона не має завдавати шкоди дітям.

Закон України «Про рекламу» регламентує, що у рекламі заборонено закликати до дій, які суперечать діючому законодавству, вміщувати твердження, що є дискримінаційними, використовувати засоби, що впливають на підсвідомість споживачів реклами та використовувати державні символи України. Також не дозволено використовувати зображення фізичної особи без її письмової згоди, копіювати елементи, що застосовуються у рекламі інших товарів [2]. В Україні реклама алкогольних напоїв не може бути спрямована на неповнолітніх, заборонено також висвітлення алкоголю як позитивного товару, а реклама тютюнових виробів юридично заборонена. Реклама будь-яких послуг чи товарів не може містити зображення тютюнових виробів та процесу паління. Але тютюнові компанії все ж таки знаходять в законодавстві України «щілини», через які можна обійти закон, не порушивши його. Компанії проводять рекламну компанію тільки для повнолітніх людей, які вже палять, зі значними обмеженнями, використовуючи «амбасадорів» – це пересічні люди, які користуються у своєму житті тютюновими виробами та ознайомлюють з продукцією своє оточення; стенди продукції на вечірках, приховані логотипи тощо.

У ч. 2 ст. 10 Закону України «Про рекламу» зазначено, що відповідальність за недобросовісну рекламу несе винна особа. Але дане формулювання не може забезпечити чіткої ідентифікації суб'єкта, що несе відповідальність. Також можна говорити про відсутність чітко визначених вимог до реклами, які б спростили перевірку відповідності її законодавству [2]. Всі визначення та положення в законодавстві містять оціночні поняття, що не дозволяють навіть відрізнити один вид реклами від іншого. Також відсутні визначені види відповідальності та їх розміри/сроки, які застосовують до особи правопорушника. Отже, Закон України «Про рекламу» потребує суттєвої деталізації та доповнення.

В країнах Європейського Союзу рекламну діяльність регулює та регламентує Глава 7 Директиви 2010/2013 про аудіовізуальні медіа послуги. Обмеження, що накладаються на рекламодавця, подібні до заборон, що встановлені українським законодавством. У сфері відносин дітей та реклами українське та законодавство ЄС відповідають одне одному. Українське законодавство навіть містить більш суворі вимоги. ЄС повністю забороняє рекламу тютюнових виробів з використанням будь-яких засобів розповсюдження. Виняток з даного правила становлять друковані видання, що публікуються тільки в країнах третього світу. Також забороняється тютюновим компаніям виступати спонсором на будь-яких заходах – можливе лише приховане спонсорство. Держави, що є членами ЄС, мають слідкувати за дотриманням заборон щодо реклами ліків, що потребують окремого дозволу в застосуванні, реклами препаратів для лікування раку, туберкульозу, безсоння, діабету тощо.

Можна зробити висновок, що українське законодавство практично відповідає європейським стандартам рекламної діяльності, але потрібно внести певні зміни. В Україні існує слабкий механізм виконання законодавства, що стосується реклами. Немає чітко окреслених функцій держави у відносинах з рекламодавцями. Відсутні стандарти реклами та відповідний орган, який буде контролювати дотримання закону та регулювати відносини споживач-рекламодавець. Основними кроками для наближення до стандартів є законотворення та переймання досвіду у країн ЄС. Необхідно також враховувати розвиток сучасних інформаційних технологій та їх застосування в рекламному просторі.

Список використаних джерел

1. Воеводін Б. В. Щодо визначення реклами і рекламної діяльності та позиціонування їх в системі права України / Б. В. Воеводін // Наукові праці цивілістичного студентського гуртка : зб. наук. статей юридичного факультету КНУ ім. Т. Г. Шевченка. – Вип. 4 : збірник наукових праць магістрів спеціалізації «Цивільне право» КНУ ім. Т. Г. Шевченка (2007–2009). – Київ, 2009. – С. 9–17.
2. Про рекламу [Електронний ресурс]: Закон України (від 03.07.1996 р. № 270/96-ВР) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст. 181.– Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.

Науковий керівник: Іваницька О. М., д. держ. упр., професор, професор кафедри теорії та практики управління НТУУ «КПІ імені І. Сікорського».

Пузиряка Ростислав Григорович,
студент 5 курсу, групи КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЗНАЧЕННЯ ОСТАНЬОГО МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ СПАДКОДАВЦЯ ДЛЯ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН МІЖНАРОДНОГО СПАДКУВАННЯ

На практиці залишаються певні термінологічні неузгодженості, пов'язані із трактуванням постійного місця проживання, а також останнього місця проживання для їх практичного застосування при спадкуванні. Регулювання спадкових відносин у міжнародному приватному праві здійснюється декількома шляхами: застосуванням колізійної норми та норми національного матеріального права, до якої вона відіслала; використанням норм, що містяться у міжнародних договорах.

За ст. 70 ЗУ «Про МПП» спадкові відносини з іноземним елементом регулюються правом держави, у якій спадкодавець мав останнє місце проживання (*lex domicilii*). Тобто в основу регулювання відносин міжнародного спадкування покладено

принцип останнього місця проживання спадкодавця, а не громадянства (*lex patriae*) [1, с. 280].

Місцем проживання фізичної особи згідно із законодавством України є житловий будинок, квартира, інше приміщення, придатне для проживання у ньому (гуртожиток, готель тощо), у відповідному населеному пункті, у якому фізична особа проживає постійно, переважно або тимчасово (ст. 29 ЦК України).

Із аналізу цього визначення можливо виділити три структурні складові місця проживання:

а) приміщення, наприклад, житловий будинок, квартира, готель, гуртожиток тощо, причому вони повинні бути придатними для проживання.

б) населений пункт, наприклад, село, селище, місто (Окрім перелічених існують ще селища міського типу, хоча вони не передбачені ст. 133 Конституції України, яка регулює адміністративно-територіальний устрій в Україні.);

в) певні часові рамки [2, с. 65].

Необхідність з'ясування місця переважного проживання спадкодавця виникає тоді, коли він проживав в двох чи декількох державах, і жодне з них не може із впевненістю бути місцем його постійного проживання. У цьому випадку потрібно насамперед виключити із числа місць переважного проживання ті держави, де спадкодавець тимчасово перебував, а з тих місць, що залишилися, віддати перевагу тій державі, з якою у нього склалися найбільш тісні.

За допомогою права держави останнього місця проживання спадкодавця вирішуються, зокрема, такі питання спадкування, як: підстави спадкування (за заповітом, за законом, за спадковим договором), порядок відкриття спадщини, склад спадщини, час відкриття спадщини, заповідальний відказ, заповіт з умовою, виконання заповіту, а також черговість спадкування за законом та визначення часток у спадщині спадкоємців за законом, особливості спадкування окремих видів рухомого майна, зокрема вкладів у банку, страхові виплати тощо.

Проте із загального правила про регулювання спадкових відносин правом держави останнього місця проживання спадкодавця у ЗУ «Про міжнародне приватне право» передбачено виняток – спадкодавець у заповіті має право обирати право держави, громадянством якої він був. Такий вибір права буде недійсним, якщо спадкодавець після складання заповіту змінив громадянство.

Для застосування колізійної норми потрібно встановити останнє місце проживання спадкодавця. В даному випадку «останнє» означає останнє місце проживання спадкодавця на момент відкриття спадщини. Таким останнім місцем проживання може бути держава, де спадкодавець мав місце проживання, яке відповідає вищезазначеним критеріям. Держава, яку він відвідав перед смертю, чи в якій помер, не може розглядатися як держава, у якій спадкодавець мав останнє місце проживання, за умови, що він не проживав у ній постійно чи переважно.

Згідно зі ст. 7 ЗУ «Про міжнародне приватне право» при визначенні права, що підлягає застосуванню, суд чи інший орган керується тлумаченням норм і понять відповідно до права України, якщо інше не передбачено законом. Якщо норми і поняття, що потребують правової кваліфікації, не відомі праву України або відомі під іншою назвою або з іншим змістом і не можуть бути визначені шляхом тлумачення правом України, то при їх правовій кваліфікації також враховується право іноземної держави.

Визначення останнього місця проживання спадкодавця ускладнюється у тих випадках, коли смерть не може бути підтверджена медичними документами, наприклад, фізична особа пропала безвісти, а засвідчується тільки публічними органами (в Україні – судом) в силу того, що існує висока вірогідність смерті особи.

Оскільки строки відсутності особи у місці проживання, інші умови та порядок оголошення фізичної особи померлою у законодавстві різних держав істотно відрізняються, не виключено, що українському суду для кваліфікації поняття «останнє місце проживання спадкодавця», оголошеного за кордоном померлим, відповідно до ч. 2 ст. 7 ЗУ «Про міжнародне приватне право» потрібно буде врахувати право іноземної держави.

Список використаних джерел

1. Міжнародне приватне право. Науково-практичний коментар Закону / за ред. доктора юридичних наук, проф. А. Довгерта. – Харків : ТОВ «Одіссей», 2008. – 352 с.
2. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т. 2: Фізична особа. – Серія «Коментарі та аналітика». – Харків : Страйд, 2009. – 296 с.

Фисун Руслана Сергіївна,
студентка 5 курсу, групи КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ ПРОБЛЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ЗАСУДЖЕНОГО НА ПРАЦЮ

Утвердження й забезпечення прав і свобод людини визнаються Конституцією України головним обов'язком держави. Стаття 3 Конституції України [1] проголошує: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю». На конституційному рівні питанню правового статусу засудженого присвячена норма, закріплена у ст. 63 Конституції України [1], яка проголошує, що засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду. Відповідно до змін у Кримінально-виконавчому кодексі України в Україні була відмінена обов'язкова праця засуджених. Даний крок було зроблено з огляду на утвердження та розвиток гуманістичного підходу у сфері виконання покарань, але це може стати причиною, яка вплине на дисципліну та правопорядок у місцях виконання покарання

Відповідно до статті 6 КВК України суспільно корисна праця є одним з основних засобів виправлення і ресоціалізації [2]. Важливість виправлення як однієї з цілей покарання є можливою за умови взаємодії сукупності складових елементів: суспільно корисної праці, режиму, соціально-виховної роботи тощо [3, с. 79].

М. І. Лисенко зазначає, якщо не дати особі право вибору, а примусом нав'язувати суспільно корисну працю, то стає незрозуміло, засуджений працює тому, що усвідомив необхідність праці як власного соціального розвитку, набуття корисних професійних навичок, бажання реалізуватися, що неухильно веде до право слухняної поведінки, або ж працює, тому що не має альтернативи. Праця відповідно до базових закономірностей людської психології може мати виправний чи ресоціалізаційний, антикриміногенний потенціал лише за умови її добровільності, якщо ж навпаки, то вона виконує роль карального засобу, не

викликаючи в засудженій особі поважного до неї ставлення і прагнення до праці у майбутньому [3, с. 79].

Праця засуджених виконує певні функції: економічну, оскільки засуджені своєю працею створюють певні матеріальні блага і отримують відповідну платню; соціальну, тому що в процесі виконання роботи засуджені набувають певних виробничих навичок; оздоровчу, адже праця завжди загартовує особу фізично і морально; виправну, оскільки суспільно корисна праця виховує засудженого, допомагає набуті позитивних навичок, що надалі дає змогу відмовитися від злочинної діяльності [3, с. 79].

Важливим фактором, який необхідно врахувати, це робота засудженого як джерело утримання виправних колоній в сучасних економічних умовах. Ідея самокупності місць позбавлення волі є не новою, проте недостатньо виправданою. Адже праця засудженого слугує як один із засобів виправлення, а не як спосіб заробляння коштів. У центрі уваги має знаходитися саме суспільно корисна праця, що дозволяє засудженому знайти себе, набуті певних навичок, почати реалізовуватися, бути задіяним врешті-решт у певний суспільний процес. Проте, коли праця виступає способом заробити кошти, то ідея виправлення відступає на другий план [3, с. 79].

Чимало працівників в'язниць важко переживають скасування обов'язковості праці засуджених. Одна з вірогідних вагомих причин – це значне звуження для персоналу можливостей зловживань у питаннях праці. Наприклад, раніше засудженого можна було змусити працювати за мізерний заробіток та навіть безоплатно, посилаючись на законодавчо встановлену обов'язковість праці. Натомість і в новій ситуації залишається значне поле для персоналу маніпулювати у питаннях праці. Засуджених й зараз змушують безоплатно працювати, вимагаючи письмово підтверджувати свою згоду, за обіцянки УДЗ або взагалі по-блажливого ставлення. Порушення у сфері праці засуджених складно виявити, бо вони не супроводжуються фізичним насильством, сліди якого можна виявити, не містять очевидних матеріальних слідів зловживань, поганого поведіння та принижуючого ставлення. Праця засуджених перестає бути чинником їх виправлення і залишається в першу чергу чинником отримання прибутку. Очевидно, що розуміння такого підходу засудженими є ознакою поганого та такого, що принижує гід-

ність, поводження. То ж питання праці засуджених залишається однією з найменш врегульованих та корупційногенних сфер життя у в'язницях. Без зміни ставлення керівництва відомства до ролі праці у житті ув'язнених аналогічних змін у ставленні адміністрації установ годі чекати [4, с. 18].

Таким чином, суспільно корисна праця є одним з основних засобів виправлення і ресоціалізації. Необхідно зазначити, що даний засіб виправлення засудженого ефективний тільки при добровільній роботі засудженого, а якщо праця виконує роль карального засобу, не викликаючи в засудженій особі поважності до неї ставлення і прагнення до праці у майбутньому, то соціальний ефект від неї відсутній, як наслідок відбувається поширення атмосфери нетерпимості зі сторони ув'язнених та адміністрації.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 72/1. – Ст. 2598.
2. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003 № 1129-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 3. – Ст. 21.
3. Лисенко М. І. Забезпечення права засуджених на працю в умовах ізоляції / М. І. Лисенко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету серія: Юриспруденція, 2015. – Вип. 13. Т. 2. – С. 78–80.
4. Дотримання прав ув'язнених в Україні–2015. Доповідь «Донецького Меморіалу» / упоряд. О. П. Букалов. – Харків, 2016. – 48 с.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри кримінального та адміністративного права і процесу ПЮІ НЮУ імені Ярослава Мудрого Лемешко Олександр Миколайович

Шкуренко Наталія Олександрівна,
студентка 2 курсу Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

УНІВЕРСАЛЬНІ ПРАВА ЛЮДИНИ

Проблема прав людини у певні епохи набувала різного змісту: релігійного, філософського, етичного, політичного, ста-

вала ключовим питанням науковців. Теоретичні підходи до проблеми прав людини на всіх етапах розвитку знайшли вираз у творах мислителів, програмних політичних документах, конституціях і конституційних проектах, міжнародних актах. Питанню про права людини приділяли увагу такі науковці: М. Козюбра, В. Копейчиков, М. Рабінович, С. Алексєєв, О. Зайчук, В. Колісник, А. Колодій, О. Лукашова та багато інших. Метою даної роботи є дослідження універсальних прав людини, розглянути питання, що стосуються цінності прав людини, особливості їх реалізації в суспільстві, проаналізувати положення Конституції України та визначити, що закон визнає людину найвищою цінністю.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що універсальні права людини є найвищою та фундаментальною цінністю, як для суспільства, так і для держави.

Права людини представляють собою певні можливості людини, необхідні для її існування та розвитку в конкретно історичних умовах, які об'єктивно визначаються досягнутим людством рівнем розвитку і мають бути рівними для усіх людей. До універсальних прав належить весь перелік прав людини й основних свобод. Значення універсальних прав людини й основних свобод полягає насамперед у тому, що такі права мають визнаватися за всіма людьми, незалежно від того, де вони перебувають. Міжнародне право виключає будь-які відмінності у правах залежно від кольору шкіри, етнічного походження, статі, майнового стану тощо та вважає таку дискримінацію у правах злочинною [4, с. 37].

Права людини у загальному вигляді включають свободи окремої особи відносно держави, позначаючи певні рамки, які держава не може порушувати. Універсальність прав людини, надає можливість їй знаходитися на одному рівні з іншим людьми, за рахунок того, що їм належить такий же обсяг прав, що виключає можливість дискримінації за різними характеристиками.

Також доцільно зауважити, що саме права людини є основою взаємопорозуміння представників різних націй, і в цьому проявляється їх універсальність. Оскільки права людини передбачають ставлення до кожного, як до такого ж носія прав, то вони забезпечують сприйняття іншого суб'єкта відносин як рівного.

Неприйняття деякими державами універсальності прав як конкретних формулювань міжнародно-правових актів не виключає універсальності такої ідеї як міри її свободи та гідності. Ідея універсальності прав людини отримує свій сенс саме тому, що має всього мінімальний обов'язок. Це повага до прав іншого, тому власник універсальних прав та свобод завжди може бути впевнений в тому, що інші зроблять спробу зрозуміти його. Р. Дворкін визнає дві ідеї універсальності прав індивіда. Перша з них – ідея людської гідності, згідно з якою способи ставлення до людини, несумісні з визнанням її повноправним членом суспільства, є докорінно несправедливими. Друга – ідея політичної рівності, в якій стверджується, що більш слабкі члени політичної спільноти мають право на рівне піклування та повагу з боку своїх урядів, рівнозначні піклуванню та повазі, котрі забезпечили собі більш сильні члени суспільства [1, с. 18].

Фундаментальні права людини включають: право на життя, на повагу до гідності, свободу та особисту недоторканність, свободу думки та віросповідання, свободу пересування тощо. Вони не відокремлюються від соціальної життєдіяльності людей, від їх відносин в суспільстві. Такі права людини входять в суспільні відносини та є правовою формою взаємодії людей, спрямування їх вчинків і діяльності, запобігання конфліктних ситуацій. Вони на нормативному рівні формують ті умови для людей, які об'єктивно необхідні для забезпечення нормального функціонування особистості, суспільства, держави. Тобто, ці права є необхідними умовами нормального життя людини та її розвитку в демократичному суспільстві та мають не тільки визнаватися, а й захищатися державою.

Універсальні права відображено в низці важливих міжнародно-правових актів, які встановили загальнолюдські та загально-визнані стандарти прав та інтересів особистості, визначили ту межу, нижче якої держава не може опускатися. Це значить, що права і свободи людини перестали бути об'єктом тільки внутрішньої компетенції держави, а стали справою всієї міжнародної спільноти. На сьогоднішній день обсяг прав і свобод особи визначається не тільки конкретними особливостями та рівнем того чи іншого суспільства, а й розвитком людського цивілізаційного простору в цілому.

Отже, підсумовуючи викладене можна зробити висновок, що основні універсальні права, зафіксовані в Конституції держави і найважливіших міжнародно-правових актах, вони є правовою базою для похідних від них прав, але не менш важливих за своєю роллю.

Список використаних джерел

1. Дворкін Р. Серйозний погляд на права / Р. Дворкін – Київ : Атіка, 2000. – С. 284
2. Тацій В. Утвердження і забезпечення прав та свобод людини – головний конституційний обов'язок демократичної, правової, соціальної держави / В. Тацій // Вісник Акад. прав. наук України. – Харків : Національний юридичний університет, 2000. – № 4. – 158 с.
3. Карпачова Н. Міжнародні стандарти у галузі прав і свобод людини та проблеми їх реалізації в Україні / Н. Карпачова // Право України, 2009. – № 4. – 129 с.
4. Рабинович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. / Рабинович П. М. – 5-е вид., зі змінами. – Київ : Атіка, 2001. – 176 с.

Науковий керівник: канд. юр. наук, асистент кафедри теорії та історії держави та права Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Прохазка Г. А.

ПАНЕЛЬ 4.
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ
СИСТЕМИ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ
ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ ВІДПОВІДНО ДО
ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Колінько Ярослава Олександрівна,
студентка 2 курсу групи ПК-24
Полтавського юридичного коледжу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

БУДИНКИ ПРАВА В СИСТЕМІ ЦЕНТРІВ БЕЗОПЛАТНОЇ
ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ ЯК СУБ'ЄКТИ НАДАННЯ
ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

В умовах демократичних і ринкових перетворень важливе місце займає захист прав і свобод людини і громадянина, як з боку держави, так і самим громадянським суспільством. У цьому контексті особливу значимість набуває право на одержання безоплатної правової допомоги.

Відповідно до ст. 59 Конституції України кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно [1].

Звертаємо увагу на тому, що відповідно до змін, внесених до статті 59 Конституції України в сфері правосуддя, ми акцентуємо увагу на тому, що правова допомога надається відповідним категоріям громадян безоплатно. На виконання цього завдання в Україні було прийнято Закон «Про безоплатну правову допомогу», який визначає зміст права на безоплатну правову допомогу, порядок реалізації цього права, підстави та порядок надання безоплатної правової допомоги, державні гарантії щодо надання безоплатної правової допомоги.

Безсумнівно, важлива роль в наданні правової допомоги відводиться Центрам з надання безоплатної вторинної правової допомоги. Так, центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги утворюються, реорганізуються та ліквідовуються Міністерством юстиції України за пропозицією Координаційного центру з надання правової допомоги з урахуванням потреб

відповідної адміністративно-територіальної одиниці та забезпечення доступу осіб до безоплатної правової допомоги і є його територіальними відділеннями [2].

На нашу думку, утворення таких центрів є важливим аспектом у створенні якісної правової допомоги тим громадянам, які з тих чи інших причин не можуть отримати правову допомогу від адвокатів, оскільки через своє матеріальне становище просто не в змозі оплатити їх послуги.

Окрім цього, останнім часом планується створення будинків права в центрах надання безоплатної правової допомоги. Діяльність цих будинків права буде спрямована на надання безоплатної юридичної допомоги мало захищеним верствам населення. Взагалі, ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» визначено суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу. Серед цих суб'єктів відмічаємо: 1) осіб, середньомісячний сукупний дохід їхньої сім'ї нижчий суми прожиткового мінімуму, а також дітей-сиріт чи дітей позбавлених батьківського піклування, які перебувають у складних життєвих обставинах, діти, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів; 2) осіб, до яких застосовано адміністративне затримання, адміністративний арешт; 3) осіб, які відповідно до положень кримінального процесуального законодавства вважаються затриманими; 4) осіб стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою; 5) осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», ветеранів війни; 6) осіб, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною; 7) осіб, які належать до числа жертв нацистських переслідувань; 8) осіб, щодо яких суд розглядає справу про надання психіатричної допомоги в примусовому порядку, реабілітованих відповідно до законодавства України.

Оскільки як сьогодні вбачається із умов сучасного законодавства, одержати якісну правову допомогу вони зможуть лише завдяки центрам надання безоплатної правової допомоги [3]. По суті, надання правової допомоги в будинках права буде зводитися до надання правових консультацій, а не для представлення інтересів громадян в судах чи інших органах державної влади чи місцевого самоврядування. Наразі так звані будинки права діють як громадські правозахисні організації, діяльність яких також

спрямована на надання безоплатної правової допомоги мало захищеним верствам населення. Як приклад, можемо прогнозувати, що діяльність будинків права в майбутньому буде регламентуватися Законом України «Про безоплатну правову допомогу» або буде прийнято новий законодавчий чи підзаконний акт.

Повертаючись до Центрів надання безоплатної вторинної правової допомоги необхідно звернути увагу на Регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області. Так, основними завданнями будинків права є:

- підвищення правової свідомості, культури та освіченості населення (правопросвітництво);
- забезпечення надання безоплатної первинної правової допомоги і безоплатної вторинної правової допомоги;
- забезпечення доступу до електронних сервісів Міністерства юстиції України [4].

На нашу думку, новостворені будинки права зможуть реалізовувати частину цих завдань, а саме займатися підвищенням правової свідомості, культури та освіченості населення та наданням безоплатної первинної правової допомоги.

Підсумовуючи вищевикладене, враховуючи діяльність Регіонального центру безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області є важливим елементом забезпечення та охорони прав малозахисених верств населення. Тому, з урахуванням діяльності місцевих центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги, ми вважаємо, що необхідно створити будинки права в Полтаві, Кременчуку та Лубнах.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Положення про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги // Наказ Міністерства юстиції України 02.07.2012 № 967/5.
3. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 № 3460-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011. – № 51. – Ст. 577.
4. Положення про Регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області // наказ Координаційного центру з надання правової допомоги від 10 квітня 2015 року № 138.

Скрипник Андрій Володимирович,
студент 5 курсу групи КЮ-1
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПРАВО НА ПРАВОВУ ДОПОМОГУ: ТРАНСФОРМАЦІЯ В АСПЕКТІ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ

У правовій державі судовий захист є однією з найважливіших гарантій дотримання й захисту прав і свобод людини і громадянина. Конкретний аспект права на справедливий судовий розгляд являє собою право на захист, до складу якого входить, в тому числі, і право на вибір захисника та право на практичну правову допомогу. Без втілення цих двох фундаментальних складових держава не може визнаватися правовою.

Після проведення конституційної реформи у 2016 році ч. 1 ст. 59 Конституції України (далі – КУ) гарантує особі право вже не на правову, а на професійну правничу допомогу. Відповідно до абз. 5 п. 3.12 Пояснювальної записки до проекту Закону України «Про внесення змін до КУ (щодо правосуддя)» (далі – Пояснювальна записка) заміна термінологічної категорії обумовлена стандартами української мови, які визначають, що прикметник, застосований для позначення відповідного виду допомоги, походить від іменника, що означає саму професію особи яка надає таку допомогу. Тобто законодавець зміщує наголос зі змісту правової допомоги на суб'єкта її надання, яким можуть бути лише особи, що належать до правничої професії. [1] Зазначене положення підтверджується і наведеним у Пояснювальній записці визначенням права на професійну правничу допомогу, під якою розуміється гарантована Основним Законом держави можливість особи отримати високоякісні правничі послуги, які може забезпечити лише професійний адвокат, який пройшов спеціальну підготовку, а не будь-яка інша особа. [1] Напевне, найбільш дискусійним проявом загального права на професійну правничу допомогу є закріплене у ч. 4 ст. 131-2 КУ виключне право адвоката на здійснення представництва іншої особи в суді, а також на захист від кримінального обвинувачення.

По-перше, саме закріплення у ч. 1 ст. 59 КУ права на професійну правничу допомогу якісно змінило розуміння права на правову допомогу, перенісши акцент зі змісту на суб'єктів її на-

дання. Прагнучи збільшити якість допомоги держава фактично відмовилась від гарантування права на правничу допомогу загалом, надавши останній статус лише «не заборонено». Вважаємо, що в даному випадку має місце звуження права на правову допомогу, оскільки остання в частині, що надається правниками, які не є адвокатами, позбавилась конституційної гарантії.

По-друге, аналіз міжнародних стандартів та зарубіжного досвіду надає підстави стверджувати, що прийнятною є як наявність, так і відсутність монополії адвокатів в межах існуючих трьох моделей такої (абсолютної, обмеженої монополії та модель дерегульованого ринку надання адвокатських послуг). Окрім того, навіть у законодавстві країн з абсолютною монополією містяться винятки із загального правила, які є значно ширшими за аналогічні у ч. 5 ст. 131-2 КУ, що слід вважати проявом закріпленого на міжнародному рівні права вільного вибору захисника своїх прав.

По-третє, вирішенню питання про необхідність введення адвокатської монополії на представництво в суді та захист від кримінального обвинувачення має передувати ґрунтовна та об'єктивна оцінка переваг та недоліків. До перших слід віднести: гарантування належної якості надання правової допомоги адвокатами; наявність додаткових механізмів захисту, що надаються лише адвокатам (адвокатський запит); гарантування високого рівня моральності та дотримання існуючих правил професійної етики; володіння практичними навичками та наявність досвіду адвокатської діяльності; можливість притягнення адвоката до відповідальності за неналежне надання правової допомоги. Наводячи недоліки, що є, на нашу думку, у впровадженні адвокатської монополії, зупинимося на їх розкритті. По-перше, запровадження виключного права адвокатів представляти інтереси в суді, передбачаючи обмежене коло суб'єктів надання такого виду юридичних послуг, обмежує право особи вільно обирати захисника своїх прав, оскільки фактично професійну належність останнього вже обрала держава. По-друге, сама лише наявність свідцтва про право на заняття адвокатською діяльністю не в усіх випадках гарантує високу якість правової допомоги. Підтвердженням цього є рішення Європейського Суду з прав людини у справах «Камазінські проти Австрії» (Kamasinski v. Austria, 19.08.1989, п. 65, серія А № 168) та «Лучанінова проти України» (09.06.2011, п. 63, заява № 16347/02), де зазначено, що просте

призначення національними органами захисника не гарантує ефективну правову допомогу. [2] Практичним прикладом цього аргументу може слугувати обізнаність у справах та значний досвід юрисконсультів юридичних осіб у порівнянні з адвокатами, що займаються багатьма або однією категорією справ. По-третє, поряд з якістю правової допомоги не менш важливе значення має її доступність, на чому наголошується у низці міжнародних актів, а також у професором Роджером Смітом позиції, який серед складових якості у схемі надання правових послуг, в першу чергу, виділяє встановлені правила щодо обсягу й доступності правової допомоги. [3] За таких умов задля недопущення реального звуження права особи на захист держава має вжити низку заходів, пов'язаних, в першу чергу, із забезпеченням максимальної доступності правової допомоги для всіх верств населення незалежно від місця проживання.

Список використаних джерел

1. «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) [Електронний ресурс] : Пояснювальна записка до проекту Закону України від 02.06.2016 № 1401-VIII. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57209. – Назва з екрана.
2. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Лучанінова проти України» (09.06.2011) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_788. – Назва з екрана.
3. Сміт Р. Міжнародні стандарти надання правової допомоги: порівняльний аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshе/-mizhnarodni-standarti-nadannya-pravovoyi-dopomogi-porivnyalniy-analiz.html>. – Назва з екрана.

Наукове видання

**АДАПТАЦІЯ
ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ:
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Полтава, 8 грудня 2016 року)

Частина 2

Головний редактор *М. П. Гречук*
Комп'ютерне верстання *Г. А. Бжікян*

*Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 8,8.
Тираж 300 пр. Зам. № 906.*

Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
к. 115, вул. Коваля, 3, м. Полтава, 36014; ☎ (0532) 50-24-81

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827 від 08.07.2010 р.*